A SHORT Introduction OF GRAMMAR.

Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the *Latin Tongue.*

LONDON,
Printed by *Rog. Norton* Printer to the Kings most Excellent Majesty, in *Latin, Greek* and *Hebrew.* 1679.

gb/y

UMI

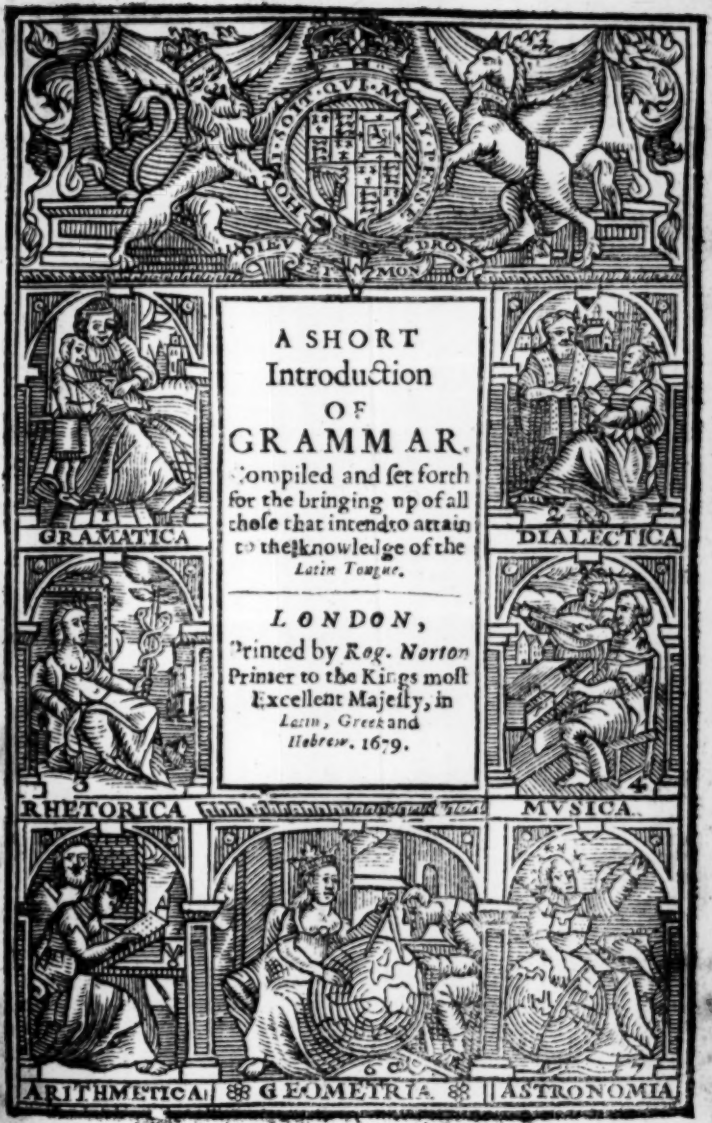
A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR.
Compiled and set forth for the bringing up of all those that intend to attain to the knowledge of the Latin Tongue.
LONDON,
Printed by Rog. Norton Printer to the Kings most Excellent Majesty, in Latin, Greek and Hebrew. 1679.
GRAMATICA
DIALECTICA
RHETORICA
MVSICA
ARITHMETICA
GEOMETRIA
ASTRONOMIA

λ475
L62a
1679

5 Jan. 98 Pearson

TO THE READER.

BE exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needful; for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended whose beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect whenas the foundation and ground-sest is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learn the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking, than to fall in doubt of the goodness and necessity thereof: which I doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem that hath it: and whether he shall oftner stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truly and faithfully of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforetime, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did it diversly, and so could not do it all best; because there is but one bestness, not only in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom; who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out only; everywhere to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of School-masters.

The variety of teaching is divers yet, and always will be, for that every School-master liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a learner to have a through knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by tryal an easier and readier way than the common sort of teachers do, would say what he hath proved, and of the commodity allowed: that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonably judge the like: not thereby excluding the better way when it is found: but in the mean season forbidding the worse.

TO THE READER.

The first and chiefest point is, that the diligent Master make not the Scholler hast too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath not perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward: for this posting hast overthroweth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into an amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged and cannot tell what to do or which way to turn him: and then the Master thinketh the Scholler to be a dullard: and the Scholler thinketh the thing to be unease, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point throughly to be kept, is, that the Scholler have in mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not only it be not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childs incouraging; when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented, and the other shall think the thing the easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every declension of Nouns and conjugation of Verbs, so many several examples, as they pass them, that it may seem to the School-master, no word in the Latin tongue to be so hard for that part, as the Scholler shall not be able praiseably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withall, that the Scholler shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun and his Verb; but every way, forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And until this time I count not the Scholler perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part; not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, than in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more to a painful and diligent man, if the Scholler have a mean wit) then let him pass to the Concords, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is afore-described.

Where in plain and sundry examples, and continual rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all fashions, the great and heavy labour shall be made so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, than pain in searching of an unused, and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and throughly beaten in) let them not continue in learning of the rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learn some pretty book, wherein is contained not only

ip the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godliness, and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence giveth cause that day, which sentence once made well, and as nigh as may be, with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be less troubled with the parsing of it, and easliest carry his lesson in mind.

And although it was said before, that the Schollars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at School, they should never be idle, but always occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, than to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be: within a while, by this use, the Schollar shall be brought to a good kind of readiness of making, to the which if there be adjoyned some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readiness of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turn some part into Latin. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his mind for readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it doth help his learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it, and when they read the Latin word in the book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts well kept, will bring a man clean past the use of this Grammar-book, and make him as ready as his book, and so meet to further things; whereof it were out of season to give precepts here, and therefore this may be, for this purpose, enough, which to good School-masters, and skilful, is not so needful; to other meaner and less practised it may be, not only worth the labour of reading, but also of the using.

An Advertiſement to the Reader.

IN this Edition, for the greater profit and eaſe both of Maſter and Schollar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, thoſe words wherein the force of each example lieth, are noted with letters and figures, where need is: the governor, director, or guider, or that which is in place of it, with an [a]; the governed, or that which is guided by it, with [b]; or if there be more governors, the firſt with [a], the ſecond with [aa]: and ſo if more governeds, the firſt with [b], the ſecond with [bb]: and ſometimes, the order is directed by [a], [a], [c]: or by figures, and words of the ſame, or ſuch like nature, coupled together with little ſtrokes between, ſo much as may be. That ſo in ſaying the enſamples, the children may (where or when the Maſter pleaſeth) render again, only thoſe words which are the enſample: as ſaying, *Quis niſi*[b] *mentis*[a] *inops oblatum reſpuat aurum?* may repeat again, [a] *inops* [b] *mentis.* So throughout all the Latin rules, for better underſtanding thereof, and for a ſhort repetition, when the maſter pleaſeth, the ſums of all the rules are ſet down, either in the words before the rule, or in the margin, that ſo they may be chained together briefly, and make perfect ſenſe.

The

The Latin letters are thus written.

The capital letters.

A B C D E F G H J I K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

A B C D E F G H J I K L M N O P Q R S T V U X Y Z.

The ſmall letters.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ s t v u x y z.

Lettres are divided into Vowels and Conſonants.

A Vowel is a letter which maketh a full and perfect ſound of it ſelf; and there are five in number: namely, *a, e, i, o u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Conſonant is a letter which muſt needs be ſounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the Vowels, are Conſonants.

A Syllable is the pronouncing of one letter or more with one breath: as, *A-ve*.

A Diphthong is the ſound of two Vowels in one ſyllable; and of them there be four in number, namely, *æ, œ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as, *Æneas, cœna, audio, euge, hei*.

In ſtead of æ and œ we commonly do pronunce *e*.

The Greek letters are thus written.

The capital letters.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

The ſmall letters.

α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω.

PRE-

PRECATIO.

DOmine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis ſapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudiſti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoſcendum te & Servatorem noſtrum Dominum Jeſum valeant, intelligam, ſed etiam ita mente & voluntate perſequar, & indies benignitate tuâ, tum doctrina, tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me reſplendeſcere dona tua facias, ad gloriam ſempiternam immortalis Majeſtatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

O Almighty Lord and merciful Father, Maker of Heaven and Earth, which of thy free liberality giveſt wiſdom abundantly to all that with faith and aſſurance aſk it of thee, beautify by the light of thy heavenly grace the towardneſs of my wit, the which with all powers of nature thou haſt poured into me; that I may not only underſtand thoſe things which may effectually bring me to the knowledge of thee and the Lord Jeſu our Saviour, but alſo with my whole heart and will, conſtantly follow the ſame, and receive daily increaſe through thy bountifull goodneſs towards me, as well in good life as doctrine: ſo that thou which worketh all things in all creatures, mayeſt make thy gracious benefits ſhine in me, to the endleſs glory and honour of thine immortal Majeſty. So be it.

¶ An

¶ An Introduction of the Eight parts of Latin ſpeech.

IN ſpeech be theſe eight parts following:

Noun, Pronoun, Verb, Participle,	declined.	Adverb, Conjunction, Preposition, Interjection,	undeclined.

Of a Noun.

A Noun is the name of a thing that may be ſeen, felt, heard or underſtood: as the name of my hand in Latin, is manus: the name of an houſe, is domus: the name of goodneſs, is bonitas. A noun.

Of Nouns, ſome be Subſtantives, and ſome be Adjectives. Nouns of two ſorts.

A Noun Subſtantive is that ſtandeth by himſelf, and requireth not another word to be joyned with him to ſhew his ſignification: as, Homo *a man*. And it is declined with one article: as, Hic magiſter, a *maſter*: or elſe with two at the moſt, as, Hic & hæc parens, *a father or mother*. A Noun Subſtantive.

A Noun Adjective is that cannot ſtand by it ſelf in reaſon or ſignification, but requireth to be joyned with another word: as, Bonus, *good*. Pulcher, *fair*. And it is declined either with three terminations: as, Bonus, bona, bonum: or elſe with three articles: as, Hic, hæc & hoc Fœlix, *Happy*: Hic & hæc Levis, & hoc Leve, *Light*. A noun Adjective.

A Noun Subſtantive either is Proper to the thing that it betokeneth: as, Edvardus is my proper name: or elſe is common to more: as, Homo is a common name to all men. Two kinds of Nouns Subſtantives.

Numbers

Numbers of Nouns.

IN Nouns be two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular number speaketh but of one: as, Lapis, *a stone*. The Plural number speaketh of more than one: as, Lapides, *stones*.

Cases of Nouns.

NOuns be declined with six cases, Singularly and Plurally: the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominative case. The Nominative case cometh before the Verb, and answereth to this question, Who or What? as, Magister docet, *the Master teacheth.*

Genitive. The Genitive case is known by this token *of*, and answereth to this question, Whose, or Whereof? as, Doctrina Magistri, *the learning of the Master.*

Dative. The Dative case is known by this token *To*: and answereth to this question, To whom, or To what? as, Do Librum Magistro, *I give a book to the Master.*

Accusative. The Accusative case followeth the Verb, and answereth to this question: Whom or What? as, Amo Magistrum, *I love the Master.*

Vocative The Vocative case is known by calling or speaking to: as, O Magister, *O Master.*

Ablative. The Ablative case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative case: as, De Magistro, *Of the Master.* Coram Magistro, *Before the Master.*

Also In, With, Through, For, From, By and Than, after the Comparative degree, be signs of the Ablative case.

Articles

Articles.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined.

Singulariter.	*Nominat. hic, hæc, hoc.*	Pluraliter.	*Nominat. hi, hæ, hæc.*
	Genitivo hujus.		*G. horum, harum, horum.*
	Dativo huic.		*Dativo his.*
	Accuſ. hunc, hanc, hoc.		*Accuſ. hos, has, hæc.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo hoc, hac, hoc.		*Ablativo his.*

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be ſeven: the Maſculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of two, the Commune of three, the Doubtful, and the Epicene.

The Maſculine Gender is declined with this article Hic: as, Hic vir, *a Man.*

The Feminine Gender is declined with this article Hæc: as, Hæc mulier, *a Woman.*

The Neuter Gender is declined with this article Hoc: as, Hoc ſaxum, *a Stone.*

The Commune of two is declined with Hic and Hæc: as, Hic & hæc parens, *a Father or mother.*

The Commune of three is declined with Hic, hæc and hoc: as, Hic, hæc & hoc fœlix, *Happy.*

The Doubtfull Gender is declined with Hic or hæc: as, Hic vel hæc dies, *a Day.*

The Epicene Gender is declined with one article, and under that one article both kinds are ſignified: as, Hic paſſer, *a Sparrow.* Hæc aquila, *an Eagle*, both he and ſhe.

The

An Introduction of the

The declenſions of Nouns.

There be five declenſions of Nouns.

I. THe firſt is when the Genitive and Dative caſe ſingular end in æ. The Accuſative in am. The Vocative like the Nominative. The Ablative in a. The Nominative plural in æ. The Genitive in arum. The Dative in is. The Accuſative in as. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is.

As in example.

Singulariter.	Pluraliter.
Nominat. hæc muſa.	*Nominativo hæ muſæ.*
Gen. hujus muſæ.	*Gen. harum muſarum.*
Dativo huic muſæ.	*Dativo his muſis.*
Accuſ. hanc muſam.	*Accuſat. has muſas.*
Vocativo ô muſa.	*Vocativo ô muſæ.*
Abl. ab hac muſâ.	*Ablat. ab his muſis.*

Hæc menſa, Hic Poëta. Hic & hæc verna.

Note that Filia and Nata, do make the Dative and the Ablative plural in is or in abus. Alſo Dea, Mula, Equa, Liberta, make the Dative and the Ablative caſe plural in abus only.

Note.

II. THe ſecond is when the Genitive ſingular ends in i. The Dative in o. The Accuſative in um. The Vocative for the moſt part like the Nominative. The Ablative in o. The Nominative plural in i. The Genitive in orum. The Dative in is. The Accuſative in os. The Vocative like the Nominative. The Ablative in is.

As in example.

Singulariter.	Pluraliter.
Nom. hic magiſter.	*Nominat. hi magiſtri.*
Gen. hujus magiſtri.	*G. horum magiſtrorum.*
Dat. huic magiſtro.	*Dativo his magiſtris.*
Ac. hunc magiſtrum.	*Accuſ. hos magiſtros.*
Vocat. ô magiſter.	*Vocativo ô magiſtri.*
Abl. ab hoc magiſtro.	*Abl. ab his magiſtris.*

Hic vir. Hic liber. Hæc colus. Hic logos.

Here is to be noted, that when the Nominative endeth in us, the Vocative ſhall end in e: as, Nomi-

Note.

nativo

nativo hic Dominus, Vocativo ô Domine. Except Deus, that maketh ô Deus, and Filius that maketh ô Fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the Vocative shall end in i; as, Nominativo Hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nouns following make their Vocative in e or in us; as, Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also that all Nouns of the Neuter Gender of what declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both numbers, and in the plural number they end all in a, as in example. Note.

Singulariter.	*Nom. hoc regnum.*	Pluraliter.	*Nominat. hæc regna.*	Hoc damnum.
	Gen. hujus regni.		*Gen. horum regnorum.*	
	Dat. huic regno.		*Dativo his regnis.*	Hoc malum.
	Accus. hoc regnum.		*Accusat. hæc regna.*	
	Voc. ô regnum.		*Vocativo ô regna.*	Hoc verbum.
	Abl. ab hoc regno.		*Ablat. ab his regnis.*	

Except Ambo and Duo, which make the Neuter gender in o, and be thus declined.

Pluraliter.
Nominativo Ambo, ambæ, ambo.
Genitivo Amborum, ambarum, amborum.
Dativo Ambobus, ambabus, ambobus.
Accusativo Ambos, ambas, ambo.
Vocativo Ambo, ambæ, ambo.
Abl. Ambobus, ambabus, ambobus. Likewise Duo.

III. The third is when the Genitive singular endeth in is: The Dative in i: The Accusative in em, and sometime im, and sometime in both: The Vocative like the Nominative: The Ablative in e or i, and sometime in both: The Nominative plural in es: The Genitive um, and sometime in ium: The Dative in bus: The Accusative in es: The Vocative like the Nominative: The Ablative in bus.

As

Hic pater.
Hic panis.
Hoc opus.
Hoc caput.
Hæc nubes.
Hic vel hæc bubo.
Hæc virtus.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

As in Example.

Singulariter.
Nom. hic lapis.
Gen. hujus lapidis.
Dativo huic lapidi.
Accuſ. hunc lapidem.
Vocat. ô lapis.
Ablat. ab hoc lapide.

Pluraliter.
Nom. hi lapides.
Gen. horum lapidum.
Dat. his lapidibus.
Accuſ. hos lapides.
Vocativo ô lapides.
Ab. ab his lapidibus.

Singulariter.
No. hic & hæc parens.
Gen. hujus parentis.
Dativo huic parenti.
Acc. hunc & hanc parentem.
Voc. ô parens.
Abl. ab hoc & hac parente.

Pluraliter.
No. hi & hæ parentes.
Gen. horum & harum parentum.
Dat. his parentibus.
A. hos & has parentes.
Voc ô parentes.
Ab. ab his parentibus.

IV. The fourth is when the Genitive caſe ſingular endeth in ûs. The Dative in ui The Accuſative in um. The Vocative like the Nominative. The Ablative in u. The Nominative plural in us. The Genitive in uum. The Dative in ibus. The Accuſative in us. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ibus.

As in Example.

Hic gradus.
Hæc porticus.
Hoc cornu.

Singulariter.
Nom. hæc manus.
Gen. hujus manûs.
Dat. huic manui.
Accuſ. hanc manum.
Vocat. ô manus.
Abl. ab hac manu.

Pluraliter.
Nominat. hæ manus.
Gen. harum manuum.
Dat. his manibus.
Accuſ. has manus.
Voc. ô manus.
Abl. ab his manibus.

V. The fifth is when the Genitive and Dative caſe ſingular do end in ei. The Accuſative in em. The Vocative like the Nominative. The Ablative in e. The Nominative plural in es. The Genitive in erum. The Dative in ebus. The Accuſative in es. The Vocative like the Nominative. The Ablative in ebus.

As

As in Example.

Singulariter.		Pluraliter.	
Nom. hic meridies.		Nom. hi meridies.	Hæc res.
Gen. hujus meridiei.		G. horum meridierum.	Hæc fa-
Dat. huic meridiei.		Dat. his meridiebus.	cies.
Ac. hunc meridiem.		Accuſ. hos meridies.	Hæc aci-
Voc. ô meridies.		Vocat. ô meridies.	es.
Ab. ab hoc meridie.		Ab. ab his meridiebus.	

Note that all Nouns of the fifth declenſion be of the feminine gender/ except meridies and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations/ is thus declined/ after the firſt and ſecond declenſion.

Singulariter.		Pluraliter.	
N. bonus, bona, bonum.		Nom. boni, bonæ, bona.	Niger, a,
Gen. boni, bonæ, boni.		G. bonorum, bonarũ.	um.
D. bono, bonæ, bono.		Dat. bonis. (bonorum.	Tardus,
A. bonum, bonam, bonũ.		Ac. bonos, bonas, bona.	a, um.
V. bone, bona, bonum.		Voc. boni, bonæ, bona.	Satur, a,
A. bono, bonâ, bono,		Ablativo bonis.	um.

There are beſides theſe/ certain Nouns adjectives of another manner of declining/ which make the Genitive caſe ſingular in ius, and the Dative in i: which be theſe that follow/ with their compounds. An exception.

Singulariter.		Pluraliter.	
N. unus, una, unum.		Nom. uni, unæ, una.	
Genitivo unius.		Ge. unorum, unarum,	
Dativo uni.		Dat. unis. (unorum.	
A. unum, unam, unum.		Ac. unos, unas, una.	
Voc. une, una, unum.		Voc. uni, unæ, una.	
Ab. uno, una, uno.		Ablativo unis.	

Note that unus, a, um, hath not the plural number/ but when it is joyned with a word that lacketh the ſingular number: as/ Unæ literæ, Una mœnia. Note.

In like manner be declined totus, ſolus, and alſo ullus, alius, alter, uter, and neuter: ſaving that theſe five laſt rehearſed lack the Vocative caſe. Alius hath aliud neut.

A Noun Adjective of three Articles is thus declined, after the third declension.

Ingens. Soler. Capax. Vetus.

Singulariter.	*Nomina. hic, hæc & hoc felix.*	Pluraliter.	*Nom. hi & hæ felices, & hæc felicia.*
	Gen. hujus felicis.		*Gen. horum, harum & horum felicium.*
	Dat. huic felici.		*Dat. his felicibus.*
	A. hunc & hanc felicem & hoc felix.		*Ac. hos & has felices, & hæc felicia.*
	Vocat. ô felix.		*Vo. ô felices, & ô felicia.*
	Ab. ab hoc, hac & hoc felice, vel felici.		*Ablat. ab his felicibus.*

Levis & leve. Celer celeris & celere. Melior & melius.

Singulariter.	*No. hic & hæc triſtis & hoc triſte.*	Pluraliter.	*Nom. hi & hæ triſtes, & hæc triſtia.*
	Gen. hujus triſtis.		*Gen. horum, harum & horum triſtium.*
	Dat. huic triſti.		*Dat. his triſtibus.*
	Ac. hunc & hanc triſtem, & hoc triſte.		*Acc. hos & has triſtes, & hæc triſtia.*
	V. ô triſtis, & ô triſte.		*V. ô triſtes, & ô triſtia.*
	Ablat. ab hoc, hac & hoc triſti.		*Ab. ab his triſtibus.*

Compariſon of Nouns.

ADjectives whoſe ſignification may increaſe or be diminiſhed / may form compariſon.

Three degrees of compariſon.

There be three degrees of Compariſon: The Poſitive / the Comparative and the Superlative.

The Poſitive.

The Poſitive betokeneth the thing abſolutely without exceſs: as Durus, *Hard.*

The comparative.

The Comparative ſomewhat exceedeth his Poſitive in ſignification: as Durior, *Harder.* And it is formed of the firſt caſe of his Poſitive that endeth in i, by putting there to or and us: as of Duri, hic & hæc durior, & hoc durius: of Triſti, hic & hæc triſtior, & hoc triſtius: of Dulci, hic & hæc dulcior, & hoc dulcius.

The Superlative.

The Superlative exceedeth his poſitive in the high-

higheſt degree: as Duriſſimus, *Hardeſt.* And it is formed of the firſt caſe of his Poſitive that endeth in i, by putting thereto ſ, and ſimus: as/ of Duri, duriſſimus, of Triſti, triſtiſſimus, of Dulci, Dulciſſimus.

From theſe general rules are excepted theſe that follow: Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Exception.

And if the poſitive end in er, the Superlative is formed of the Nominative caſe by putting to rimus: as/ Pulcher, pulcherrimus. Ater. Teter. Acer.

Alſo theſe nouns ending in lis, make the Superlative by changing is into limus: as/ Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus: Facilis, facillimus: Gracilis, gracillimus: Agilis, agillimus: Docilis, Docillimus.

All other nouns ending in lis do follow the general rule aforegoing: as/ Utilis, utiliſſimus.

Alſo if a vowel come before us, it is compared by Magis and Maximè: as/ Pius, magis pius, maximè pius. Aſſiduus, magis aſſiduus, maximè aſſiduus. Igneus. Impius. Arduus. Strenuus.

OF THE PRONOUN.

A Pronoun is a part of ſpeech much like to a Noun: which is uſed in ſhewing or rehearſing.

There be fifteen Pronouns/ Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, whereof four have the Vocative caſe: as/ Tu, meus, noſter, and noſtras: and all others lack the Vocative caſe. There be fifteen pronouns.

To theſe may be added their compounds/ Egomet, nte, idem, and alſo Qui, quæ, quod.

Theſe eight Pronouns: Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte,

Primitives. iſte, hic, and is, be Primitives; ſo called / for becauſe they be not derived of others. And they be alſo called Demonſtratives / becauſe they ſhew a thing not ſpoken of before.

Demonſtratives

Relatives. And theſe ſix / Hic, ille, iſte, is, idem, and qui, be Relatives / becauſe they rehearſe a thing that was ſpoken of before.

Derivatives. Theſe ſeven / Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras, be derivatives: for they be derived of their Primitives / mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri.

Five things belonging to a Pronoun. There belong to a Pronoun theſe five things / Number / Caſe / and Gender: as are in a Noun / Declenſion and Perſon / as here followeth.

The Declenſion of Pronouns.

There be four Declenſions of Pronouns.

The firſt declenſion. Theſe three / Ego, tu, ſui, be of the firſt declenſion / and be thus declined.

Singulariter.	*Nominativo Ego.*	Pluraliter.	*Nominativo Nos.*
	Genitivo mei.		*Gen. noſtrum vel noſtri.*
	Dativo mihi.		*Dativo nobis.*
	Accuſativo me.		*Accuſativo nos.*
	Vocativo caret.		*Vocativo caret.*
	Ablativo à me.		*Alativo à nobis.*

Singulariter.	*Nominativo Tu.*	Pluraliter.	*Nominativo Vos.*
	Genitivo tui.		*Gen. veſtrum vel veſtri.*
	Vocativo tibi.		*Dativo vobis.*
	Accuſativo te.		*Accuſativo vos.*
	Vocativo ô tu.		*Vocativo ô vos.*
	Ablativo à te.		*Ablativo à vobis.*

Singul. and Plural.	*Nominativo caret*	*Accuſativo ſe.*
	Genitivo ſui.	*Vocativo caret.*
	Dativo ſibi.	*Ablativo à ſe.*

The ſecond declenſion. Theſe ſix / Ille, ipſe, iſte, hic, is, and qui, be of the ſecond declenſion / and be thus declined.

Sin-

Singulariter.		Pluraliter.	
Nom.	iſte, iſta, iſtud.	Nom.	iſti, iſtæ, iſta.
Gen.	iſtius.	Gen.	iſtorum, iſtarum, iſtorum.
Dat.	iſti.	Dat.	iſtis.
Ac.	iſtum, iſtam, iſtud.	Accuſ.	iſtos, iſtas, iſta.
Vocativo caret.		Vocativo caret.	
Abl.	iſto, iſtâ, iſto.	Ablativo	iſtis.

Ille is declined like Iſte, and alſo Ipſe, ſaving that the Neuter gender in the Nominative caſe and in the accuſative caſe ſingular maketh ipſum.

Nominativo hic, hæc, hoc. Genitivo hujus. Dativo huic: as afore in the Noun.

Singulariter.		Pluraliter.	
Nomin.	is, ea, id.	Nominat.	ii, eæ, ea.
Genitivo	ejus.	G.	eorum, earum, eorũ.
Dativo	ei.	Dativo	iis, vel eis.
Ac.	eum, eam, id.	Accuſ.	eos, eas, ea.
Vocativo caret.		Vocativo caret.	
Ablat.	eo, eâ, eo.	Ablat.	iis, vel eis.

Singulariter.		Pluraliter.	
Nom.	qui, quæ, quod.	N.	qui, quæ, quæ. (rum.
Genitivo	cujus.	G.	quorũ, quarum, quo-
Dativo	cui.	Dat.	quibus vel queis.
Ac.	quem, quam, quod.	Ac.	quos, quas, quæ.
Vocat. caret.	(quî.	Vocativo caret.	
Ab.	quo, quâ, quo vel	Ab.	quibus vel queis.

Likewiſe Quis and Quid be declined / whether they be Interrogatives / or Indefinites. Alſo Quiſquis is thus declined.

The Compound of Quis. Note.

Nom. Quiſquis. ● Quicquid. Ac. Quicquid. Ab. Quoquo. Quaqua. Quoquo.

Where note that Quid is allwayes a Subſtantive of the Neuter gender.

The third declenſion.

Theſe five / Meus, tuus, ſuus, noſter and veſter, are of the third declenſion / and be declined like nouns Adjectives of three terminations / in this wiſe.

Singulariter.		Pluraliter.	
N.	*meus, mea, meum.*	*Nom.*	*mei, meæ, mea.*
Gen	*mei, meæ, mei.*	*Ge.*	*meorum, mearum*
Dat.	*meo, meæ, meo.*	*Dat.*	*meis. (meorum.*
A.	*meum, meam, meum.*	*Acc.*	*meos, meas, mea.*
Voc.	*mi, mea, meum.*	*Voc.*	*mei, meæ, mea.*
Ab.	*meo, meâ, meo.*	*Ablativo*	*meis.*

The fourth declenſion.

So is Noſter declined / and Tuus, ſuus, veſter; ſaving that theſe three laſt do lack the Vocative caſe.

Noſtras, veſtras, and this Noun Cujas, be of the fourth declenſion / and be thus declined.

Singulariter.		Pluraliter	
No.	*hic & hæc noſtras & hoc noſtrate.*	*N.*	*hi & hæ noſtrates, & hæc noſtratia.*
Gen.	*hujus noſtratis.*	*Gen.*	*horum, harum & horum noſtratium.*
Dat.	*huic noſtrati.*	*Dat.*	*his noſtratibus.*
A.	*hunc & hanc noſtratem & hoc noſtrate.*	*Ac.*	*hos & has noſtrates & hæc noſtratia.*
Vocat.	*ô noſtras & ô noſtrate.*	*Vocat.*	*ô noſtrates & ô noſtratia.*
Ab.	*ab hoc, hac & hoc noſtrate vel noſtrati.*	*Ab.*	*ab his noſtratibus.*

Note.

Here is to be noted / that Noſtras, Veſtras, and this Noun Cujas be called Gentiles, becauſe they properly betoken partaining to Countries or Nations / to Sects or Factions.

A Pronoun hath three Perſons.

Perſons three.

The firſt perſon ſpeaketh of himſelf; as / Ego, *I*, Nos, *We*.

The ſecond perſon is ſpoken to: as Tu, *Thou*: Vos, *Ye*. And of this perſon is alſo every Vocative caſe.

The third perſon is ſpoken of: as Ille, *He*: Illi, *They*. And therefore all Nouns / Pronouns and Participles be of the third perſon.

OF

OF A VERB.

A Verb is a part of speech declined with mood and tense/and betokeneth doing/ as Amo, *I love*: or suffering/ as Amor, *I am loved*: or being/ as Sum, *I am*. A Verb.

Of Verbs such as have persons/ be called Personals: as/ Ego amo, Tu amas. And such as have no persons/ be called Impersonals: as/ Tædet, *it irketh*. Oportet, *it behooveth*.

Of Verbs Personals there be five kinds/ Active/ Passive/ Neuter/ Deponent and Commune. Verbs personals.

A Verb Active endeth in o, and betokeneth to do: as Amo, *I love*, and by putting to r, it may be a Passive: as Amor. Active.

A Verb Passive endeth in or, and betokeneth to suffer: as Amor, *I am loved*, and by putting away r, it may be an Active: as Amo. Passive.

A Verb Neuter endeth in o, or m, and cannot take r, to make him a Passive: as Curro, *I run*. Sum, *I am*. And it is English'd sometime Actively: as Curro, *I run*, and sometime Passively: as Ægroto, *I am sick*. Neuter.

A Verb Deponent endeth in r, like a Passive/ and get in signification is but either Active: as Loquor verbum, *I speak a word*, or Neuter: as Glorior, *I boast*. Deponent.

A Verb Commune endeth in r, and get in signification is both Active and Passive: as/ Osculor te, *I kiss thee*. Osculor à te, *I am kissed of thee*. Commune.

MOODS.

Moods six. There be six Moods: the Indicative / the Imperative / the Optative / the Potential / the Subjunctive / and the Infinitive.

Indicative. The Indicative Mood sheweth a reason true or false: as / Ego amo, *I love.* Or else asketh a question: as / Amas tu? *Doest thou love?*

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth: as / Ama, *Love thou.*

Optative. The Optative wisheth or desireth / with these signs / *Would God, I pray God,* or *God grant*: as Utinam amem, *I pray God I love*: and hath commonly an adverb of wishing joyned with him.

Potential. The Potential mood is known by these signs / *May, can, might, would, should, could* or *ought*: as / Amem, *I may* or *can love*: without an Adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive mood hath evermore some Conjunction joyned with him: as / Cùm amarem, *when I loved.* And it is called the Subjunctive mood / because it dependeth upon another Verb in the same sentence / either going before or coming after: as / Cùm amarem, eram miser, *when I loved, I was a wretch.*

Infinitive. The Infinitive mood signifieth to do / to suffer / or to be: and hath neither number / nor person / nor Nominative case before him: and is known commonly by this sign *To*, as Amare, *To love.* Also when two Verbs come together without any Nominative case between them / then the latter shall be the Infinitive mood: as / Cupio discere, *I desire to learn.*

GERUNDS.

GERUNDS.

THere be moreover belonging to the Infinitive mood of Verbs / certain voices called Gerunds / ending in di, do, and dum: Which have both the active and passive signification: as Amandi, *of loving*, or *of being loved*. Amando, *in loving*, or *in being loved*. Amandum, *to love*, or *to be loved*. Gerunds three: di, do, dum.

SUPINES.

THere be also pertaining unto Verbs / two Supines: the one ending in um, which is called the first Supine / because it hath the signification of the Verb active: as / Eo amatum, *I go to love*. And the other in u, which is called the latter Supine / because it hath for the most part the signification passive: as Difficilis amatu, *Hard to be loved*. Supines two, in um & u.

TENSES.

THere be five Tenses or Times: the Present tense / the Preterimperfect / the Preterperfect / the Preterpluperfect / and the Future tense. Tenses five.

The Present tense speaketh of the time that now is: as / Amo, *I love*. Present tense.

The Preterimperfect tense speaketh of the time not perfectly past: as / Amabam, *I loved* or *did love*. Preter-imperfect.

The preterperfect tense speaketh of the time perfectly past / with this sign *Have*: as / Amavi, *I have loved*. Preter-perfect.

The preterpluperfect tense speaketh of the time more than perfectly past / with this sign *Had*: as / Amaveram, *I had loved*. Preter-pluperfect.

The Future tense speaketh of the time to come / with this sign *shall* or *will*: as / Amabo, *I shall or will love*. Future.

PERSONS.

Persons three.

THere be also in verbs three persons in both numbers / as Singulariter, Ego amo, *I love.* Tu amas, *Thou lovest.* Ille amat, *He loveth.* Pluraliter, Nos amamus, *We love.* Vos amatis, *Ye love.* Illi amant, *They love.*

CONJUGATIONS.

Conjugations four.

VErbs have four Conjugations / which be known after this manner.

The first Conjugation hath a long, before re and ris: as Amāre, amāris.

The second Conjugation hath e long / before re and ris: as Docēre, docēris.

The third Conjugation hath e short, before re and ris: as Legĕre, legĕris.

The fourth Conjugation hath i long / before re and ris: as Audīre, audīris.

Verbs in O, of the four Conjugations, be declined after these examples.

AMo, amas, amavi, amare: amandi, amando, amandum: amatum, amatu: amans, amaturus. } To love.

Doceo, doces, docui, docere: docendi, docendo, docendum: doctum, doctu: docens, docturus. } To teach.

Lego, legis, legi, legere: legendi, legendo, legendum: lectum, lectu: legens, lecturus. } To read.

Audio, audis, audivi, audire: audiendi, audiendo, audiendum: aud tum, auditu: audiens, auditurus. } To hear.

Indica-

Indicative Mood, Preſent tenſe ſingular.

I love, or, *do love.*	*Thou loveſt,* or, *doeſt love.*	*He loveth,* or, *doth love.*	*We love,* or, *do love.*	*Ye love,* or, *do love.*	*They love.* or, *do love.*

A Mo, amas, amat. Doceo, doces, docet. Lego, legis, legit. Audio, audis, audit. *Pluraliter,* Amamus, amatis, amant. Docemus, docetis, docent. Legimus, legitis, legunt. Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tenſe ſingular. Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam, *I loved or did love.* bas, bat. *Plur.* bamus, batis, bant.

Preterperfect tenſe ſingular. Amavi, Docui, Legi, Audivi, *I have loved.* iſti, it. *Plur.* imus, iſtis, ĕrunt vel ēre.

Preterpluperfect tenſe ſingular. Amaveram, Docueram, Legeram, Audiveram, *I had loved.* ras, rat. *Plur.* ramus, ratis, rant.

Future tenſe ſingular. Amabo, Docebo, Legam, Audiam, *I ſhall or will love.* bis, bit. *Plur.* bimus, bitis, bunt. es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Impera-

Imperative Mood.

	Love thou.	*Love he, or let him love.*	*Love we, or let us love.*	*Love ye.*	*Love they, or let them love.*
Preſent tenſe ſingular.	Ama, amato:	amet, amato:	*Pl.* amemus.	amate, amatote:	ament, amanto.
	Doce, doceto:	doceat, doceto:	*Pl.* doceamus.	docete, docetote:	doceant, docento.
	Lege, legito:	legat, legito.	*Pl.* legamus.	legite, legitote:	legant, legunto.
	Audi, audito:	audiat, audito.	*Pl.* audiamus.	audite, auditote:	audiant, audiunto.

Optative Mood.

God grant I love.

Preſent tenſe ſing. utinam Amem, ames, amet. *Pl.* utin. amemus, ametis, ament.
Doceam, Legam, Audiam, as, at. *Plur.* utin. amus, atis, ant.

Would God I loved, or did love.

Preterimperfect tenſe ſing. utinam Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, res, ret. *Plur.* utin. remus, retis, rent.

I pray God I have loved.

Preterperfect tenſe ſingular. utinam Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, ris, rit. *Pl.* utin. rimus, ritis, rint.

Would God I had loved.

Preterpluperfect tenſe ſing. utinam Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, ſes, ſet. *Pl.* utin. ſemus, ſetis, ſent.

God grant I shall or will love hereafter.

Future tenſe ſingular. utinam Amavero, Docuero, Legero, Audivero, ris, rit. *Pl.* utin. rîmus, rîtis, rint.

Poten-

Potential Mood.

I may or can love.

Present tense sing. Amem, ames, amet. *Plur.* amemus, ametis, ament.
Doceam, Legam, Audiam. as, at. *Pl.* amus, atis, ant.

Preterimperfect tense sing. Amarem, Docerem, Legerem, Audirem. *I might, would, should, ought or could love.* res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.

Preterperfect tense singular. Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim. *I might, would, should or ought to have loved.* ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Preterpluperfect tense sing. Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem. *I might, would, should or ought to had loved.* ſes, ſet. *Plur.* ſemus, ſetis, ſent.

Future tense sing. Amavero, Docuero, Legero, Audivero. *I may or can love hereafter.* ris, rit. *Plur.* rîmus, rîtis, rint.

Subjunctive Mood.

When I love.

Present tense sing. Cùm Amem, ames, amet. *Plu. cum* amemus, ametis, ament
Doceam, Legam, Audiam. as, at. *Plur. cum* amus, atis, ant.

Preter-

Preterimperfect tense singular. Cùm { Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, } res, ret. *When I loved or did love.* *Plu. Cùm* remus, retis, rent.

Preterperfect tense singul. Cùm { Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, } ris, rit. *When I have loved.* *Pl. cùm* rimus, ritis, rint.

Preterpluper. tense singul. Cùm { Amaviſſem, Docuiſſem, Legiſſem, Audiviſſem, } ſes, ſet. *When I had loved.* *P. cùm* ſemus, ſetis, ſent.

Future tense singular. Cùm { Audivero, Docuero, Legero, Audivero, } ris, rit. *When I shall or will love.* *Pl. cùm* rîmus, ritis, rint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense. { Amare, Docere, Legere, Audire, } To { love. teach. read. hear.

Preterperfect & Preterpluperfect tense. { Amaviſſe, Docuiſſe, Legiſſe, Audiviſſe, } To have or had { loved. taught. read. heard.

Future tense. { Amaturum Docturum Lecturum Auditurum } eſſe, To { love teach read hear } hereafter.

Gerundi. { Amandi, of loving/ Docendi, of teaching/ Legendi, of reading/ Audiendi, of hearing/ } { do, in loving/ do, in teaching/ do, in reading/ do, in hearing/ } { dum, to love. dum, to teach. dum, to read. dum, to hear.

Supines.

Supines. Amatum, Doctum, Lectum, Auditum, } To { lobe. teach. read. hear. } Amatu, Doctu, Lectu, Auditu, } To be { lobed. taught. read. heard.

A Participle of the present tense. Amans, loving. Docens, teaching. Legens, reading. Audiens, hearing.

The Participle of the first future tense. Amaturus, to lobe or about to lobe. Ducturus, to teach or about to teach. Lecturus, to read or about to read. Auditurus, to hear or about to hear.

Before we decline of any Verbs in or, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs / we must learn to decline this Verb Sum, in this wise following:

Sum, es, fui, esse, futurus. To be.

Indicative Mood.

Present tense singular. SUm I am: es, est. *Plural.* Sumus, estis, sunt.

Preter imperfect tense sin. Eram, I was: eras, erat. *Plural.* eramus, eratis, erant.

Preterperfect tense singul. Fui, I have been: fuisti, fuit. *Plural.* fuimus, fuistis, fuêrunt vel fuêre.

Preterpluperfect tense sing. Fueram, I had been: fueras, fuerat. *Pluraliter.* fueramus, fueratis, fuerant.

Future tense singular. Ero, I shall or will be: eris, erit. *Pluraliter,* erimus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Preſent tenſe ſingul.	Sis, Es, Eſto.	be thou	Sit, Eſto.	*Plur.* Simus.	Sitis, Eſte, Eſtote.	Sint, Sunto.

Optative Mood.

Preſent tenſe ſing. utinam } Sim, I pray God I be: ſis, ſit. *Plur.* utinam ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſign. uti. } Eſſem, Would God I was: eſſes, eſſet. *Plur.* utinam eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect. tenſe ſing. uti. } Fuerim, I pray God I have been: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluper. tenſe ſing. uti. } Fuiſſem, Would God I had been: fuiſſes, fuiſſet. *Plur.* utin. fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingul. utin. } Fuero, God grant I be hereafter: fueris, fuerit. *Plur.* utin. fuerîmus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Preſent tenſe ſingular. } Sim, I may or can be: ſis, ſit. *Plur.* ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperf. tenſe ſingul. } Eſſem, I might or could be: eſſes, eſſet. *Plur.* eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſingular. } Fuerim, I might / could / ſhould / or ought to have been: fueris, fuerit. *Plur.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe. ſingular. } Fuiſſem, I might / could / ſhould / or ought to had been: fuiſſes, fuiſſet. *Plur.* fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingular. } Fuero, I may or can be hereafter: fueris, fuerit. *Pur.* fuerîmus, fueritis, fuerint.

Subjun-

Subjunctive Mood.

Preſent tenſe ſingul. cùm } Sim, When I am: ſis, ſit, *Plur.* Cùm ſimus, ſitis, ſint.

Preterimperfect tenſe ſingul. cùm } Eſſem, When I was: eſſes, eſſet. *plur.* cùm eſſemus, eſſetis, eſſent.

Preterperfect tenſe ſingul. cùm } Fuerim, When I have been: fueris, fuerit. *plur.* cùm fuerimus, fueritis, fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſing. cùm } Fuiſſem, When I had been: fuiſſes, fuiſſet. *plur.* cùm fuiſſemus, fuiſſetis, fuiſſent.

Future tenſe ſingul. cùm } Fuero, When I ſhall or will be: fueris, fuerit. *plur.* cùm fuerîmus, fuerîtis, fuerint.

Infinitive Mood.

Preſent and preterimperfect tenſe. } Eſſe, To be. { *Preterperfect and preterpluperfect tenſe.* } Fuiſſe, { To have or had been.

Future tenſe. [Fore vel futurum eſſe, To be hereafter.

Verbs in *or* of the four Conjugations be declined after theſe examples.

AMor, amâris vel amâre, amatus ſum vel fui, amâri, amatus, amandus. To be loved.

Doceor, doceris vel docere, doctus ſum vel fui, doceri, doctus, docendus. To be taught.

Legor, legeris vel legere, lectus ſum vel fui, legi, lectus, legendus. To be read.

Audior, audiris vel audire, auditus ſum vel fui, audiri, auditus, audiendus. To be heard.

Indicative Mood.

I am loved.

Preſent tenſe Sing.	Amor, amâris vel amâre, amatur.	*Plurâliter.*	mur.
	Doceor, docêris vel docêre, docetur.		mini.
	Legor, legĕris vel legĕre, legitur.		ntur.
	Audior, audîris vel audîre, auditur.		

Preterimperfect tenſe ſingular.	Amabar,	*I was loved.*	
	Docebar,	baris vel bare, batur.	*Plur.* bamur,
	Legebar,	bamini, bantur.	
	Audiebar,		

Preterperfect tenſe ſingulâr.	Amatus,	*I have been loved.*	tus es vel fuiſti, tus eſt vel fuit. *Plur.* ti ſumus vel fuimus, ti eſtis vel fuiſtis, ti ſunt, fuêrunt vel fuêre.
	Doctus,	ſum vel fui,	
	Lectus,		
	Auditus,		

Preterpluperf. tenſe Singular.	Amatus	*I had been loved.*	tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plu.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.
	Doctus	eram vel fueram,	
	Lectus		
	Auditus		

Future tenſe ſing.	Amabor,	*I ſhall or will be loved.*	
	Docebor,	beris vel bere, itur. *Plur.* bimur, imini, (untur.	
	Legar,	êris vel êre, etur. *Plur.* êmur, êmini, entur.	
	Audiar		

Imperative Mood.

	Be thou loved.	*Let him be loved.*	*Let us be loved.*	*Be ye loved.*	*Let them be loved.*
Preſent tenſe ſingular.	Amare, amatur, amator: amator.		*Plur.* amemur.	Amamini, amentur, amaminor: amantor.	
	Docere, doceatur, docetor: docetor.		*Pl.* doceamur.	Docemini, doceantur, doceminor: docentor.	
	Legere, legatur, legitor: legitor.		*Plur.* legamur.	Legimini, legantur, legiminor: leguntor.	
	Audire, audiatur, auditor: auditor.		*Pl.* audiamur.	Audimini, audiantur, audiminor: audiuntor.	

Optative

Optative Mood.

God grant I be loved.

Preſent tenſe ſingular. Utinam Amer, êris vel êre, êtur. Docear, Legar, Audiar, aris vel are, atur. *Plur. uti.* êmur, êmini, entur. amur, amini, antur.

Would God I were loved.

Preterimperfect ten. ſingular. utinam Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, reris vel rere, retur. *P. uti.* remur, remini, rentur.

I pray God I have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular. utinam Amatus Doctus Lectus Auditus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *Plur. utinam* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Would God I had been loved.

Preterpluperfect tenſe ſingular. utinam Amatus Doctus Lectus Auditus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *Plur. utinam* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

God grant I be loved hereafter.

Future tenſe ſingular. utinam Amatus Doctus Lectus Auditus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *Plur. utinam* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or can be loved.

Preſent tenſe ſingular. Amer, êris vel êre, êtur. Docear, Legar, Audiar, aris vel are, atur. *Plur.* êmur, êmini, entur. amur, amini, antur.

I would, ſhould, or ought to be loved.

Preterimperfect tenſe ſingular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, reris vel rere, retur. *plur.* remur, remini, rentur.

I would, ſhould, or ought to have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *plur.* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

I would, ſhould, or ought to had been loved.

Preterpluperfect tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *plur.* ti eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

I may or can be loved hereafter.

Future tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *plur.* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Subjunctive Mood.

When I am loved.

Preſent tenſe ſingular. Amer, êris vel êre, êtur. *plur.* cùm êmur, êmini, entur.
Docear, Legar. Audiar, aris vel are, atur. *plur.* cùm amur, amini, antur.

When I was loved.

Preterimperfect ten. ſingular. Amarer, Docerer, Legerer, Audirer, reris vel rere, retur. *plur.* cùm remur, remini, rentur.

When I have been loved.

Preterperfect tenſe ſingular. Amatus, Doctus, Lectus, Auditus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit, *plur.* cùm ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Preterplu-

When I had been loved.

Preterpluperfect ten. singular. Cùm (Amatus, Doctus, Lectus, Auditus) essem vel fuissem, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. *plur. cùm* ti essemus vel fuissemus, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

When I shall or will be loved.

Future tense singular. Cùm (Amatus, Doctus, Lectus, Auditus) ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. *p. cùm* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and Preterimperfect tense. (Amari, Doceri, Legi, Audiri,) To be (Loved. Taught. Read. Heard.)

Preterperf. tense and preterpluperf. tense. (Amatum, Doctum, Lectum, Auditum) To have or had been loved. esse vel fuisse.

Future tense. (Amatum iri, vel amandum esse, / Doctum iri, vel docendum esse, / Lectum iri, vel legendum esse, / Auditum iri, vel audiendum esse,) To be (loved, taught, read, heard) hereafter.

A participle of the preterperfect tense. (Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,) Loved. Taught. Read. Heard.

A participle of the Future in Dus. (Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus,) To be (Loved. Taught. Read. Heard.)

Of certain Verbs going out of Rule, *which are declined and formed in manner following.*

POssum, potes, potui, posse, potens: **To may or can.**

Volo, vis volui, velle: volendi, volendo, volendum: supinis caret: volens: **To will or to be willing.**

Nolo, nonvis, nolui, nolle: nolendi, nolendo, nolendum: supinis caret: nolens: **To nill or to be unwilling.**

Malo, mavis, malui, malle: malendi, malendo, malendum: supinis caret: malens: **To have rather or to be more willing.**

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse: edendi, edendo, edendum: esum esu, vel estum estu: edens, esurus vel esturus: **To eat.**

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri: factus, faciendus: **To be made or to be done.**

Fero, fers, tuli, ferre: ferendi, ferendo, ferendum: latum, latu: ferens, laturus: **To bear or suffer.**

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri: latus, ferendus: **To be born or suffered.**

Indicative Mode.

Present tense Singular.	POssum, potes, potest.	*Plurariter.*	Possumus, potestis, possunt.
	Volo, vis, vult.		Volumus, vultis, volunt.
	Nolo, nonvis, nonvult.		Nolumus, nonvultis, nolunt.
	Malo, mavis, mavult. (est.		Malumus, mavultis, malunt.
	Edo, edis vel es, edit vel		Edimus, editis vel estis, edunt.
	Fio, fis, fit.		Fimus, fitis, fiunt.
	Fero, fers, fert.		Ferimus, fertis, ferunt.
	Feror, ferris vel ferre, fertur.		Ferimur, ferimini, feruntur.

Preterim-

Preteri mperfect tense singular.

Poteram,
Volebam,
Nolebam,
Malebam,
Edebam,
Fiebam,
Ferebam,
} as, at. *Plural.* amus, atis, ant.

Ferebar, baris vel bare, batur. *Plur.* bamur, bamini, (bantur.

Preterperfect tense singular.

Potui,
Volui,
Nolui,
} Malui,
Edi,
Tuli,
} isti, it. *Plur.* imus, istis, êrunt vel êre.

Factus
Latus
} sum vel fui. tus es vel fuisti, tus est vel fuit. *Plur.* ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis. ti sunt, fuerunt vel fuêre.

Preterpluperfect tense singular.

Potueram,
Volueram,
Nolueram,
} Malueram,
Ederam,
Tuleram,
} ras, rat. *Pl.* ramus, ratis. (rant.

Factus
Latus
} eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. *Plur.* ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant vel fuerant.

Future tense singular.

Potero, eris, erit. *Plur.* poterimus, eritis, erunt.
Volam,
Nolam,
Malam,
} Edam,
Fiam,
Feram,
} es, et. *Plur.* emus, etis, ent.

Ferar, ferêris vel ferêre, feretur. *Plur.* feremur, feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

Imperative Mood.

Preſent tenſe ſingular.

Noli, nolito. *Pluraliter* Nolite, nolitote.

Es, eſto, edat; ede, eſto, edito: edat, eſto, edito: P. Edamus, edite, eſte, eſtote, editote: Edant, edunto.

Fito tu: Fiat, Fito, *Pl.* Fiamus, Fite, fitote: Fiant, fiunto.

Fer, ferto: Ferat, ferto: *Pl.* Feramus. Ferte, fertote: Ferant, ferunto.

Ferte, fertor: Feratur, fertor: *Pl.* Feramur. Ferimini, feriminor: Ferantur, feruntor.

Optative Mood.

Preſent tenſe ſingular.

Poſſum, Velim, Nolim, Malim, is, it. *plur.* *utinam* imus, itis, int.

Utinam Edam, Fiam, Feram, as, at. *plur.* *utinam* amus, atis, ant.

Ferar, raris vel rare, ratur. *pl.* *ut.* amur, amini, antur.

Preterimperfect ten. ſingular.

Poſſem, Vellem, Nollem, Mallem, Ederem vel eſſem, Fierem, Ferrem, es, et. *plur.* *utinam* emus, etis, ent.

Utinam Ferrer, reris vel rere, retur. *pl.* *ut.* remur, remini, rentur.

Preterperfect tenſe ſingular.

Potuerim, Voluerim, Noluerim, Maluerim, Ederim, Tulerim, ris, rit. *pluraliter utinam* rimus, ritis, rint.

Utinam Factus Latus ſim vel fuerim, tus ſis vel fueris, tus ſit vel fuerit. *pl.* *ut.* ti ſimus vel fuerimus, ti ſitis vel fueritis, ti ſint vel fuerint.

Preterpluperfect tenſe ſing.

Potuiſſem, Voluiſſem, Noluiſſem, Maluiſſem, Ediſſem, Tuliſſem, ſes, ſet. *plur.* *utinam* ſemus, ſetis, ſent.

Utinam Factus Latus eſſem vel fuiſſem, tus eſſes vel fuiſſes, tus eſſet vel fuiſſet. *plur.* *uti.* eſſemus vel fuiſſemus, ti eſſetis vel fuiſſetis, ti eſſent vel fuiſſent.

Future

Future tense singular. Potuero, Voluero, Noluero, Maluero, Edero, Tulero, ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.

Utinam Factus, Latus ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. P. *uti* ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in voice / and do differ only in signification and sign of the Mood.

Infinitive Mood.

Present tense and Preterimperf. tense. Posse, Velle, Nolle, Malle, Edere vel esse, Ferre, Fieri, Ferri, *Preterperf. & Preterpluperfect tense.* Potuisse. Voluisse. Noluisse. Maluisse. Edisse. Tulisse. Factum esse vel fuisse. Latum esse vel fuisse.

Future tense. Esurum esse. Laturum esse. Factum iri, vel faciendum esse. Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and queo make ibam and quibam in the Preterimperfect tense of the Indicative Mood / and ibo and quibo in the future tense: and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth Conjugation / saving that they make their Gerunds / Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.

Of the Preterperfect tense of the Indicative mood / be formed the Preterpluperfect tense of the same mood; the Preterperfect tense / the Preterpluperfect tense / and the Future tense of the Optative mood / the Potential mood / and the Subjunctive mood / the Preterperfect tense / and the Preterpluperf. tense of the Infinitive mood: as of

Amavi, are formed / Amaveram, amaverim, amavero, by changing i into e short: as Amavissem, amavisse, keeping i still.

Imperſonals. IMperſonals be declined throughout all Moods and tenſes in the voice of the third perſon ſingular only: as/ Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, ſtudebatur, ſtuditum eſt vel fuit, ſtuditum erat vel fuerat, ſtudebitur, &c.

And they have commonly before their Engliſh this ſign *It*: as/ It delighteth/ Delectat. It becometh not/ Non decet.

OF THE PARTICIPLE.

A Participle is a part of ſpeech/ derived of a Verb/ and taketh part of a Noun / as Gender/ caſe and declenſion: and part of a Verb / as tenſe and ſignification: and part of both/ as number and figure.

Four kinds of participles. There be four kinds of Participles: one of the Preſent tenſe/ another of the Preter tenſe; one of the Future in rus, and another of the Future in dus.

Preſent tenſe. A Participle of the Preſent tenſe hath his Engliſh ending in *ing*: as/ *loving*, and his Latin in ans, or ens: as / Amans, docens. And it is formed of the Preterimperfect tenſe of the Indicative Mood / by changing the laſt ſyllable into ns: as / Amabam, amans. Audiebam, audiens. Auxiliabar, auxilians. Poteram, potens.

The firſt Future in rus A participle of the Future in rus betoketh to do/ like the Infinitive Mood of the Active voice: as/ Amaturus, *To love* or *about to love*. And it is formed of the latter Supine by putting to rus: as / Doctu, docturus.

Preter tenſe. A Participle of the Preter tenſe hath his Engliſh ending

ending in *d*, *t*, or *n*; as / *Loved*, *taught*, *slain*: and his Latin in tus, sus, xus; as / Amatus, visus, nexus: and one in uus, as/ Mortuus. And it is formed of the latter Supine/ by putting to s: as/ Lectu, Lectus, except Mortuus.

A Participle of the Future in dus betokeneth to suffer like the infinitive Mood of the Passive voice: as/ Amandus, *to be loved*. And it is formed of the Genitive case of the Participle of the Present tense by changing tis into dus: as/ Amantis, amandus; Legentis, legendus. And it is also found to have the signification of the Participle of the Present tense: as/ Legendis veteribus proficis, *in reading old Authors thou dost profit*. The second Future tense in dus.

Of a verb Active/and of a verb Neuter which hath the Supines, come two Participles / one of the Present tense / and another of the Future in rus: as of Amo cometh Amans, amaturus; of Curro, currens, cursurus. Of an active come two participles.

Of a verb Passive whose Active hath the Supines come two Participles: one of the Preter tense / and another of the Future tense in dus: as of Amor cometh Amatus, amandus. Of a passive come two.

Of a verb Deponent come three Participles: one of the Present tense / one of the Preter tense / and another of the Future in rus: as of Auxilior cometh auxilians, auxiliatus, auxiliaturus. Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an Accusative case after him / it may form also a Participle in dus: as of Loquor, loquendus.

Of a verb Commune come four Participles: as of largior cometh largiens, largiturus, largitus, largiendus. Of a commune four.

Participles of the Present tense be declined like Nouns Adjectives of three Articles: as/ Nominativo hic, hæc & hoc Amans, Genitivo hujus amantis, Dativo huic Amanti, &c. Participles declined like Adjectives.

Parti-

Participles of other tenſes be declined like Nouns Adjectives of three divers endings: as/ Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.

OF AN ADVERB.

An Adverb is a part of ſpeech joyned to the Verbs/ to declare their ſignification.

Adverbs ſome be of time: as/ Hodiè, cras, heri, perendiè, olim, aliquando, nuper, quando.

Some be of
- Place: as/ Ubi, ibi, hic, iſtic, illic, intùs, foris.
- Number: as/ Semel, bis, ter, quater, iterum.
- Order: as/ Inde, deinde, denique, poſtremò.
- Asking/ or doubting: as/ Cur, quare, undè, quorſum, num, numquid.
- Calling: as/ Heûs, ô, ehodum.
- Affirming: as/ Certè, næ, profectò, ſanè, ſcilicet, licèt, eſtò.
- Denying: as/ Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.
- Swearing: as/ Pol, ædepol, hercle, mediusfidius.
- Exhorting: as/ Eja, agè, agitè, agedum.
- Flattering: as/ Sodes, amabò.
- Forbidding: as/ Ne.
- Wiſhing: as/ Utinam, ſi, ô ſi, ô.
- Gathering together: as/ Simul, unà, pariter, non modò, non ſolum.
- Parting: as/ Seorſim, ſigillatim, vicatim.
- Chooſing: as/ Potiùs, imò.

Some

Some are of
- A thing not finiſhed: as/ Penè, ferè, propè, vix, modò, non.
- Shewing: as/ En, ecce.
- Doubting: as/ Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe.
- Chance: as/ Fortè, fortuitò.
- Likeneſs: as/ Sic, ſicut, quaſi, ceu, tanquam, velut.
- Quality: as/ Benè, malè, fortè, fortiter.
- Quantity: as/ Multùm, parùm, minimùm, paululùm, plurimùm.
- Compariſon: as/ Tam, quàm, magis, minùs, maximè.

Certain Adverbs be compared: as/ Doctè, doctiùs, doctiſſimè. Fortiter, fortiùs, fortiſſimè. Propè, propiùs, proximè.

Alſo the voices of Prepoſitions/ if they be ſet alone/ not having any caſual word to ſerve unto/ joyned with them/ be not Prepoſitions/ but are changed into Adverbs: as/ Qui antè non cavet pòſt dolebit, He that beware̅th not afore ſhall be ſorry afterward. Coràm laudare, & clàm vituperare, inhoneſtum eſt, In preſence to commend one/ and behind the back to diſpraiſe/ is an unhoneſt point.

OF A CONJUNCTION.

A Conjunction is a part of ſpeech/ that joyneth words and ſentences together.

Of Conjunctions ſome be Copulatives: as/ Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
- Diſjunctives: as/ Aut, ve, vel, ſeu, ſive.
- Diſcretives: as/ Sed, quidem, autem, verò, at, aſt.
- Cauſals: as/ Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quod, quum, quoniam, and quando ſet for quoniam.

Some

Some be
- Conditionals: as / Si, sin, modò, dùm, dummodò.
- Exceptives: as / Ni, nisi, quin, alioquin, præterquam.
- Interrogatives: as / Ne, an, utrùm, necne, anne, nonne.
- Illatives: as / Ergo, ideò, igitur, quare, itaque, proin.
- Adversatives: as / Etsi, quanquam, quamvis, licèt, estó.
- Redditives to the same: as / Tamen, attamen.
- Electives: as / Quàm, ac, atque.
- Diminutives: as / Saltem, vel.

OF A PREPOSITION.

A Preposition is a part of Speech most commonly set before other parts / either in Apposition: as / Ad patrem; or else in Composition; as / Indoctus.

These Prepositions following serve to the Accusative case.

Ad, To.		Adversum, Adversus, Against.
Apud, At.		
Ante, Before.		
Cis, On this side.		Extra, Without.
Citra, On this side.		Intra, Within.
Circum, About.		Inter, Between.
Circa, About.		Infra, Beneath.
Contra, Against.		Juxta, Beside / or nigh to.
Erga, Towards.		Ob, For.

Pon-

Ponè, Behind.
Per, By or through.
Prope, Nigh.
Propter, For.
Secundùm, Post, } After.
Trans, On the further side.
Ultra, Beyond.
Præter, Beside.
Supra, Above.
Circiter, Until.
Usque, Until.
Secus, By.
Versùs, Towards.
Penes, In the power.

Where note, that Versùs is set after his casual word: as, Londinum versùs, towards London.
And likewise may Penes be set also.

These Prepositions following serve to the Ablative case.

A, ab, abs, From or fro.
Cum, With.
Coram, Before, or in presence.
Clam, Privily.
De, E, Ex, } Of or from.
Pro, For.
Præ, Before, or in comparaison.
Palam, Openly.
Sine, Absque, } Without.
Tenus, Until, or up to.

Where note that if the casual word joyned with Tenus, be the plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus, as, Aurium tenus, Up to the Ears. Genuum tenus, Up to the knees.

Note, also that the voices of Prepositions being set alone without their casual words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs: as is aforesaid in the Adverb.

These

These Prepositions following serve to both cases.

In with this sign *To*, to the Accusative case: as/ In urbem, Into the City. In without this sign *To*, to the Ablative case: as / In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem, A little before night.
Sub judice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, Under the water.

OF AN INTERJECTION.

An Interjection is a part of speech which betokeneth a sudden passion of the mind under an unperfect voice.
Some are of Mirth: as/ Evax, vah.
Some are of sorrow: as/ Heu, hei.
Some are of
- Dread: as/ Atat.
- Marvelling: as/ Papæ.
- Disdaining: as/ Hem, vah.
- Shunning: as/ Apage.
- Praising: as/ Euge.
- Scorning: as/ Hui.
- Exclamation: as/ Proh Deûm atque hominum fidem.
- Cursing: as/ Væ, malum.
- Laughing: as/ Ha, ha, he.
- Calling: as/ Eho, ho, io.
- Silence: as/ Au. And such others.

THE

THE CONCORDS of Latin Speech.

FOr the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latin speech there be three Concords. The first between the Nominative case and the Verb: The second, between the Substantive and the Adjective: The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

WHen an English is given to be made in Latin, look out the Principal Verb. If there be more verbs than one in a sentence, the first is the principal verb; except it be the infinitive mood, or have before it a Relative: as, that, whom, which, or a Conjunction: as, Ut *that*; cùm, *when*; si, *if*; and such others.

When ye have found the verb, ask this question, *who*? or *what*? and the word that answereth to the question shall be the Nominative case to the verb; except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case. And the Nominative shall, in making and construing Latin, be set before the verb, except a question be asked, and then the Nominative is set after the verb, or after the sign of the verb: as, b Amas a tu? Lovest thou? b Venitne a Rex? Doth the King come?

Likewise if the verb be of the imperative mood: as, b Ama a tu, Love thou. b Amato a ille, Let him love.

And sometime when this sign it or there cometh before the English of the verb: as, b Est a liber

meus, It is my book. [b] Venit ad me quidam, There came one to me. And that casual word which cometh next after the verb / and answereth to this question *whom*? or *what*? made by the verb shall commonly be the Accusative case: except the verb do properly govern another case after him to be construed withall: Si cupis [a] placere [b] Magistro, [a] utere [b] diligentiâ, nec [a] sis tantus [b] cessator, ut [b] calcaribus [a] indigeas, If thou covet to please thy master / use diligence / and be not so slack / that thou shalt need spurrs.

A Verb personal agreeth with his Nominative case in number and person: as / [a] Præceptor [b] legit, [a] vos vero [b] negligitis, Them after readeth and ye regard not. Where note / that the first person is more worthy than the second / and the second more worthy than the third.

Many nominative cases singular / with a conjunction copulative coming between them / will have a verb plural / which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person: as / [a] Ego & tu [b] sumus in tuto, I and thou be in safeguard. [a] Tu & Pater [b] periclitamini, Thou and thy Father are in jeopardy. [a] Pater & Præceptor [b] accersiunt te, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a Verb cometh between two nominative cases of divers numbers / the verb may indifferently accord with either of them / so that they be both of one person: as / Amantium [a] iræ amoris [b] redintegratio [a] est, The falling out of lovers is the renewing of love. [a] Quid enim nisi [a] vota [b] superfunt? For what remaineth save only prayers? Pectora percussit [a] pectus quoque [a] robora [b] fiunt, She strake her breast / and her breast turned into oak also.

Here note also / that sometime the Infinitive mood of a Verb / or else a whole clause afore-ging / or else some member of a sentence may be the nomi-

native caſe to the verb: as / [a] Diluculo ſurgere, ſaluberrimum [b] eſt, To riſe betime in the morning, is the moſt wholſome thing in the world. [a] Multum ſcire vita [b] eſt jucundiſſima, To know much / is the moſt pleaſant (or ſweeteſt) life of all.

The ſecond Concord.

When ye have an adjective / aſk this queſtion *who?* or *what?* and the word that anſwereth to the queſtion / ſhall be the ſubſtantive to it.

The adjective / whether it be a noun / pronoun / or participle / agreeth with his Subſtantive in caſe / gender and number: as / [a] Amicus [b] certus in [a] re [b] incertâ cernitur, A ſure friend is tryed in a doubtful matter. [a] Homo [b] armatus, a man armed. [a] Ager [b] colendus, A field to be tilled. [b] Hic [a] vir, This man. [b] Meus [a] herus eſt, It is my Maſter.

Where note / that the Maſculine gender is more worthy than the Femmine / and the Femmine more worthy than the Neuter.

Many Subſtantives ſingular having a conjunction copulative coming between them / will have an adjective plural / which adjective ſhall agree with the Subſtantive of the moſt worthy gender: as / [a] Rex & Regina [b] beati, The King and Queen are bleſſed.

The third Concord.

When ye have a Relative / aſk this queſtion *who?* or *what?* and the word that anſwereth to the queſtion ſhall be the antecedent to it.

The antecedent moſt commonly is a word that goeth before the relative / and is rehearſed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender / number / and perſon: as / [a] Vir ſapit [b] qui pauca loquitur, That man is wiſe that ſpeaketh few things or words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the whole reason that goeth before him / and then he shall be put in the neuter gender / and singular number: as / a In tempore veni, b quod omnium rerum est primum, I came in season which is the chiefest thing of all. But if the Relative be referred to two clauses or more / then the relative shall be put in the plural number: as / a Tu multùm dormis, & a a sæpe potas, b quæ ambo sunt corpori inimica, Thou sleepest much and drinkest often / both which things are naught for the body.

When this English *that* may be turned into this English *which*, it is a relative; otherwise it is a conjunction / which in Latin is called quòd, or ut: and in making Latin it may elegantly be put away by turning the Nominative case into the Accusative / and the Verb into the Infinitive mood: as / Gaudeo a quòd tu bene b vales: Gaudeo a te bene b valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo a ut tu b abeas: Jubeo a te b abire, I bid that thou go hence.

Many antecedents singular / having a Conjunction copulative between them / will have a relative plural / which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender: as / a Imperium & a a dignitas b quæ petiisti, The rule and dignity which thou hast required.

But in things not apt to have life / the neuter gender is most worthy: yea / and in such a case / though the Substantives or Antecedents be of the masculine / or of the feminine gender / and none of them of the neuter / yet may the Adjective or Relative be put in the neuter gender: as / a Arcus & a a calami sunt b bona, The bow and arrows be good. a Arcus & a a calami b quæ fregisti, The bow and arrows which thou hast broken.

The

The Caſe of the Relative.

WHen there cometh no Nominative caſe between the Relative and the Verb / the Relative ſhall be the Nominative Caſe to the Verb: as / Miſer eſt [a] qui nummos [b] admiratur, Wretched is that perſon which is in love with money.

But when there cometh a Nominative caſe between the Relative and the Verb / the Relative ſhall be ſuch caſe as the Verb will have after him: as / Felix [b] quem [a a] faciunt aliena [a] pericula cautum, Happy is he whom other mens harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative caſe to the Verb / ſo it may be the ſubſtantive to the adjective that is joyned with / or that cometh after him: as Divitias amare noli, [a] quod omnium eſt [b] ſordidiſſimum, Love not thou riches / which to do is the moſt beggarly thing in the world.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the rule of the Relative: as / Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the Verb like as the Relative doth: as / Hei mihi, qualis erat! Talis erat, [b] qualem [a] vidi.

Yet here is to be underſtood and noted / that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before / but ſometimes of the Infinitive mood that cometh after the Verb: as / [b] Quibus voluiſti me gratias [a] agere, egi, What perſons thou willedſt me to thank / I have thanked.

Sometime of a participle: as / [b] Quibus rebus [a] adductus feciſti? With what things moved didſt thou it?

Sometime of the Gerund: as / Quæ nunc non eſt [a] narrandi locus, Which things at this preſent is no time to tell.

Sometime of the Preposition ſet before him: as / [b] Quem [a] in locum deducta res ſit, vides, Unto what ſtate the matter is now brought thou ſeeſt.

Sometime of the ſubſtantive that it doth accord with: as/ Senties [b] qui [a] vir ſiem, Thou ſhalt perceive what a fellow I am. Albeit in this manner of ſpeaking/ qui is an indefinite/ and not a relative.

Sometime of a noun Partitive or Diſtributive: as/ [b] Quarum rerum [a] utram minùs velim, non facilè poſſum exiſtimare, Of the which two things whether I would with leſs will have/ I cannot eaſily eſteem.

Sometime it is put in the Genitive caſe/ by reaſon of a Subſtantive coming next after him: as/ Ego illum non novi, [b] cujus [a] causâ hoc incipis, I knew him not for whoſe cauſe thou beginneſt this matter.

Sometime it is otherwiſe governed of a noun Subſtantive: as/ Omnia tibi dabuntur, [b] quibus [a] opus habes, All things ſhall be given thee which thou haſt need of.

Sometime of an Adverb: as/ [b] Cui utrùm [a] obviam procedam, nondum ſtatui, Whom whether I will go to meet with/ I have not yet determined.

Sometime it is put in the ablative caſe with this ſign *than*, and is governed of the comparative degree coming after him: as/ Utere virtute, [b] quâ nihil eſt [a] melius, Uſe vertue/ than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all/ but is put in the ablative caſe abſolute/ as/ Quantus erat Julius Cæſar, [a b] quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingreſſi ſunt? How worthy a man was Julius Ceſar/ under whoſe conduct the Romans firſt entred into Britain?

Alſo when it ſignifieth an inſtrument wherewith a thing is to be done/ it is put in the ablative caſe: as/ Ferrum habuit quo ſe occideret, He had a knife wherewith he would have ſlain himſelf.

When a Relative cometh between two Subſtantives of divers genders/ it may indifferently

accord

accord with either of them: as/ a Avis, b quæ passer appellatur; or Avis, b qui a passer appellatur, The bird which is called a sparrow. Yea/ though the Substantives be of divers numbers also: as/ Estne ea a Luteria, b quam nos Parisios dicimus? Is not that called Lutetia, that we do call Paris? Or else/ estne ea Lutetia, b quos nos a Parisios dicimus?

Constructions of nouns Substantives.

When two Substantives come together betokening divers things/ the latter shall be the genitive case: as/ a Facundia b Ciceronis, The eloquence of Cicero. a Opus b Virgilii, The work of Virgil. a Amator b studiorum, A lover of studies. a Dogma b Platonis, The opinion of Plato. But if they belong both to one thing/ they shall be put both in one case: as/ a Pater meus a vir amat me b puerum, My Father being a man/ loveth me a child.

When the English of this word res is put with an adjective/ ye may put away res, and put the adjective in the neuter gender/like a Substantive: as/ a b Multa me impedierunt, many things have letted me. And being so put it may be the Substantive to an Adjective: as/ a Pauca his b similia, A few things like unto these. a Nonnulla b hujusmodi, Many things of like sort.

An Adjective in the neuter gender put alone without a substantive/ standeth for a substantive/ and may have a genitive case after him/ as if it were a substantive: as/ a Multum b lucri, Much gain. a Quantum b negotii? How much business? a Id b operis, That work.

Words importing indument of any quality or property/ to the praise or dispraise of a thing/ coming after a noun Substantive/ or a verb Substantive/ may be put in the ablative case/ or in the

genitive: as/ b Puer b bonâ indole, or a Puer b bonæ indolis, A child of a good towardnesse. a Puer b boni ingenii, or a Puer b bono ingenio, A child of a good wit.

Opus and usus, when they be Latin for need/ require an Ablative case: as/ a Opus est mihi tuo b judicio, I have need of thy judgement. Viginti b minis a usus est filio, My son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire/ knowledge/ remembrance/ ignorance or forgetting/ and such other like/ require a genitive case: as/ a Cupidus b auri, Covetous of money. a Peritus b belli, Expert of warfare. a Ignarus b omnium, Ignorant of all things. a Fidens a animi, Bold of heart. a Dubius b mentis, Doubtful of mind. a Memor b præteriti, Mindful of that is past. a Reus b furti, Accused of theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives/ with certain nouns of number/ require a genitive case: as/ Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis, for aliquis, or quis an Interrogative: as/ Unus, duo, tres; primus, secundus, tertius, &c. as/ a Aliquis b nostrum. a Primus a omnium.

When a question is asked/ the answer in Latin must be made by the same case of a noun/ pronoun or participle/ and the same tense of a Verb/ that the question is asked by: as/ a Cujus est fundus? b Vicini. Quid a agitur in ludo literario? b Studetur. Except a question be asked by Cujus, ja, jum: as/ a Cuja est sententia? b Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases: as/ b Quanti a emisti librum? b Parvo. Or except I must answer by one of these possessives/ Meus, tuus, suus, noster, vester: as/ a Cujus est domus? b non vestra, sed b b nostra.

Nouns

Nouns of the comparative and the ſuperlative degree / being put partitively / that is to ſay / having after them this engliſh *of*, or *among*, require a genitive caſe: as / b Aurium a mollior eſt ſiniſtra, Of the ears / the left is the ſofter. Cicero b Oratorum a eloquentiſſimus, Cicero the moſt eloquent of Orators.

Nouns of the comparative degree / having *than* or *by* after them / do cauſe the word following to be the ablative caſe: as / a Frigidior b glacie, More cold than ice. a Doctior b multo, Better learned by a great deal. Uno b pede a altior, Higher by a foot.

The Dative caſe.

Adjectives that betoken profit or diſprofit / likeneſs or unlikeneſs / pleaſure / ſubmitting / or belonging to any thing / require a dative caſe: as / Labor eſt a utilis b corpori, Labour is profitable to the body. a Æqualis b Hectori, Equal to Hector. a Idoneus b bello, Fit for war. a Jucundus b omnibus, Pleaſant to all perſons. b Parenti a ſupplex, Suppliant to his Father. b Mihi a proprium, Proper to me.

Likewiſe nouns adjectives of the paſſive ſignification in bilis, and participials in dus: as / a Flebilis a flendus b omnibus, To be lamented of all men. a Formidabilis aa formidandus b hoſti, To be feared of his enemy.

The Accuſative caſe.

The meaſure of length / breadth / or thickneſs of any thing / is put after adjectives in the Accuſative caſe: as / Turris a alta b centum pedes, A tower an hundred foot high. Arbor a lata b tres digitos, A tree three fingers broad. Liber a craſſus b tres pollices, *vel* b tribus pollicibus, A book three inches thick.

The Ablative caſe.

Adjectives ſignifying fulneſs / emptineſs / plenty or wanting / require an ablative caſe / and ſometime a genitive: as / [b] Copiis [a] abundans. Crura [b] thymo [a] plena. [a] Vacuus [b] irâ, [b b] iræ, ab irâ. Nulla epiſtola [a] inanis [b] re aliquâ. [a] Ditiſſimus [b] agri. [b] Stultorum [a] plena ſunt omnia. Quis niſi [b] mentis [a] inops, oblatum reſpuat aurum? [a] Integer [b] vitæ, [b] ſceleriſque [a] purus, non eget Mauri jaculis nec arcu. [a] Expers [b] omnium. Corpus [a] inane [b] animæ.

These adjectives / Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with ſuch others / will have an ablative caſe: as / [a] Dignus [b] honore. [a] Captus [b] oculis. [b] Virtute [a] præditus. [b] Paucis [a] contentus.

Where note that Dignus, indignus, and contentus, may inſtead of an ablative caſe have an infinitive mood of a verb: as / [a] Dignus [b] laudari, Worthy to be praiſed. [a] Contentus in pace [b] vivere, content to live in peace.

Conſtruction of the Pronoun.

These genitive caſes of the primitives / Mei, tui, ſui, noſtri, and veſtri, be uſed when ſuffering or paſſion is ſignified: as / [a] Pars [b] tui. [a] Amor [b] mei. But when poſſeſſion is ſignified / Meus, tuus, ſuus, noſter, and veſter be uſed: as / [a] Ars [b] tua. [a] Imago [b] tua.

These genitive caſes / Noſtrum, veſtrum, be uſed after diſtributives / partitives / comparatives / and ſuperlatives: as / [a] Nemo [b] veſtrum. [a] Aliquis [b] noſtrum. [a] Major [b] veſtrum. [a] Maximus natu [b] noſtrum.

Conſtruction of the Verb: and

firſt with the Nominative caſe.

Sum, forem, fio, exiſto, and certain verbs paſſives: as / Dicor, vocor, ſalutor, appellor, habeor, exiſtimor, videor, with other like / will have ſuch caſe

after

after them / as they have before them: as / a Fama a a est b malum, Fame is an evil thing a Malus Cultura a a fit b bonus, an evil person by due ordering or governance is made good. a Crœsus b b vocatur b dives, Crœsus is called rich. a Horatius b b salutatur b Poeta, Horace is saluted by the name of Poet. Malo a te b divitem a a esse quàm haberi, I had rather thou wert rich indeed than so accounted.

Also verbs that betoken bodily moving / going / resting / or doing / which be properly called verbs of gesture: as / Eo, incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like / as then have before them a nominative case of the doer or sufferer / so may they have after them a nominative case of a noun or participle / declaring the manner or circumstance of the doing or suffering: as / a Incedo b claudus, I go lame. Petrus a a dormit b securus, Peter sleepeth void of care. a Tu a a cubas b supinus, Thou lyest in bed with thy face upward. a Somnias b vigilans. Thou dreamest waking. a Studeto b stans, Study thou standing. And likewise in the accusative case: as / Non decet quendam a a mejere b currentem, aut mandentem, It doth not become any man to piss running or eating.

And generally / when the word that goeth before the verb / and the word that cometh after the verb belong both to one thing / that is to say / have respect either to other / or depend either of other / they shall be put both in one case / whether the verb be transitive or intransitive / of what kind soever the verb is: as / a Liquor b frequens, I speak often. a Taceo b multus, I hold my peace much. a Scribo epistolas b rarissimus, I write letters very seldom. Ne assuescas a a bibere vinum b jejunus, Accustom not thy self to drink wine next thy heart / or not having eaten somewhat before.

The

The Genitive case.

THis verb Sum, when it betokeneth or importeth possession / owing or otherwise pertaining to a thing / as a token / property / duty or guise / it causeth the noun / pronoun or participle following to be put in the Genitive case: as / Hæc vestis a est b patris. This garment is my Fathers. b Insipientis a est dicere, non putâram; It is the property of a fool to say I had not thought. Extremæ a est b dementis discere dediscenda, It is a point of the greatest folly in the world / to learn things that must afterward be learned otherwise. b Orantis a est nihil nisi cœlestia cogitare, It is the duty of a man that is saying his prayers / to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns Meus, tuus, suus, noster, and vester, shall in such manner of speaking be used in the Nominative case: as / Hic codex a est b meus, This book is mine. Hæc domus a est b vestra, This house is yours. Non a mentiri b meum, It is not my guise (or property) to lye. b Nostrum a est injuriam non inferre, It is our parts not to do wrong. b Tuum a est omnia jussa pati, It is thy part (or duty) to suffer all things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard / require a Genitive case / betokening the value: as / b Probitas a dicitur probitas, Honesty is reckoned little worth. b Maximi a penditur nobilitas, Nobleness of birth is very much regarded.

Verbs of accusing / condemning / warning / putting / quitting or assoyling / will have a Genitive case / of the crime / or of the cause / or of the thing that one is accused / condemned / or warned of: or else an Ablative case most commonly without a preposition: as / Hic b furti se a alligat, *vel* b furto. a

mon

monuit me [b] errati, vel [b b] errato. [b] De pecuniis repetundis [a] damnatus eſt.

Satago, miſereor, miſereſco, require a Genitive caſe: as / [b] Rerum ſuarum [a] ſatagit. [a] Miſerere [b] mei Deus.

Reminiſcor, obliviſcor, recordor, and memini, will have a Genitive / or an Accuſative caſe: as / [a] Reminiſcor [b] hiſtoriæ. [a] Obliviſcor [b] carminis. [a] Recordor [b] pueritiam. [a] Obliviſcor [b] lectionem. [a] Memini [b] tui, *vel* [b b] te, I remember thee. [a] Memini [b] de te, I ſpeak of thee. [a] Egeo, or [a] indigeo [b] tui, *vel* [b b] te, I have need of thee. [a] Potior [b] urbis, I conquer the City. [a] Potior [b] voto, I obtain my deſire.

The Dative caſe.

ALl manner of verbs put acquiſitively / that is to ſay / with theſe tokens *to* or *for* after them / will have a dative caſe: as / Non [b] omnibus [a] dormio, I ſleep not to all men. [b] Huic [a] habeo, non [b] tibi, I have it for this man / and not for thee.

To this rule do alſo belong Verbs betokening to profit / or diſprofit: as / Commodo, incommodo, noceo.

Compare: as / Comparo, Compono, confero.
Give or reſtore: as / Dono, reddo, refero.
Promiſe or to pay: as / Promitto, polliceor, ſolvo.
Command or ſhew: as / Impero, indico, monſtro.
Truſt: as / Fido, confido, fidem habeo. (gno.
Obey or to be againſt: as / Obedio, adulor, repu-
Threaten or to be angry with: as / Minor, indignor, iraſcor.

Alſo Sum with his compounds / except Poſſum. Alſo Verbs compounded with Satis, benè, and malè, as / Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally certain Verbs compound with theſe Prepoſitions / Præ, ad, con, ſub, ante, poſt, ob, in, and inter, will have a Dative caſe: as / Præluceo, adjaceo, condono, ſubo-

leo,

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, interfero.

This verb Sum, es, fui, may oftentimes be set for habeo, and then the word that seemeth in the English to be the nominative case, shall be put in the dative, and the word that seemeth to be the accusative case, shall be the nominative; as / a Est b mihi a mater. I have a Mother / Non a est b mihi a argentum. I have no money. But if Sum be the infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as / Scio b tibi non a esse a argentum, I know thou hast no money.

Also when Sum hath after him a Nominative case and a Dative / the word that is the Nominative case may be also the Dative: So that Sum may in such manner of speaking be construed with a double Dative case: as / a Sum b tibi b b præsidio, I am to thee a safeguard. Hæc res a est b mihi b voluptati, (That thing is to me a pleasure.

And not only Sum, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double Dative case / one of the person / and another of the thing: as / a Do b tibi vestem b b pignori. a Verto hoc b tibi b b vitio. Hoc tu b tibi b b laudi a ducis.

The Accusative case.

VErbs transitives are all such as have after them an Accusative case of the doer or sufferer / whether they be active / commune / or deponent: as / Ut b promptos a facit. Fœminæ a ludificantur b viros. a Largitur a pecuniam.

Also verbs neuters may have an Accusative case of their own signification: as / Endymionis b somnum a dormis. Gaudeo b gaudium. a Vivo b vitam.

Verbs of asking / teaching and arraying / will have two Accusative cases / one of the sufferer / and another of the thing: as / a Rogo b te b b pecuniam. a Doceo b te b b literas. b Quod b b te jamdudum a hortor. a Exuo b me b b gladium.

The

The Ablative case.

ALl verbs require an Ablative case of the instrument / put with this sign *with* before it / or of the cause / or of the manner of doing: as / [a] Ferit se [b] gladio. [a] Taceo [b] metu. Summâ [b] eloquentiâ causam [a] egit.

The word of price is put after verbs in the Ablative case: as / [a] Vendidi [b] auro. [a] Emptus sum [b] argento. Except these genitives when they be put alone without Substantives: Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as / [b] Quanti [a] mercatus es hunc equum? Certe [b] pluris quam [a] vellem. Saving that after verbs of price we shall always use these adverbs / Cariùs, viliùs, meliùs, and pejùs instead of their casuals.

Verbs of plenty or scarceness / filling / emptying / loading or unloading / will have an ablative case: as / [a] Affluis [b] opibus. [a] Cares [b] virtute. [a] Expleo te [b] fabulis. [a] Spoliavit me [b] bonis omnibus. [a] Oneras stomachum [b] cibo. [a] Levabo te hoc [b] onere. Likewise Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.

Verbs that betoken receiving or distance / or taking away / will have an Ablative case / with a, ab, e, ex, or de: as / [a] Accepit literas [b] à Petro. [a] Audivi [b] ex nuncio. Longè [a] distat [b] à nobis. [a] Eripui te [b] è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into a dative: as / [a] Subtraxit [b] mihi cingulum. [a] Eripuit [b] illi vitam.

Verbs of comparing or exceeding / may have an Ablative case of the word that signifieth the measure of exceeding: as / [a] Præfero hunc multis [b] gradibus, I prefer this man by many degrees. [b] Paul. intervallo illum [a] superat, He is beyond the other but a little space.

A noum / or a Pronoun Substantive / joyned with a Participle / expressed or understood / and having none other word whereof it may be governed / it shall be put in the Ablative case absolute: as / a Rege b veniente, hostes fugerunt, The King coming / the enemies fled. a Me b duce vinces, I being Captain / thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these words / dum, quùm, quando, si, quanquam, postquam: as / a Rege b veniente; *id est*, Dum veniret Rex. a Me b duce; *id est*, Si ego dux fuero.

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative case with a preposition / or sometime a Dative of the doer: as / Virgilius a legitur b a me. b Tibi fama a petatur. And the same Ablative or Dative / shall be the Nominative case to the Verb / if it be made by the active: as / a Ego b lego Virgilium. b Petas a tu famam.

Gerunds.

Gerunds and Supines / will have such cases as the Verbs that they come of: as / Otium a scribendi b literas. Ad a consulendum b tibi. a Auditum b poëtas.

When the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives / Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, sanctitas, potestas, licentia, consuetudo, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus, and others like / if the verb should be of the active voice / it shall be made by the Gerund in di. And the same Gerund in di, is used also after certain adjectives: as / a Cupidus b visendi. a Certus b eundi. a Peritus b jaculandi. a Gnarus b bellandi.

When

WHen ye have an english of the participle of the present tense / with this sign *of* or *with* coming after a noun adjective / it shall in Latin making be put in the gerund in do : as / [a] Defessus sum [b] ambulando, I am weary of walking.

Also the english of the participle of the present tense coming without a Substantive / with this sign *in* or *by*, before him / shall in Latin making be put in the gerund in do : as / Cæsar, [b] dando, [b] sublevando, [b] ignoscendo, gloriam [a] adeptus est : [b] In apparando totum hunc [a] consumunt diem : And the same gerund in do is used either without a preposition / or with one of these prepositions / A, ab, de, e, ex, cum, in, pro : as / Deterrent [a] a [b] bibendo, [a] Ab [b] amando. Cogitat [b] de [b] edendo. Ratio bene scribendi [a] cum [b] loquendo coniuncta est.

THe English of the Infinitive mood / coming after a reason / and shewing the cause of a reason / may be put in the gerund in dum : as / Dies mihi ut satis sit [a] ad [b] agendum, vereor : I fear that a whole day will not be enough for me to do my business.

The gerund in dum is used after one of these prepositions / Ad, ob, propter, inter, ante : as / [a] Ad [b] capiendum hostes. [a] Ob (*vel* [a] propter) [b] redimendum captivos. [a] Inter [b] cœnandum. [a] Ante [b] damnandum.

And when ye have this english *must* or *ought* in a reason / where it seemeth to be made by this verb oportet, it may be put in the gerund in dum, with this verb est set impersonally : and then the word that seemeth in the English to be the Nominative case / shall be put in the dative : as / [a] Abeundum est [b] mihi, I must go hence.

Supines.

THe first Supine hath his active signification / and is put after Verbs and Participles that betoken

moving to a place: as/ a Eo b cubitum. b Spectatum a admiſſi, riſum teneatis amici?

The latter Supine hath his paſſive ſignification/ and is put after Nouns Adjectives: as/ Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odioſus, mirabilis, optimus, and ſuch like. And the ſame Supine may alſo be turned into the Infinitive mood Paſſive: as it may be indifferently ſaid in Latin/ a Facile b factu, or a Facile b fieri, Eaſie to be done. a Turpe b dictu, or a Turpe b dici, Unhoneſt to be ſpoken.

The time.

NOuns that betoken part of Time be commonly put in the Ablative caſe: as/ b Nocte a vigilas. b Luce a dormis. But Nouns that betoken continual term of time/ without ceaſing or intermiſſion/ be commonly uſed in the Accuſative caſe: as/ b Sexaginta annos a natus. b Hyemem totam a ſtertis.

Space of Place.

NOuns that betoken ſpace between place and place be commonly put in the accuſative caſe: as/ b Pedem hinc ne a diſceſſeris, Go not thou a foot from this place.

A Place.

NOuns Appellatives/ or names of great places/ be put with a preposition/ if they follow a Verb that ſignifieth in a place/ to a place/ from a place/ or by a place: as/ a Vivo b in Anglia. Veni b per Galliam b b in Italiam. a Proficiſcor b ex urbe.

In a place/ or at a place/ if the place be a proper name of the firſt or ſecond declenſion/ and the ſingular number/ it ſhall be put in the Genitive caſe: as/ a Vixit b Londini. Studuit b Oxoniæ.

And theſe nouns/ Humi, domi, militiæ, belli, be likewiſe uſed: as/ a Procumbit b Humi bos. b Militiæ a enutritus eſt. b Domi b b bellique otioſi a vivitis.

But

But if the place be of the third declension / or the plural number / it shall be put in the dative / or in the ablative case: as / a Militavit b Carthagini, or b b Carthagine. b Athenis a natus est. Likewise we say / b Ruri, or b b Rure a educatus est.

To a place / if the place be a proper name / it shall be put in the accusative case without a preposition: as / a Eo b Romam. Likewise / a Confero me b domum. a Recipio me b rus.

From a place / or by a place / if the place be a proper name / it shall be put in the ablative case without a preposition: as / a Discessit b Londino. a Profectus est b Londino (*vel* per Londinum) Cantabrigiam. Domus and Rus be likewise used: as / a Abiit b domo. b Rure a reversus est.

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no Nominative case before him / and this word *it* or *there* is commonly his sign: as / Decet, It becometh. a Oportet b aliquem esse, There must be some body. But if he hath neither of these words before him / then the word that seemeth to be the Nominative case / shall be such case as the verb Impersonal will have after him: as / b Me a oportet, I must. b Tibi a licet, Thou mayest.

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casual words / except meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, and cujâ, the Ablative cases of the pronouns possessives: as / a Interest b omnium recte agere. b Tuâ a refert teipsum nosse.

Certain Impersonals require a dative case: as / Libet, licet, patet, liquet, constat, placet, expedit, prodest, sufficit, vacat, accidit, convenit, contingit, and other like. Some will have an accusative case only: as / delectat, decet, juvat, oportet. Some beside the accusative case will have also a genitive: as / b b Nostri b nosmet a poenitet. b Me b b civitatis a tædet, a Pudet

a me b b negligentiæ. a Miseret b me b b tui. b Me b b illorum a misereſcit.

Verbs Impersonals of the passive voice / being formed of neuters / do govern such cases as the verbs neuters which they come of: as / a Parcatur b sumptui; Let cost be spared. Because we say / a Parcamus b pecuniæ, Let us spare cost.

A verb Impersonal of the passive voice hath like case as other verbs passives have: as / a Benefit multis b à principe. Yet many times the case is not expressed / but understood: as / Maximâ vi a certatur, *subaudi*, b ab illis.

When a deed is signified to be done of many / the verb being a verb neuter / we may well change the verb neuter into the impersonal in tur: as / b In ignem posita est, a fletur.

A Participle.

PArticiples govern such cases as the verbs that they come of: as / a Fruiturus b amicis. a Consulens b tibi. Diligendus b ab omnibus

Here note / that participles may four manner of ways be changed into nouns. The first is / when the voice of a participle is construed with another case than the verb that it cometh of: as / a Appetens b vini, Greedy of wine.

The second when it is compounded with a preposition / which the verb that it cometh of cannot be compounded withall: as / Indoctus, Innocens.

The third / when it formeth all the degrees of comparison: as / Amans, amantior, amantissimus. Doctus, doctior, doctissimus

The fourth when it hath no respect / nor expresse difference of time: as / Homo laudatus, A man laudable. Puer amandus, *id est*, amari dignus, A child worthy to be loved. And all these are properly called nouns participials.

Par-

Participles when they be changed into nouns require a Genitive case: as / a Fugitans b litium. a Indoctus b pilæ. a Cupientissimus b tui. b Lactis a abundans.

These participial voices / perosus, exosus, pertæsus, have always the active signification / when they govern an accusative case: as / a Exosus b sævitiam, hating cruelty. b Vitam a pertæsus, weary of life.

The Adverb.

Adverbs of quantity / time and place / do require a Genitive case: as / a Multum b lucri. a Tunc b temporis. a Ubique b gentium.

Certain adverbs will have a Dative case / like as the nouns that they come of: as / Venit a obviam b illi. Canit a similiter b huic.

These datives be used adverbially / Tempori luci, vesperi: as / Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accusative case of the Preposition that they come of: as / a Propius b urbem. a Proxime b castra.

Where note that Prepositions / when they be set without a case / or else do form the degrees of comparison / be changed into Adverbs.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives / and these four / Quam, nisi, præterquam, an, couple like cases: as / a Xenophon & b Plato fuêre æquales. And sometimes they be put between divers cases: as / a Studui b Romæ & b b Athenis. Est a liber b meus & b b fratris. a Emi fundum centum b nummis & b b pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly join like moods and tenses together: as / a Petrus & Johannes b precabantur & b b docebant. And sometimes divers tenses: as / Et b habetur & b b referetur tibi à me a gratia.

The Preposition.

SOme time this preposition In is not expreſſed / but underſtood / and the caſual word nevertheleſs put in the Ablative caſe: as / Habeo te b loco parentis: *id eſt*, a in b loco.

A verb compound ſometime requireth the caſe of the preposition that he is compounded withall; as / a Exeo b domo. a Prætereo b te inſalutatum. a Adeo b templum.

The Interjection.

CErtain Interjections require a nominative caſe: as / a O feſtus b dies hominis. Certain a Dative: as / a Hei b mihi. Certain an Accuſative: as / a Heu b ſtirpem inviſam. Certain a vocative: as / a Proh ſancte b Jupiter. And the ſame Proh will have an Accuſative caſe: as / a Proh Deum atque hominum b fidem.

FINIS.

---

§ GUILIELMI LILII ad ſuos Diſcipulos monita Pædagogica, ſeu *Carmen de Moribus*.

QUi mihi diſcipulus Puer es, cupis atque doceri,
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
Manè citus lectum fuge, mollem diſcute ſomnum;
Templa petas ſupplex, & venerare Deum.
Attamen inprimis facies ſit lota manuſque;
Sint nitidæ veſtes, comptaque cæſaries.
Deſidiam fugiens, cùm te ſchola noſtra vocârit,
Adſis; nulla pigræ ſit tibi cauſa moræ.
Me Præceptorem cùm videris, ore ſalutâ,
Et condiſcipulos ordine quoſque tuos.
Tu quoque fac ſedeas, ubi te ſediſſe jubemus;
Inque loco, nîſi ſis juſſus abire, mane.
Ac magis ut quiſque eſt doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ ſede locandus erit.

Scal-

Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint ſemper ſtudiis arma parata tuis.
Si quid dictabo, ſcribes; at ſingula rectè:
Nec macula, aut ſcriptis mendâ ſit ulla tuis.
Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis
Mandes, quæ libris inſeruiſſe decet.
Sæpe recognoſcas tibi lecta, animóque revolvas;
Si dubites, nunc hos conſule, nunc alios.
Qui dubitat, qui ſæpe rogat, mea dicta tenebit;
Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.
Diſce puer quæſo, noli dediſcere quicquam,
Nè mens te inſimulet conſcia deſidiæ.
Síſque animo attentus: quid enim docuiſſe juvabit,
Si mea non firmo pectore verba premas?
Nil tam difficile eſt, quod non ſolertia vincat:
Invigila, & parta eſt gloria militiæ.
Nam veluti flores tellus nec ſemina profert,
Nî ſit continuo victa labore manus:
Sic puer, ingenium ſi non exercitet, ipſum
Tempus & amittit, ſpem ſimul ingenii.
Eſt etiam ſemper lex in ſermone tenenda,
Nè nos offendat improba garrulitas.
Incumbens ſtudio, ſubmiſsâ voce loqueris;
Nobis dum reddis, voce canorus eris.
Et quæcunque mihi reddis, diſcantur ad unguem
Singula & abjecto verbula redde libro.
Nec verbum quiſquam dicturo ſuggerat ullum;
Quod puero exitium non mediocre parit.
Si quicquam rogito, ſic reſpondere ſtudebis,
Ut laudem dictis & mereare decus.
Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;
Eſt virtus medium, quod tenuiſſe juvat.
Et quoties loqueris, memor eſto loquare Latinè,
Et veluti ſcopulos barbara verba fuge.
Præterea ſocios, quoties te cunque rogabunt,
Inſtrue; & ignaros ad mea vota trahe.
Qui docet indoctos, licèt indoctiſſimus eſſet,

Ipſe brevi reliquis doctior eſſe queat.
Sed tu nec ſtolidos imitabere Grammaticaſtros,
Ingens Romani dedecus eloquii:
Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore eſt,
Quem non authorem barbara turba probet.
Grammaticas rectè ſi vis cognoſcere leges,
Diſcere ſi cupias cultiùs ore loqui;
Addiſcas veterum clariſſima ſcripta virorum,
Et quos authores turba Latina docet:
Nunc te Virgilius, nunc ipſe Terentius optat,
Nunc ſimul amplecti te Ciceronis opus;
Quos qui non didicit, nil præter ſomnia vidit,
Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
Sunt quos delectat (ſtudio virtutis honeſtæ
Poſthabito) nugis tempora conterere:
Sunt quibus eſt cordi, manibus, pedibuſve ſodales,
Aut alio quovis ſollicitare modo:
Eſt alius, qui ſe dum clarum ſanguine jactet,
Inſulſo reliquis improbat ore genus.
Te tam prava ſequi nolim veſtigia morum;
Nè tandem factis præmia digna feras.
Nil dabis aut vendes, nil permutabis emèſve,
Ex damno alterius commoda nulla feres.
Inſuper & nummos, irritamenta malorum,
Mitte aliis; puerum nil niſi pura decent.
Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
Nil penitùs dices, quod turpe, aut non ſit honeſtum;
Eſt vitæ, ac pariter janua lingua necis.
Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
Jurare aut magni numina ſacra Dei.
Denique ſervabis res omnes, atque libellos,
Et tecum quoties iſque rediſque feres.
Effuge vel cauſas, faciunt quæcunque nocentem:
In quibus & nobis diſplicuiſſe potes.

FINIS.

BREVISSIMA INSTITUTIO,

Seu

Ratio Grammatices cognoscendæ, ad omnium puerorum utilitatem præscripta.

Quam solam Regia Majestas in omnibus Scholis docendam præcipit.

LONDINI,

Excudit *Rogerus Nortonus* Regius in *Latinis*, *Græcis* & *Hebraicis* Typographus.

1679.

Studium Grammatices omnibus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus: Parva hæc discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE GRAMMATICA
& ejus partibus.

GRAMMATICA eſt rectè ſcribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor ſunt partes.

Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Proſodia.

De ORTHOGRPHIA.

ORTHOGRAPHIA eſt rectè ſcribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio ſit formanda literis: ut, Lectio, non Lexio: ab ὀρθὸς rectus, & γραφὴ ſcriptura.

De Literis.

Vocales; Diphthongi. Conſonantes. Mutæ. Semivocales. Liquidæ. S. X & Z. J & V conſonantes aliquando. K. Y. & Z. Haſpiratio.

LIterarum viginti duabus literis quinque ſunt vocales: *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca eſt. Ex quibus variè diſpositis coalescunt diphthongi quinque. *a, au, æ, ei, eu* ut *Muſæ, Audio, Cælum, Hei, Euge*, Reliquæ literæ conſonantes appellantur: quarum novem ſunt mutæ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t.*

Septem autem ſemivocales: *l, m, n, r, ſ, x, z.*

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l, m, n, r.*

S verò ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt: quæ interdum etiam liqueſcit. X & Z duplices ſunt conſonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

Adduntur etiam conſonantibus *J*, & *V*, quando ſibi aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur; ut, Jovis, Voluntas, Vultus.

K, y, & *z*, latinis dictionibus nunquam admiſcentur.

H, proprie quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota: Apud Poëtas autem interdum conſonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus, ut, Hamus, Henus, hiatus, homo, humus, hymnus; conſonantibus verò nullis; rectè itaque enunciamus.

Hiulcus,

Hiulcus, Hiacchus, } trissyllaba. } Hieronymus, Hieremias, } pentasyllaba.

At in latinis dictionibus interdum *H* postponitur C ut, Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo.

Bifariàm pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ: ut, *Deum time*, *Regem honora*; & propria nomina: ut *Henricus*, *Anglia*.

Diligenter observar oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur. nam hæ quidem vel scribi omnino vel signari debent: ut, *Musæ præsint*, vel *Musæ præsint*.

Literæ majusculæ.

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

ut
- A. Aulus.
- C. Cajus.
- D. Decius.
- G. Gajus.
- L. Lucius.
- M. Marcus.
- P. Publius.
- P.R. Populus Romanus.

- P. C. Patres conscripti.
- Q. Quintus. Quæstor, Quiritium.
- R. P. Respublica.
- Sp. Spurius.
- Sex. Sextus.
- S. P. Q. R. Senat. populúsque Romanus.
- T. Titus.
- T.C. Tua clementia. Et ejus gentis infinita.

In numeris verò significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

Rectè scripturo discendum est imprimis, syllabatim scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus, *bd*, vocali sequenti adhærent: ut, A---bdomen, A---bdera.

Quam quidem rationem ſequuntur & iſta;

ct ut { Doctus; Sanctus;
ps ut { Scri-pſi; Sum-pſi;
ſc ut { Di-ſcis; Di-ſco;
tn ut { Æ-tna;
gm gn ut { A-gmen. I-gnis. Ve-ſter.
ſt ut { Magi-ſter.
xi ut { An-xius. Di-xi. & ſimilia.

Inter *m* & *n* non interſeritur *p*: Malè igitur pingeretur Sompnus, pro ſomnus: Columpna, pro columna.

Poſt *x* non ſcribitur *ſ*: ut, Excribo, exolvo; non exſcribo, exſolvo. In compoſitis cum præpoſitione auſibus & euphoniæ ſerviendum eſt:

ut { Occurro, Officio, Aufero } potiùs, quàm { Obcurro. Obficio. Abfero.

ut contra { Abſtineo, Obtineo, Obrepo } non autem { Auſtineo. Ottineo. Orrepo.

Atque hujus rei gratiâ, etiam conſonantes in compoſitione aliquando interſeruntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPEIA.

ORthographiæ affinis eſt Orthoëpeia, hoc eſt emendate rectèque loquendi ratio, ab ὀρθὸς rectus, & ἔπος verbum. Orthoëpeia.

Hic imprimis curandum eſt, ut præceptores tenera ac balbutientia puerorum ora ſic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ita ſermonem præcipitent, ut quiſquam, niſi ubi ſpiritus deficit, orationem claudant: vel contrà, ad ſingulas quaſque voces longâ interſpiratione, conſileſcant, ructu, riſu, ſingultu, ſcreatu, vel tuſſi, ſermonis tenorem inepte dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi ſunt pueri ab iis vitiis, quæ noſtro vulgo penè propria eſſe videntur: cujuſmodi ſunt Iotaciſmus, Lambdaciſmus, Iſchnotes, Trauliſmus, Plateaſmus, & ſimilia.

Iotaciſmus dicitur, quando (*I*) litera pleniore ſono & ſupra Iotaciſmus.

& ſupra juſtum, decorum extenditur; quo vitio ex n
ſtratibus maximè laborant Angli ſeptentrionales.

Lambdaciſmus. Lambdaciſmus eſt, ubi quis (l) nimis operosè ſonat ut Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro ſalvus.

Noſtrati vulgo diverſum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs juſto pronunciant, du

pro { Multus, Mollis, Falſus, } auditur { Moultus. Moolis. Faulſus.

Iſchnotes. Iſchnotes eſt quædam loquendi exilitas, quoties ſy labas aliquas exiliùs & graciliùs enunciamus quàm p eſt: ut cùm

pro { Nunc, Tunc, Aliquis, Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis, Elius.

Trauliſmus. Trauliſmus eſt hæſitantia quædam aut titubanti oris, quando eadem ſyllaba ſæpius repetitur: ut C cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huic vitio ut fœdiſſimo, ita & periculoſiſſimo, ſ ſuccurrendum putat Fabius: ſi exigatur à pueris ut no mina & verſus affectatæ difficultatis, ac plurimis & a perrimis inter ſe cœuntibus ſyllabis concatenatis, a velut confragoſis, quàm citiſſimè volvant: ut,

Arx, tridens, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſepſ, ſtrix,
——— poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes portáſque refregit.

Plateaſmus. Plateaſmus eſt quando craſſiùs & voce pluſquam virili loqui nitimur: ut cùm

pro { Montes, Fontes, Pontes, } efferimus { Mountes. Fountes. Pountes.

Ut etiam pro { Ergo, Sperma, Perago, } efferimus { Argo. Sparma. Parago.

F. pro V. Sunt & alibi apud noſtrates, qui pro V conſonant ſonant F, & e contra V, pro F.

ut

ut { Folo, Fis, Folui, Felle, } pro { Volo. Vis. Volui. Velle. }

Et rursum { Vero, Vers, Verre, } pro { Fero. Fers. Ferre. } V pro F.

S, verò mediam inter duas vocales corruptè sonant nonnulli, S.

pro { Læsus, Visus, Risus, } pronunciantes { Læzus. Vizus. Rizus. }

H, in initio dictionis leniùs, in medio asperiùs, enunciari volunt: Male ergo, H.

pro { Homo, Hamus, Humus, Christus, Chrisma, Chremes, Thus, Diphthongus, Sphæra, } Efferimus { Omo. Amus. Umus. Cristus, Crisma. Cremes. Tus. Diptongus. Spæra. }

Fœdè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant.

ut { Amath, Caputh, Aputh, } pro { Amat. Caput. Apud. }

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiæ emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta ergo sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Puncta quæ.

ctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma. Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potiùs respirandi locus: utpote quâ pronuntiationis terminus, sensu manente, ità suspenditur, ut quod sequitur, continuò succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est ætate; cito pede præterit ætas:*
Nec bona tam sequitur, quàm bona primo fuit.

Hâc item notâ distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus esuriens in cœlum, jusseris ibit.

Colon. Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè de sententia restat, quantum jam dictum est; & est perfecta Periodi pars, notaturque duobus punctis, sic (:) ut,

Quemadmodùm horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus: & fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur: ità & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat auctibus, ex intervallo sentitur.

Periodus. Plena distincto, quæ & Periodus dicitur, ponitur post perfectam sententiam; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut

Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis. Parenthesis est sententia duabus semilunulis inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut

_____ Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio. Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore sursum caudato, sic (?) ut,

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

ETymologia versatur imprimis circa investigandas dictionum origines: ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*, num *Lepus*, *quasi levipes*.

Cæterùm

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea disserimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina: ut, *fortis fortiter*; *lego legit*: omnésque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus, & λόγος Sermo.

De octo partibus Orationis.

Partes Orationis sunt octo.
- declinabiles:
  - *Nomen*,
  - *Pronomen*,
  - *Verbum*,
  - *Participium*,
- indeclinab.:
  - *Adverbium*,
  - *Conjunctio*,
  - *Præpositio*,
  - *Interjectio*.

NOMEN.

Nomen est pars Orationis, quæ rem significat sine ullâ temporis aut personæ differentia. Nomen.

Nomen dupliciter dicitur: Substantivum & Adjectivũ.

Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam. Substantivum.

Est autem substantivum duplex: Appellativum, & Proprium.

Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo*, *lapis*, *justitia*, *bonitas*. Appellativum.

Proprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus*, *Maria*, *Londinum*, *Thamesis*. Proprium

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius*, *Publius*, *Aulus*, *Marcus*. Prænomen.

Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus*, *Paulus*, *Cato*, *Tullius*. Nomen.

Cognomen, quod vel à cognatione impositum est; ut *Gracchus*, *Fabius*, *Scipio*, *Cicero*: vel ab eventu aliequo; ut, *Africanus*, *Macedonicus*, *Germanicus*. Cognomen.

Adjectivum est quod Substantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger*, *alacris*, *candidus*, *clemens*. Adjectivum.

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Commune est quod affectionem multis communem significat: ut, *Bonus*, *malus*, *solers*, *satur*. Commune.

Proprium est, quod affectionem uni individuo peculiarem significat: ut, *Gradivus Marti*: *Quirinus Romulo*. Proprium

De Accidentibus Nomini.

Nom. accid. 7. Nomini accidunt septem: Species, Figura, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Comparatio.

De Specie.

Species. Species nominum est duplex: { Primitiva, & Derivativa.

Primitiva. Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Derivativa. Derivativa est, quæ aliunde forNatur.

Primitiva subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & hujusmodi.

Collectivum. Collectivum scilicet, quod singulari numero multitudinem significat: ut, *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.*

Fictitium. Fictitium, quod à sono fingitur: ut *Sibilus, tintinnabulum, stridor, clangor.*

Interrogativum. Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, nunquis*: Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa.

Redditivum. Redditivum, quod interrogativo respondet: ut, *Talis, tantus, tot.*

Numerale. Numerale, cujus species hæ numerantur.

Cardinale. Cardinale, à quo; ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Ordinale. Ordinale: ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Distributivum. Distributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Partitivum. Partitivum, quod significat vel multa singulatim: ut, *Quisque, unusquisque, uterque, neuter*: vel unum è multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Universale. Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Particulare. Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.*

Derivativa. Derivativa autem has species subjectas habet; nimirum

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Ætonensis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patro-

Patronymicum, quod vel à parte, vel ab alia quapiam suæ familiæ persona derivatur. Patronymicum.

ut { *Æacides*, filius vel nepos *Æaci*. / *Nerine*, filia vel neptis *Nerei*. / *Latoides*, filius *Latonæ*. / *Menelais*, uxor *Menelai*.

Diminutivum: ut, *Regulus*, *popellus*, *majusculus*, *minusculus*. Diminutivum.

Possessivum: ut, *Herilis*, *servilis*, *regius*, *paternus*. Possessivum

Materiale: ut, *Faginus*, *lapideus*, *gemmeus*, *aureus*. Materiale.

Locale: ut, *Hortensis*, *agrestis*, *marinus*, *montanus*. Locale.

Adverbiale: ut, *Hodiernus*, *hesternus*, *crastinus*, *clandestinus*. Adverbiale.

Participiale: ut, *Amandus*, *docendus*, *videndus*, *scribendus*. Participiale.

Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis*, *coctilis*, *flexilis*, *pensilis*.

De Figura.

Figura aut est simplex, ut *Justus*: aut composita, ut *Injustus*. Sunt qui huc addunt & decompositum; ut, *Irreparabilis*. Figura nominum.

De Numero.

Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut, *Pater*: Pluralis de pluribus; ut *Patres*. Numerus.

De Casu.

Casus nominum sunt sex.

Nominativus, qui & rectus dicitur, est prima vox, quâ rem aliquam nominamus. Nominativus.

Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam; atque hic patrio gignendi, aut interrogandi casus dici solet Genitivus.

Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuipiam attribuimus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehenderunt: ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum*. Dativus. Octavus casus.

Accusativus, qui & incusativus, vel causativus dici potest, qui verbum sequitur; utpote in quem actio verbi immediate transit: ut, *Amo patrem*. Accusativus.

Vocativus, quem & salutatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur. Vocativus.

Ablativus. Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic sextus atque Latinus casus appellatur, nempè Latinus casus. quod Latinorum sit proprius.

De Genere.

Genera Septem: Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune *Hic* & *Hæc*: commune trium, *Hic, hæc* & *hoc*: dubium, *Hic* vel *Hæc*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumque sexum complectimur: ut, *Hic anser, hæc aquila.* Quanquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ità propriè spectare videtur; cum hoc quidem loco non de natura rerum agitur, sed de qualitate vocum.

Communis & dubii differentia. Porrò, inter commune genus & dubium hæc est differentia: quòd ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixeris *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fœtum.* At verò, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem torticem esse & amaram.*

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentiâ imbibendi sunt, quos & *Guilielm. Lilio.* Anglo acceptos referre debes.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales propriorum.

Masculæ sunt nomina Divorum, Virorum, Mensium, Ventorum. PRopria quæ maribus tribuuntur mascula dicas:
Ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum:
Ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut Tybris, Orontes:
Mensium: ut, October: ventorum; ut Libs, Notus, Auster.

De Fœmininis.

Fœminina, Dearum, Mulierum, Urbium, Regionum, Insularum. Etiam *Hippo. Etiam *Reate, Care.

PRopria fœmineum referentia nomina sexum,
Fœmineo generi tribuuntur: sive dearum
Sunt; ut Iuno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis;
Vrbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia Persis:
Insulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt urbium; ut ista
Masculа, *Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut *Argos,
Tibur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ Generales Appellativorum.

Appellat. Arborum, fœmin. * Rectius qui legunt mas pinus, viz. Pinaster.

APpellativa arborum erunt muliebria: ut, alnus,
Cupressus, cedrus, Mas * spinus, mas oleaster.
Et sunt neutra, siler, suber, thus, robur, acérque.

Epicœna.

Nomina Volucrum, Ferarum, Piscium. Exceptio Generalis. viz. de appellativis.

SVnt etiam Volucrum; ceu, passer, hirundo: ferarum;
Ut, Tigris, Vulpes: & piscium; ut, ostrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex *cunctis quæ diximus antè, notandum
Omne quod exit in um, seu græcum sive Latinum,
Esse genus neutrum, sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam appellativa, ordine dicam:
Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.

Tres regulæ speciales.

Prima Regula Specialis.

Regula specialis prima.

NOmen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capro capræ, nubes nubis, genus est muliebre.

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo, cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflexionis: & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem pleraque tertiæ de-

clinationis: cujuſmodi ſunt, labes, labis; peſtis, peſtis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

1. Nomina virorum in a.

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

Maſcula nomina in a *dicuntur multa virorum:*
Ut ſcriba, aſſecla, ſcurra, & rabula, lixa, laniſta,

2. In as, es, & a primę declinat. Græcorum.

Maſcula, Græcorum quod declinatio prima
Fundit in as *& in* es; *& ab illis quot per* a *fiunt:*
Ut, ſatrapas, ſatrapa; * *athletes, athleta. Leguntur*
Maſcula item, verres, natalis, aqualis: ab aſſe
Nata, ut Centuſſis: conjunge lienis, & orbis;

* Sic Poëta. Cometa. Bibliopola.

Callis, caulis, ſollis, collis, menſis, & enſis,
Fuſtis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Caſſis, faſcis, torris, ſentis, piſcis, & unguis,
Et vermis, vectis, poſtis, ſocietur & axis.

3. Verres &c.

Maſcula in er, *ceu venter: in* os *vel* us, *ut logos, annus.*

In er, os, & us.

Fœminina non creſcentia.

FOEminini generis ſunt mater, humus, domus, alvus,
Et tolus, & quartæ pro fructu ficus, acuſque,
Porticus, atque tribus, ſocrus, nurus & manus, idus:
Huc anus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi:
His jungas os *in* us *vertentia Græca; papyrus,*
Antidotus, coſtus, diphthongus, byſſus, abyſſus,

Fœmin. excepta in er, os, & us.

Cryſtallus, ſynodus, ſapphirus, eremus & Arctus,

Viz. Nardus, Methodus, Dialectus, &c.

Cum multis aliis, quæ nunc perſcribere longum eſt.

Neutra non creſcentia.

NEutrum nomen in e, *ſi gignit* is, *ut mare, rete,*
Et quot in on *vel in* um *fiunt, ut barbiton, ovum.*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus, : neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis,
Pro morbo ſicus fici dans, atque phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, pharus, & paradiſus.

Com-

Communia non creſcentia.

Compoſitum à verbo dans a commune duorum eſt,
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monſtrat.
A venio: adde ſenex, auriga & verna ſodalis,
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Excipe Puerpera.

Secunda regula ſpecialis.

Nomen creſcentis penultima ſi genitivi
Syllaba acuta ſonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monſtrant, genus eſt muliebre.

Regula ſpecialis ſecunda.

Huc ſpectant quæ acuunt penultimam genitivi creſcentis; qualia ſunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides.*

Omnia item monoſyllaba, præter *vis.* Reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis, ut ſunt omnia deſinentia

	C	ut	Halec,	halécis.
	In		Delphin,	inis.
	An		Titan,	anis.
In	Ans	ut	Infans, Quadrans,	antis.
	Ens	ut	Continens, Triens,	entis.
	Uns		Decuns,	decuncis.

In *er* longum, quæ Græcis per η ſcribuntur: ut Character, crater, ſtater, ſoter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud rectè in hac claſſe collocatur.

	Inx	ut	Syrinx,	ingis.
	Anx		Phalanx,	angis.
	Unx	ut	Deunx, Septunx,	uncis
In	Ons	ut	Effrons, Bifrons,	ontis.
	Ors	ut	Cohors, Contors,	ortis.

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, ſpado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ŏnis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis: Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ω* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & ŏnis: Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant: ut, arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majeſtas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anăris; & Græca quædam ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In es Latina aliquot: ut, quies, magnes, locuples, ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois, entis. In *is*, quæ faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, itis: Salamis, Trachis, inis: Pſophis, Crenis, īdis: Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Cuſtos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter, Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent *ω* in penultima genitivi: ut, Heros, minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum ſingularem in ūtis, ūdis, ūris, ūntis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus. Præter unam vocem, Pecus, pecudis.

*Pro civitate Locr.

Huc pertinent & comparativa neutra in *ius*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

Ia

In *ax* tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa & gentilia: ut, Abax, ſtorax, ſtyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis, Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca: ut Lodix, radix, cornix, ſpadix, fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis.

Præter Cappadox, ōcis, Allabrox, ōgis: & quædam alia.

In *ux*; ut, Pollux pollūcis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *yx*: ut, Bombyx, bombycis: Bebrix autem variat bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.

In *s* Græca præcedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops, conops, Cecrops, ōpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda ſunt.

Maſcula excepta ex acutè creſcentibus.

Maſcula dicuntur momoſyllaba nomina quædam,
Sal, ſol, ren, & ſplen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
Bes, Cres, præs, & pes, glis, gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, ſimul & fons,
Seps pro ſerpente, gryps, Thrax, rex, grex gregis, & Phryx.
Maſcula ſunt etiam polyſyllaba in n; ut Acarnan,
Lichen & delphin, & in o ſignantia corpus;
Ut leo, curculio; ſic ſenio, ternio, ſermo.
Maſcula in er, or, & os; ceu, crater, conditor, heros:
Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:
Quale bidens, quando pro inſtrumento reperitur:
Adde gigas, elephas, adamas Garamaſque tapesque.
Atque lebes, Cures, magnes, unumque, meridies, nomen quintæ: & quæ componuntur ab aſſe;
Vt dodrans, ſemis: jungantur maſcula Samnis,
Hydrops, nyctlcorax, thorax, & maſcula vervex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebre genus, Syren, mulier, ſoror, uxor.

Monoſyllaba quædam.

Polyſyllaba in n & o.

In er, or, & os.

Neut. mel, fel, lac, &c. & in al, ar, polysyllaba. Halec.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

SUnt neutralia & hæc monosyllaba nomina, mel, fel, Lac, far, ver, cor, æs, vas vasis, os ossis & oris, Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al *polysyllaba, in* ár *quæ Ut capital, laquear. Neutrum halec & muliebre.*

Dubia acutè crescentia.

SUnt dubia hæc Python, scrobs, serpens, bubo, rubens, grus, Perdix, lynx, limax, stirps pro trunco, pedis & calx: Adde dies numero tantum mas esto secundo.

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, parens, autòrque, infans, adolescens, Dux, illex, hæres, exlex: à fronte creata,
* Sic Latro. *Ut bifrons: custos, bos, * fur, sus, atque sacerdos.*

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia regula specialis

NOmen crescentis, penultima si genitivi Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer, gener, puer, ĕri; adulter, ĕri; presbyter, ĕri.

Composita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Composita item a gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ĕri; & adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, ĕri; Satur, ŭri. Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, Poëma, dogma, sophisma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut Martyr, Martyris; Psithyr, psithyris.

Omnia item in *ur* Latina, ut, Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In *us* etiam omnia: ut, Caput, capitis; Occiput, occipitis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superiùs excipiuntur: ut, Imago, sartago, ordo, cardo, inis.

In *l*: ut Annibal, ălis; mugil, ĭlis: Consul, Præsul, ŭlis. In

In *en*: ut pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.
In *on* Græca, quæ ſumunt *o* parvum in penultima genitivi ſingularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.
In *or* Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, marmor, antocrator, apator, ŏris.
In *as*: ut, Anas, anătis.
Et Græca: ut, Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.
In *es* Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis, præles, deſes, ĭdis.
In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis, paropſis, ĭdis.
In *ar* Latina & Græca: ut, Jubar, compar, Nectar, bacchar, ăris.
In *er* Græca: ut, Aër, æther, ĕris.
In *s* præcedente conſonante, tam Latina, quàm Græca: ut, *Excipe quædam in ps.

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis,	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

In *os* Latina: ut, Compos, ŏtis.
In *us* Latina & Græca: ut, Pecus, decus, ŏris, vellus, ulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.
In *ax* Græca: ut, Abax, ſtorax, colax, climax, ăcis.
In *ex* Græca: ut, Iudex, vindex, carnifex, aruſpex, ĭcis.
In *ix* Latina & Græca, : ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; laſtix, ĭgis.
In *ox* Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, ŏcis. Allobrox, polyphlox, ŏgis.
In *ux* Latina: ut, Conjux, conjŭgis; Redux, redŭcis.
Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, Pyx, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter creſcentibus.

Hyperdiſſyllabon in do, & go.

Omnium generis ſit hyperdiſſyllabon in do,
Quod dinis, *atque in* go, *quod dat* ginis *in genitivo.*
Sibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
Auſtrat compago compaginis: adjice virgo,
Grando, fides, compes, teges, & ſeges, arbor, hyemſque:
Bacchar, ſindon, Gorgon, icon, & Amazon,

Græ-

Græcula in as & is.

Græcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, Iaspis, Cassis, cuspis; in* us *vox una pecus pecudis dans, His forfex, pellex, carex, simul atque suppellex, Appendix, bistrix, coxendix adde filixque.*

Inanimat. in a, en, ar, or, us, put, excipe.

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatam, Nomen in a; *ut problema*: en; *ut omen*: ar; *ut jubar* (ur *dat*

Vt jecur: us; *ut onus*: put; *ut occiput. Attamen ex his Mascula sunt pecten, furfur*: *sunt neutra cadaver, Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber, Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver, Et siser, atque siler. Neutra æquor, marmor, ador que, Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.*

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex, Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex: Adde culex, natryx, & onyx, cum prole filexque: Quamvis hac melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul. Præsul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arce Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes; Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses: Atque alia *à verbis quæ nomina multa creantur; Vt Conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.*

*Sic Artifex, municeps, particeps.

Regula Adjectivorum Generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem, Vt felix, audax, retinent genus omne sub una: Sub gemina si voce cadant velut omnis & omne, Vox commune dulum prior est, vox altera neutrum: At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum: Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.

At sunt quæ flexu propè substantiva vocares, Adjectiva tamen naturâ usuque reperta: Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,

ditis, locuples, ſoſpes, comes atque ſuperſtes:
um paucis aliis, quæ lectio juſta docebit.
Hac proprium quendam ſibi flexum adſciſcere gaudent,
mpeſter, volucer, celeber, celer, atque ſaluber:
unge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
e alacer, ſylveſter. At hæc tu ſic variabis;
ic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic;
ic atque hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
unt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
e quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

DEclinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque. Declinationes nominum.

PRima declinatio complectitur quatuor terminationes: Prima nominum declinat.

A, } ut { Menſa; / Æneas: } { *Es*, / *E*, } ut { Anchiſes; / Penelope.

Porrò Græca ſunt { *As*, / *Es*, / *E*, } finiuntur: ut, { Thomas; / Anchiſes, / Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*; ut, Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen meliùs ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexe-tur: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accuſativum in *am* & in *an* facit; ut, Æneas, Æneam, vel Ænean; vocativum in *a*; ut, Æneas, Ænea. As.

Es, in accuſativo *en* ſumit; ut, Anchiſes, Anchiſén: in vocativo & Ablativo *e* vel *a*; ut Anchiſe, vel Anchiſa. Es.

E, genitivum in *es*, mittit, dativum in *e*, accuſativum *en*, vocativum & ablativum in *e*; ut, E.

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Abl.	Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum repetitur ad Græcorum imitationem: ut, pater-familias, Filius-familias. Id quod veteres obſervabant in multis locis, Ennius; *Dux ipſe viæ,* As in Genitivo.

Livius;

Livius Andronicus; *Mercurius, cúmque eo, filiús Lati*
nâs, pro Latonæ. Sic Mævius; *Filii terrâs*, pro *terre*
Virgilius; *Nec aurâs, nec sonitûs memor.*

Aulai, & pictai, atque id genus alia priscis relinquit

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: u
Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajuge
narum.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *âbus*:
Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc vero tam in *is*, quam in *âbus*; Filia, filiis vel fi
liabus; Nata, natis vel natabus.

Secunda Declinatio,

Secunda Declinatio.

Secundæ declinationis terminationes sunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, Um, ut Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accusativum i
on: ut, Androgeôs, Androgeô. Accus. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum forma
in *u*: ut, Panthus, ô Panthû: Oedipus, ô Oedipû.

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quàm *e* mitte
vocativum singularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvi
chorus, populus *pro* natione.

Eus, genitivum formant in *ei* vel *eos*, dativum in *e*
accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut, (pheo

Nom.	Orpheus. (pheos.	Acc.	Orphea. *Ovid.* O
Gen.	Orphei vel Or-	Voc.	Orpheu.
Dat.	Orphei.	Abl.	Orpheo.

Notanda sunt deniq; syncopationes illæ, Deûm, Virûm, pro Deorum. Virorum.

Item anomala illa ambo & duo; quas duas voc
Poëtæ etiam in accusativo Masculinas usurpant: ut,
Virg. *Si duo præterea tales Idæa tulisset Terra viros.*
Hor. *Ne vos titillet gloria, jurejurando obstringam ambo*
Cic. in Phi. secund. *Prater duo vos nemo sic loquitur.*

Ter

Tertia Declinatio.

TErtia declinatio admodum varia eſt: cujus difficiliores duntaxat caſus hoc loco attingemus.

Accuſat. ſingularis. Quorundam accuſativi flectuntur tantum in *im*; ut, Vim, ravim, tuſſim, ſitim, magudarim, amuſſim, Charybdim.

Sic & quorundam fluviorum accuſativi: ut, Tybrim, Ararim.

Quædam accuſativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, ſecuris, puppis, torquis, turris, reſtis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus. Ablativus regulariter in *e* definit: ut, Pectus, ſalus; ablativo pectore, ſalute.

Propria nomina adjectivis ſimilia, ablativos in *e* mittunt: ut, Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra deſinentia in *al*, *er*, & *e*, ablativum magnâ ex parte mittunt in *i*:

ut,	Vectigal, Calcar, Mare.	Ablat.	Vectigali. Calcari. Mari.

Retis. Ablativus rete à nominativo retis eſt: non à nominativo, rete. Par, cum compoſitis, tam *e* quam *i* habet: ut, Par, compar: ablativo pare, compare, vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Par, hepar, jubar, nectar, gausape, præſepe.

Et hæc propria	Soracte, Præneſte, Reate.	Ablat.	Soracte. Præneſte. Reate.

Feſtorum nomina. Feſtorum nomina, quæ tantum pluralia ſunt, genitivum interdum in *orum* mittunt, ut, Agonalia, Vinalia; genitivo Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*; ut, Floralia, Feralia; genitivo, Floralium, Feralium.

Aliquandò verò tam in *orum* quam in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo Parentalium, Saturnaliorum, vel *ium*.

Dativus verò & ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Bacchanalibus; præter Quinquatriis, quod juxta ſecundam declinationem format prædictos caſus.

Men-

Mensium nomina. Mensium nomina in *er* vel *is* ablativum in *i* solùm mittunt: ut, September, Aprilis: ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantùm desinit, iis ablativus exit in *i*: ut, Sitim, tussim: ablativo Siti, tussi.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* solùm: ut, Fortis, mollis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre; ablativo acri.

Licet Poëtæ, interdum metri causâ, *e* pro *i* usurpent.

Nota. Cætera adjectiva tam in *e* quàm in *i* mittunt: ut, Capax, duplex; ablativo capace, duplice, vel ci.

Præter pauper, degener, uber, sospes, hospes, quæ in *e* tantùm faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariàm faciunt ablativum: ut, Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & substantiva quædam: ut, Ignis, amnis, anguis, suppellex, unguis, vectis; ablativo *e* vel *i*.

Rariùs autem Cive, } Ablativo { Cive, vel Civi.
Rariùs etiam Arpinas, } { Arpinate, vel ti.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt: ut, puppis, navis; ablativo puppe, nave, vel *i*. Et verbalia item in *trix*: ut, Victrix, altrix, ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, Molli, duplice, vel ci; nominativo plurali, Mollia, duplicia. Præter Ubera, plura, vel pluria, apluſtra vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Genitivus pluralis. Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, utili, utilium, puppe, vel *pi*, puppium, præter comparativa: ut { Majorum, Meliorum, } Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum; at plus plurium format.

Sunt

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujuſmodi ſunt Sapientûm pro ſapientium, ſerpentûm pro ſerpentium.

Quando nominativi ſingulares duabus conſonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis ſingularibus reperiuntur pares ſyllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*.

ut { Collis, Menſis, Auris. } in genitivo { Collium, Menſium, Aurium. } Adde iſtis

Litium, ditium, virium, ſalium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

Aſformat aſſium: Mas Marium: Vas, vadis, vadium: Nox noctium: Nix nivium: Os oſſium: Faux faucium: Mus murium: Caro carnium: Cor cordium: Alituum ab ales, aſſumit *u*.

Boum anomalum eſt, ut etiam bobus vel bubus.

Accuſativus pluralis.

Quorum genitivi plurales deſinunt in *ium*, accuſativum formant per *es* & *eis* diphtongum: ut, Partium, omnium; Partes, omnes vel eis.

Græcoſonte derivata pleraque, quando juxta linguæ ſuæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, Titan, Pan, Daphnis, Phillis: genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accuſativum in *a*, (niſi ſint neutrius generis in *a* non terminata:) ut Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Græcorum Declinatio.

Is tamen & *ys* per os purum declinata in genitivo, accuſativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut

Tethys, Tethyos,	Accuſat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Geneſis, ſios.		Geneſin.
Metamorphôſis, ſios.		Metamorphôſin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os*

non purum, altrum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis genitivo Themidos & Themios, accusativo Themida, & Themin.

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in ô mittunt:

ut { Sapphô, Sapphûs, / Manto, Mantûs, / Cliô, Cliûs. } hanc { Sapphô. / Mantô. / Cliô. }

Vocativus. Vocativus nominativo magna ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis; Theseus, Theseos; Tethys, Tethyos; vocativo ô Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos, / Alexis, Alexios, / Achilles, Achilleos. } Vocativo ô { Phylli. / Alexi. / Achille.

Græca neutra in A. Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problema, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllaba *tum*: ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, Problematis, poëmatis.

Quarta Declinatio.

Quarta declinatio nominum. QUartæ Declinationi nihil ferè difficultatis inest, nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempè *us* & *u*: ut manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut,

Ter. *Ejus anuis causâ.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus singularis Dativus *ui* habet, & interdum etiam *û*: ut, fructui, concubituî: rariùs, Fructû, concubitû.

Virgilius. *Quod neque concubitu indulgent.*

Terent. *Vestitû nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Jesus. Iësus, in accusativo Iësum habet; in reliquis verò casibus ubique Jesu.

Hæc

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, porcus, veru, *ubus*. Dativus & ablativus pluralis.

Cætera omnia in *ibus*: ut, fructibus, fœtibus, manibus, motibus.

Quinta Declinatio.

QUinta declinatio genitivum, dativum & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſiùs tradetur. Quinta declinatio nominum.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, *ii*, & *i*, exibat. Genitivus pluralis.

Cicero. *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius. *Munera lætitiamque dii.*

Saluſtius. *Vix decima parte die reliquâ.*

Cæterum, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum authorum lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Rob. Robinſon.

QVæ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, ſuperantve, Heteroclita ſunto. Heteroclita quæ ſunt

Variantia genus.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infœlix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, niſi plurali careret, facit ipſa ſupellex: 1. Fœm. ſing. Neut. pl.
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent:

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Raſtrum cum fræno, filum, ſimul atque capiſtrum:
Argos item & cœlum ſunt ſingula neutra; Sed audi,
Maſcula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna ſed & frænos, quo pacto & cætera formant,
Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum, & hæc
Neutra quidem primò, muliebria ritè ſecundò: (*ſunt*
Balnea plurali Juvenalem conſtat habere,

2. Neut. ſin. maſc. & neut. plur.

3. Neut. ſing. maſ. tantùm plural.

4 Neutr. ſing. fœm. plur.

Exceptio 5. Maſ. ſin. neut. plural. 6. Maſ. ſin. Maſ. & neut. plural.

Hæc maribus dantur ſingularia, plurima neutris,
Mænalus, atque ſacer mons Dindymus, Iſmarus, atque
Tartara, Taygetus, ſic Tænera, Maſſica, & altus
Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus, atque jocus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ ſequitur manca eſt numero, caſúve, propago.

Aptôta.

1. Aptôta ſunt quæ à recto non variant caſum.

Quæ nullum variant caſum; ut fas, nil, nihil, inſtar:
Multa & in u ſimul i; ut ſunt hæc, cornúque, genúque:
Sic gummi, frugi; ſic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Monoptôta.

2. Monoptôta ſunt quæ unico in obliquo reperiuntur.

Eſtque Monoptôton nomen, cui vox cadit una;
Ceu noctu, natu, juſſu, injuſſu, ſimul aſtu.
Prompſu, permiſſu: plurali legimus aſtus;
Legimus inficias, ſed vox ea ſola reperta eſt.

Diptôta.

3. Diptôta, quæ duobus caſibus.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remanſit:
Vt fors forte dabit ſexto, ſpontis quoque ſponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis:
Iugeris & ſexto dat jugere, verberis autem
Verbere, ſuppetiæ quarto quoque ſuppetias dant:
Tantundem dat tantidem, ſimul impetis hoc dat
Impete: junge vicem ſexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, ſic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero caſus tenuêre ſecundo.

Triptôta.

4. Triptôta quæ tribus caſibus.

Tres quibus inflectis caſus, Triptôta vocantur:
Vt precis atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis eſt noſtra, ſer opem legis, atque ope dignus:
At tantùm recto frugis caret, & ditionis:
Integra vox vis eſt, niſi deſit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

5. Defect. Vocativo.

Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut ecquis:
Et quæ diſtribuunt; ut nullus, neuter, & omnis:

Infinita ſolent his jungi; ut quilibet, alter:
Quinto hæc ſæpe carent caſu; & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noſter, noſtras, meus, & tu.

6. Propria defect. plu. Frumenta, &c. nomina alia gaudent, alia carent plural.

Propria cuncta notes, quibus eſt natura coërcens,
Plurima nè fuerint: ut Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lælaps, Parnaſſus, Bucephalúſque.
His frumenta dabis, penſa, herbas, uda, metalla;
In quibus authorum quæ ſint placita ipſe requiras:
Eſt ubi pluralem retinent hæc, eſt ubi ſpernunt,
Hordea, farra, forum, mel, mulſum, defruta, thúſque,
Tres tantùm ſimiles voces pluralia ſervant.

Neutra ſingulari carentia quibuſd. caſibus plural.

Heſperus & veſper, pontus, limúſque, ſimúſque,
Sic penus & ſanguis, ſic æther, nemo; ſed iſta
Maſcula ſunt numerum vix excedentia primum.

1. Maſc. defect. plural.

Singula fœminei generis, pluralia rarò
Pubes atque ſalus, ſic talio cum indole, tuſſis,
Pix, humus, atque lues: ſitis & fuga; junge quietem,
Sic cholera atque fames, biliſque, ſenecta, juventus;
Sed tamen hæc, ſoboles, labes, ut & omnia quinta,
Tres ſimiles caſus plurali ſæpe tenebunt:
Excipe res, ſpecies, facies, aciéſque, diéſque;
Quas voces numero totas licet eſſe ſecundo.

2. Fœmi. carent. plural.

Iſtis multa ſolent muliebria nectere; ut hæc ſunt,
Stultitia, invidia, & ſapientia, deſidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige ſilum.
Rarius his numerum, quandoque ſed adde ſecundum.

Nota.

Nec licet his neutris numerum deferre ſecundum,
Delicium, ſenium, leſbum, cærúmque, ſalúmque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viſcúmque, penúmque,
Juſtitium, nihilum, ver, lac, gluten, ſimul balec:
Adde gelu, ſolium, jubar. Hîc quoque talia ponas,
Quæ tibi ſi obſerves, occurrent multa legenti.

3. Neutra carentia plurali.

Maſcula ſunt tantùm numero contenta ſecundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
Menſes profluvium, temures, faſti atque minores;
Cum genus aſſignant natales: adde penates,

1. Maſc. carentia ſingulari.

Et loca plurali quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas passim similis rationis.

2. Fœm. carentia singulari.

Hæc sunt fœminei generis, numerique secundi,
Exuviæ, phaleræ, gratésque, manubiæ, & idus,
Antiæ, & induciæ, simul insidiæque, minæque,
Exubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ.
Quisquiliæ, thermæ, cunæ, diræ, exequiæque
Feriæ, & inferiæ, sic primitiæque, plagaque
Retia signantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

3. Neutra carentia singulari.

Rariùs hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mœnia cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia; sic bellaria, munia, castra;
Funus justa petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant:
Infantesque colunt cunabula; consulit exta
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festa Deûm poterunt, ceu Bacchanalia jungi.
Quod si plura leges, licet hâc quoque classe reponas.

Redundantia.

1. Redundantia.

Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrúque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignúmque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctúmque; sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis.
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum.
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.

2. Nominativi ex accusativis Græcis in a.

Sed tibi præterea quædam sunt Græca notanda,
Quæ quarto casu fœtum peperere Latinum:
Nam panther panthera creat, craterque crater;
Cassida cassis habet, sed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; sic caput ipsum
Cassida magna tegit, nec vult panthera domari.

Per

Vertitur his rectus, ſenſus manet, & genus unum:
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, ſtipis & ſtips;
Sic cinis atque ciner, vomis vomer, ſcobis & ſcobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
*Quæ pariunt or & os, honor & labor, arbor, * adórque;*
His & apes & apis plebs, plebis: ſunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus congrer, Meleagrus ſic meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint, & lectio caſta.

3. Rectum variantia.

* potiùs Odor.

Hæc ſimul & quarti flexûs ſunt atque ſecundi:
Laurus enim lauri facit & laurûs genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priſcis jure relinquas.

4. Declinationem variantia.

Et quæ luxuriant ſunt adjectiva notanda
Multa, ſed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt;
Arma, jugum, nervus, ſomnus, clivúſque, animúſque,
Et quot limus habet, quot frænum, & cera, bacillum:
A quibus us ſimul is formes; ut inermus inermis:
Rarior eſt hilarus, vox eſt hilaris bene nota.

5. Adjectiva luxuriantia.

Comparatio Nominum.

Nominũ comparatio.

COmparantur nomina, quorum ſignificatio augeri minuíve poteſt.

Gradus comparationis ſunt tres.

Poſitivus gradus.

Poſitivus, qui rem ſine exceſſu ſignificat: ut Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus.

Comparativus, qui ſignificationem ſui poſitivi per adverbium magis auget: ut, Albior, probior, id eſt, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à ſecundo poſitivi caſu in *i*, additâ ſyllabâ *or*: ut, ab Amici, pudici, fit amicior, pudicior.

Superlativus. Superlativus qui ſupra poſitivum cum adverbio valdè vel maximè ſignificat; ut,

Doctiſſimus, { id eſt, valdè } Doctus.
Juſtiſſimus, { vel maximè } Juſtus.

Fit autem regulariter à primo poſitivi caſu in *i* adjectis *s* & *simus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidiſſimus, prudentiſſimus.

In rimus. Quæ verò poſitiva in *r* definunt, adjecto *rimus* ſuperlativum formant: ut Pulcher, pulcherrimus: Niger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus, ſive Maturiſſimus, ab antiquo Matur.

In lis. Sex iſta in *lis* ſuperlativum formant mutando *is* in *limus*: nempe, facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus; Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus.

Derivat. à dico, loquor, &c. Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledicus, maledicentior, maledicentiſſimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentiſſimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, uſurpat mendaciloquius, & confidentiloquius:

Benevolus, } volo { Magnificus, } facio
Benevolentior, } volo { Magnificentior, } facio
Benevolentiſſimus, } volo { Magnificentiſſimus, } facio

Comparatio nominum in us purum. Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia Magis & Maximè: ut, Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis arduus, maximè arduus.

COMPARATIO INUSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum eſt, ut quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem uſurpentur.

Cujuſmodi ſunt quæ ſequuntur.

Aſſiduior, ſtrenuior, egregiiſſimus, mirificiſſimus, pientiſſimus, vel piiſſimus, ipſiſſimus.

Perpetuiſſimus, { Exiguiſſimus, apud *Ovidium*.
Tuiſſimus { Multiſſimus, apud *Ciceronem*.

COM-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus; multa plurima; multum, plus, plurimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus; ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequiſſimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus. Suprà, ſuperior, ſupremus vel ſummus. Poſt, poſterior, poſtremus. Ultra, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior primus. Diu, diutior, diutiſſimus. Sæpe, ſæpiùs, ſæpiſſimè.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytiſſimus. — Meritus, Meritiſſimus.
Opimus, Opimior. — Siniſter, Siniſterior.
Ocyor, Ocyſſimus, ab ὠκύς. — Siniſterior.
Novus, Noviſſimus. — Juvenis, Junior,
Adoleſcens, Adoleſcentior. — Senex, Senior,
Potior, Potiſſimus. — Maximus natu.
Longinquus, Longinquior. — Ante, Anterior.
Pene, Peniſſimus. — Nuper, Nuperrimus.

Comparatio abuſiva.

Interdum autem à ſubſtantivis ſit comparatio, ſed abuſivè:

ut, Neronior, Cinædior, Pœnior, à Nerone. Cinædo. Pœno.

Comparationum Typus. SINGULARITER.

	Positivus.	*Comparativ.*	*Superlativus.*
	Doctus, Teter, Dulcis, Felix, Prudens.		
Nom.	us er is a is x ns um e	ior ior ius	mus ma mum
Gen.	i æ is i	ioris	mi mæ mi
Dat.	o æ i o	iori	mo mæ mo
Accuf.	um em im em am em im am um e x us	iorem iorem ius	mum mam mum
Voc.	e er is a is x ns um e	ior ior ius	me ma mum
Ablat.	o a i e o i	iore iori	mo mâ mo

Comparationum Typus. PLURALITER.

	Positivus.	*Comparativ.*	*Superlativus.*
	Doctí, Teteri, Dulces, Felices, Prudentes.		
Nom.	i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma
Gen.	orum arum orum ium	iorum	morum marum morum
Dat.	is ibus	ioribus	mis
Accuf.	os es as es a ia	iores iores iora	mos mas ma
Voc.	i es æ es a ia	iores iores iora	mi mæ ma
Ablat.	is ibus	ioribus	mis.

PRonomen eſt pars orationis, quâ in demonſtranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina ſunt quindecim; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Quibus addi poſſunt & ſua compoſita: ut, Egomet, tute, idem, & ſimilia: ut etiam, qui, quæ, quod.

De Accidentibus Pronomini.

Accidunt Pronomini Species, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Perſona, Figura. — Accidentia pronomini.

Species pronominum eſt duplex; Primitiva & Derivativa. — Pronominum ſpecies.

Ad primitiva ſpectant iſta: Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is. — Primitiva.

Ex primitivis alia ſunt Demonſtrativa, alia Relativa.

Demonſtrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva, nimirùm, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is. — Demonſtrativa.

Relativa autem ſunt, ille, ipſe, iſte, hic, is, idem, qui. — Relativa.

Derivativa ſunt Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras. — Derivativa.

Derivativorum alia ſunt Poſſeſſiva, alia Gentilia.

Poſſeſſiva ſunt Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter. — Poſſeſſiva.

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & ſectas ſignificent: ut, noſtras, veſtras, & Cujas nomen. — Gentilia.

De Numero.

Numerus pronominum duplex eſt: Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos. — Numerus in pronomin.

De Caſu.

Caſus autem ſunt ſex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noſter, noſtras. *Martialis* tamen pronomini *ipſe* vocativum tribuere videtur, quum ait, — Caſus in pronom.

Ut Martis revocetur amor, ſummique Tonantis,
A te Juno petat ceſtos, & ipſa Venus.

De Genere.

Genera ſunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nomi-

Genera Pronominum.

nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego tu, ſui: alia per tria genera variantur, ut Meus, mea meum.

De Declinatione.

Pronominum declinatio prima.

Declinationes pronominum ſunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego tu; genitivo, Mei, tui, & ſui, quod recto caret in utroque numero.

Secunda.

Genitivus ſecundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ ſunt Ille, ipſe, iſte: genitivo Illius, ipſius, iſtius: Hic is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Tertia.

Genitivus tertiæ Declinationis exit in *i*, *æ*, *i*. quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus ſortis ſunt

Nominativo.		Genitivo.	
Meus, mea, meum,			Mei, meæ, mei.
Tuus, tua, tuum,			Tui, tuæ, tui.
Suus, ſua, ſuum,			Sui, ſuæ, ſui.
Noſter, noſtra, noſtrũ,			Noſtri, noſtræ, noſtri.
Veſter, veſtra, veſtrũ,			Veſtri, veſtræ, veſtri.

Quarta.

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine ſunt

Noſtras,	Genitivo	Noſtrâtis.
Veſtras,		Veſtrâtis.
Cujas.		Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

De Perſona.

Perſonæ pronominum.

Perſonæ pronom. ſunt tres, { Prima, Secunda, Tertia. } ut, { Ego, Tu, Ille. }

De Figura.

Figura.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Ego: Compoſita, ut Egomet.

Pronom. compoſitio.

Pronomina, inter ſe componuntur: ut, Egoipſe, tuipſe, ſuiipſius, meiipſius.

1. Inter ſe

Nom.	Iſtic,	Accuſ.	Iſtunc,	Ablat.	Iſtoc,
	Iſtæc,		Iſtanc,		Iſtac,
	Iſtoc, *vel* Iſtus.		Iſtoc, *vel* iſtuc.		Iſtoc.

Pro-

Pluraliter Nominativo & Accuſativo Iſtæc, eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, cujuſmodi, hujuſmodi, illiuſmodi, iſtiuſmodi. 2. Cum nominibus.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut Mecum, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quîcum, quibuſcum. 3. Cum præpoſitionibus.

Componuntur etiam & cum adverbiis: 4. Cum adverbiis.

ut, Eccum, Eccam, Eccos, Eccas, ab *Ec-ce* & *is* Ellum, Ellam, Ellos, Ellas, ab *Ecce* & *ille*. Ut & Idem quoque, ab *is* & *demum*.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, Sing. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accuſativo, hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæccine, neutrum. 5. Cum conjunctione.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: ut, *Met*, *te*, *ce*, *pte*. 6. Cum Syllaba adject.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut, Egomet, meimet, mihimet, memet, noſmet, &c. Sic Sibimet quoque, ac ſemet dicimus. Met.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur eſſe verbum à tumeo, ſed tuimet, tibimet, temet, noſmet, &c.

Te adjicitur iſtis, Tu, ut tute; te, ut tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ille, iſte, quotiesin *s* deſinunt; ut, Hujuſce, hiſce, illiuſce, iſtiuſce, hoſce, illoſce, iſtoſce. Ce.

Pte apponitur iſtis ablativis. Meâ, Tuâ, Suâ, Noſtrâ, Veſtrâ, ut, Meapte. Tuapte. Suapte. Noſtrapte. Veſtrapte. Pte.

Interdum etiam maſculinis & neutris adjici ſolet: ut, Meopte Marte, tuopte labore, ſuopte jumento, noſtropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur. Quis.

Quis in compoſitione hiſce particulis poſtponitur,

Eo,

En, Ne, Alius, Num, Si, } ut { Ecquis, Nequis, Aliquis, Nunquis, Siquis, } { Et hæc tam in fœminino singulari, quàm in neutro plurali, *quæ* habent, non *quæ*: ut, Siqua, mulier, Nequa flagitia, &c.

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino haberi reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione,

Nam, Piam, Putas, Quam, Que. } ut, { Quisnam, Quispiam, Quisputas, Quisquam, Quisque. } { Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *quæ* habent, non *qua*: ut, Quænam doctrina? Negotia quæpiam, Optima quæque.

Quis. Quis etiam cum seipso componitur; ut, Quisquis, quod & in hunc modum variatur;

Nominativo Quisquis, quicquid; Accusativo Quicquid; Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compositione præponitur his particulis,

Dam, Vis, Libet, Cunq; } ut, { Quidam, Quivis, Quilibet, Quicunq; } { Et hæc ubique (præterquam in ablativo singulari) *quæ* retinent, non *qua*: ut Quædam puella, Quæcunque facinora.

DE VERBO.

VErbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agereve aut pati significat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tangor.

Verbum dividitur imprimis in personale, ut Doceo, & impersonale, ut Oportet.

Verbum Personale. Personale est, quod certis personis distinguitur: ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Verbum Impersonale. Contrà, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur: ut, Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

De

De Accidentibus Verbo.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, modus, tempus, figura, ſpecies, perſona, numerus, conjugatio.

De Genere.

Quinque ſunt verborum genera, { Activum, Paſſivum, Neutrum, } { Deponens, Commune.

Activum.

Activum eſt, quod agere ſignificat, & in *o* finitum, paſſivum in *or* formare poteſt: ut, Doceo, doceor. Lego, legor. Activum.

Paſſivum.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat; & in *or* finitum, activi formam *r* dempto, reſumere poteſt: ut Amor, amo; Afficior, afficio. Paſſivum.

Neutrum.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec paſſivam formam integrè induere poteſt: ut, Curro, ambulo, jaceo, Sum. Neutrum.

Neutrorum tria ſunt genera.

Nam aliud Subſtantivum dicitur; ut, Sum, es, eſt, ſumus, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum, quod ipſum per ſe ſenſum abſolvat. Neutrum Subſtantivum.

Atque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actionem completam in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud tranſeuntem: ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; alterum verò paſſionem in ipſo complexam indicat; ut, palleo, rubeo, albeſco, nigreſco. Neutrum abſolutum.

Eſt præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ ſignificationis tranſit, ac tertiam perſonam paſſivæ vocis uſurpat: ut, Tertium genus Neutr.

Bibo vinum, Curro ſtadium, Vivo vitam, } Vinum bibitur. Stadium curritur. Vita vivitur.

Sunt denique, quæ ſimplicia quidem neutra ſunt, compoſita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

De

Deponens.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet: ut, Loquor verbum: vel neutrius, ut, Philosophor.

Commune.

Commune. Commune, quod in *or* finitum, tam activam quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multáque id genus alia, quæ passim apud veteres reperias.

De Modo.

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in æstu vomit aliud ex alio malum?*

Imperativus. Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut apud Propertium; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, venito.* Virg. *Tityre dum redeo, (brevis est via) pasce capellas;*

Et potum pastas age Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatur. Cic. *Sed amabò te, nihil incommodo valetudinis tuæ fecerit?* Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum*

Addideris verbum, cœna parata tibi est.

Quin & illa passiva, Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quòd interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes
Italiam petiêre, luant peccata, nec illos Juverit auxilium

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius,

——— *eamus, & in media arma ruamus.*

Optat

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert fiatne sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis literis suus detur honos.* Optativus.

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur ut est author Linacrus. Præterea notandum est præsens hujusmodi assumere quandoque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut *Expectes eadem à summo, minimóque poëta,* pro *potes expectare. Non exspectes, ut statim gratias agat, qui sanatus invitus;* pro *non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & Particulam ἄν, exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subjectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris fœlix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuipiam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis vero neque ullum adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem annexam habet: ut, *Si venero; Ut taceat; Cùm cænavero.* Nota.

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam: ut, *Malim probus esse, quàm haberi.* Infinitivus.

De Tempore.

Tempora sunt quinque.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut *Scribo.* Præsens.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem: ut, Imperfectum.

Virgil, *Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido*
Condebat: Erat enim adhuc in opere.

Perfect. Perfectum, quo præterita absolutáque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum: Alterum, quo proxime præteritum exprimitur: ut, *Pransus sum*: Alterum, quo ulterius præteritum indicatur: ut, *Pransus fui*. Non enim, si modo *pransus sis*, *pransus fui*, commodè aptéve dixeris.

Pluſquam Perfect. Pluſquam perfectum, quo actio jamdiu præterita ſignificatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda ſignificatur.

Hic promiſſivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere: ut,

Ovid. *Ibimus ô Nymphæ monſtrátque quæ fata ferunt.*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant: ut, *Videro, abiero.*

Ter. *Si tu æquo animo ferre accipies, negligentem feceris.*

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur: ut,

Plin. *Ero ſecurior dum legam; ſtatimque timebo cùm legero.*

De Figura.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Facio; Compoſita, ut Calefacio.

Verbà compoſita quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt, Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλέω. Percello, à κέλλω.

De Specie.

Species eſt duplex.

Primitiva. Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio; ut, Ferveo.

Derivativa. Derivativa, quæ à Primitiva deducitur: ut, ferveſco.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa. Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potiùs, & augmentativa appellat, *in ſco* definunt: ut, Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco.

Hæc autem inchoationem ſignificant, ut, Luceſcit, id eſt,

eſt, Incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi: ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitque tuendo*: hoc eſt *magis magiſque ardet*. Ex his pleráque pro thematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, biſco, conticeſco*, id eſt, *Timeo, bio, taceo*.

Frequentativa deſinunt in *to, ſo, xo*, aut *tor*: ut viſito, affecto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, texo, vexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id eſt, *frequenter dico*; viſo, id eſt, *eo ad videndum*. Frequentativa.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & ſimilia id genus, quæ à Grammaticis etiam Apparativa appellari ſolent. Apparativa.

Deſideративa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum ſtudium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id eſt, *Legere cupio*: Cœnaturio, id eſt, *Cupio cœnare*. Deſiderativa.

Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitiſſo, id eſt, *parùm ac modicè ſorbeo, canto, bibo*. Diminutiva.

Imitativa ſunt, quæ imitationem ſignificant: ut, Pariſſo, Atticiſſo, Platoniſſo. At Latini hâc formâ non adeò delectati ſunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho. Imitativa.

De Perſona.

Tres ſunt verbi perſonæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

De Numero.

Numeri ſunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

De Conjugatione.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione è rudimentis Anglicis traditum eſt, quæ pueri tanquam ungues ſuos exactiſſimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ Guilielmi Lilii de præteriti & ſupinis regulæ (lucidiſſimæ quidem illæ, compendioſiſſimæque, nec ſatis minùs utiles) pari aviditate imbibantur,

As avi.

G. LIL. de Simplicium Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

AS *in præsenti perfectum format in* avi;
Ut, no nas navi, vocito vocitas vocitavi.
Deme lavo lavi, juvo juvi, nexóque nexui; *
Et seco quod secui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat.
Sic domo, quod domui, tono quod tonui, sono verbum
Quod sonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dat.
Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi,
Do das, ritè dedi, sto stas formare steti vult.

* Hypermeter versus plus justo una syllaba constat sed collidenda cum prima voce sequentis versus, id quod omnium commune est.

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

Es ui.

ES *in præsenti perfectum format* ui *dans*
Ut nigreo, nigres, nigrui: jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui habet, serpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videóque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.
Quatuor his infrà geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vúltque momordi,
Spondeo habere spospondi, tondeo vúltque totondi.

Geo.

L *vel* R *ante* geo *si stet*, geo *vertitur in* si;
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat queque mulxi.
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
A maneo mansi formatur: torqueo torsi.

Veo.

Hæreo vult hæsi. Veo *fit* vi; *ut ferveo fervi,*
Niveo & indè satum poscit conniveo nivi
Et nixi: cieo civi, vieóque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hic manifestum.

Bo.

Bo *fit* bi, *ut lambo lambi, scribo excipe scripsi*
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.

C

Co *fit* ci, *ut vinco vici: vult parco peperci* Co.
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi: sed scido scidi dat,* Do.
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Junge cado cecidi, pro verbero cædo cecîdi.
Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi: Cedo.
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo.
Claudo, plaudo, rodo, ex do *semper faciunt si.*
Go *fit* xi, *ut jungo junxi: sed* r *ante* go *vult* fi: Go.
Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugíque:
Dat frango fregi, cum signat pango pacisci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.
Ho *fit* xi, *traho ceu traxi docet, & veho vexi.* Ho.
Lo *fit* ui, *colo ceu colui: psallo excipe cum* p, Lo.
Et sallo sine p; *nam salli format utrumque:*
Dat vello velli, vulsi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, ceculi: pello pepulíque.
Mo *fit* ui, *vomo ceu vomui: sed emo facit emi,* Mo.
Como petit compsi, promo prompsi: adjice demo
Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
No *fit* vi, *sino ceu sivi: temno excipe tempsi;* No.
Dat sterno stravi, sperno sprevi: lino levi,
Interdum lini & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dant.
Po *fit* psi, *ut scalpo scalpsi; rumpo excipe rupi;* Po.
Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.
Quo *fit* qui, *ut linquo liqui: coquo demito coxi.* Quo.
Ro *fit* vi, *sero ceu pro planto & semino sevi,* Ro.
Quod serui melius dat mutans significatum:
Vult verro verri & versi, uro ussi, gero gessi,
Quæro quæsivi, tero trivi, curro cucurri.
So, *velut accerso, arcesso, incesso, atque lacesso,* So.
Formabit sivi: *Sed tolle capesso capessi,*
Quódque capessivi facit, atque facesso facessi.

Sic viſo viſi: ſed pinſo pinſui habebit.

Sco. Sco *fit* vi, *ut paſco pavi: vult poſco popoſci,*
Vult didici diſco, quexi formare quiniſco.

To. To *fit* ti, *ut verto verti: ſed ſiſto notetur*
Pro facio ſtare activum, nam jure ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui: ab ecto *fit* exi.
Ut flecto flexi: pecto dat pexui habétque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo. Vo *fit* vi, *ut volvo volvi: vivo excipe vixi.*

Xo. *Nexo ut nexui habet, ſic texo texui habebit.*

Cio. *Fit* cio ci: *ut facio feci, jacio quoque jeci;*
Antiquum lacio lexi, ſpecio quoque ſpexi.

Dio. Gio. Pio. *Fit* dio di, *ut Fodio fodi.* Gio, *ceu fugio* gi.
Fit pio pi, *ut capio cepi: cupio excipe pivi,*
Et rapio rapui, ſapio ſapui atque ſapivi.

Rio. *Fit* rio ri, *ut pario peperi.*

Tio. Tio ſſi *geminans* ſ.
Ut quatio quaſſi, quod vix reperitur in uſu.

Uo. *Denique* uo *fit* ui, *ſtatuo ſtatui: pluo pluvi*
Format, ſive plui; ſtruo ſed ſtruxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Is, ivi. Excipe venio, cambio, &c. Q*Uarta dat* is ivi, *ut monſtrat ſcio ſcis tibi ſcivi:*
Excipias venio dans veni, cambio campſi,
Raucio rauſi, fartio farſi, ſartio ſarſi,
Sepio ſepſi, ſentio ſenſi, fulcio fulſi,
Haurio item hauſi, ſancio ſanxi, vincio vinxi,
Pro ſalto ſalio ſalui, & amicio * *amicui dat;*
Parciùs utemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, ſanxivi, ſarcivi, atque ſalivi.

* Pes proceleuſmaticus.

De Compoſitorum Verborum Præteritis.

P*Ræteritum dat idem ſimplex & compoſitivum,*
Ut docui edocui monſtrat. Sed ſyllaba ſemper,
Quam ſimplex geminat, compoſto non geminatur:
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo;
Atque à do, diſco, ſto, poſco, ritè creatis.

Apli-

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista, Plico.
Supplico multiplico, gaudent formare plicavi:
Applico, complico, replico, & explico, ui *vel in* avi.
Quamvis vult oleo simplex olui, tamen indè Oleo.
Quodvis compositum melius formabit olevi:
Simplicis at formam redolet sequitur, subolétque.
Composita à pungo formabunt omnia punxi. Pungo.
Vult unum pupugi, interdúmque repungo repunxi.
Natum à do, quando est inflexio tertia, ut addo, Do.
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: *at unum*
Abscondo abscondi. Natum à sto, stas stiti *habebit.* Sto.

Mutantia primam vocalem in *E*.

VErba hæc simplicia præsentis, præteritíque,
Si componantur, vocalem primam in e *mutant:*
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, fatiscor,
Parcio, carpo, patro, scando, spargo: parióque, Pario.
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant:*
Cætera sed perui; *velut hæc, aperire, operire.*
A pasco pavi: tantum compôsta notentur Pasco.
Hæc duo, compesco, dispesco, pescui *habere:*
Cetera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in *I*.

*HÆc, * habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo,* * Posthabeo simplicis formam servat.
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo cecidi.
Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in i *mutant:*
Ut rapio rapui, eripio eripui: à cano natum, Cano.
Præteritum per ui, *ceu concino concinui dat.*
A placeo sic displiceo, sed simplicis usum Placeo.
Hæc duo, complaceo cum perplaceo bene servant. Pango.
Composita à pango retinent a quatuor ista
Depango, oppango, circumpango atque repango.
A maneo mansi, minui *dant quatuor ista* Maneo.
Præmineo, emineo, tum promineo, imminéque:

Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.

Scalpo, calco, ſalto.
Compoſita à ſcalpo, calco, ſalto, a *per* u *mutant:*
Id tibi demonſtrant, exculpo, inculco, reſulto.

Claudo, quatio, lavo.
Compoſita à claudo, quatio, lavo, rejiciunt a:
Id docet à claudo, accludo, excludo: à quatióque
Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo nata.

Mutantia primam vocalem in *I*, præter quam in præterito.

Excipitur Coëmo.
Hæc ſi componas, Ago, emo, ſedeo, rego, frango,
Et capio, jacio, lacio, ſpecio, premo, ſemper
Vocalem primam præſentis in i *ſibi mutant,*
Præteriti nunquam, ceu frango refringo refregi:
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque ſuum ſimplex perago ſequitur, ſatagóque.

Ago.
Atque ab ago dego dat degi, cogo coëgi:

Rego.
A rego rexi, ſic perrexi, vult quoque ſurgo
Surrexi, medid præſentis ſyllabâ adempta.

Facio.
Nil variat facio, niſi præpoſito præeunte:
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.

Lego.
*A lego nata, re, * ſe, per, præ, ſub, trans, præeunte,*
Præſentis ſervant vocalem, in i *cætera mutant:*
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
Præteritum lexi *faciunt; reliqua omnia* legi.

De ſimplicium verborum ſupinis.

Nunc ex præterito diſcas formare Supinum.

Bi.
Bi *ſibi* tum *format, ſic namque bibi bibitum fit.*

Ci.
Ci *fit* ctum; *ut vici victum, teſtatur & ici*
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.

Di.
Di *fit* ſum, *ut vidi viſum: quædam geminant* ſ;
Ut pandi paſſum, ſedi ſeſſum: adde ſcidi quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.
Hîc etiam advertas, quòd ſyllaba prima ſupinis
Quam vult præteritum geminari, non geminatur.
Idque totondi dans tonſum docet, atque cecidi
Quod cæſum, & tecidi quod dat tæſum, atque tetendi

Qua

Quod tenſum & tentum, tutudi tunſum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datũ vult.
Gi *fit* ctum, *ut legi lectum: pegi pepigíque* Gi.
Dat pactum, frẽgi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.
Li *fit* ſum; *ut ſalli, ſtans pro ſale condio ſalſum:* Li.
Dat pepuli pulſum, ceculi culſum, atque fefelli
Falſum: dat velli vulſum: tuli habet quoque latum.
Mi, ni, pi, qui, tum, *fiunt; velut hic manifeſtum,* Mi, ni, pi, qui.
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
Accapio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
Arumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.
Ri *fit* ſum, *ut verri verſum: peperi excipe partum.* Ri.
Si *fit* ſum, *ut viſi viſum: tamen* ſ *geminato* Si.
Miſi formabit miſſum: fulſi excipe fultum,
Hauſi hauſtum, ſarſi ſartum, farſi quoque fartum,
Uſſiuſtum, geſſi geſtum; torſi duo, tortum
Et torſum, indulſi indultum indulſúmque requirit.
Pſi *fit* tum, *ut ſcripſi ſcriptum: campſi excipe campſum.* Pſi.
Ti *fit* tum; *à ſto namque ſteti, à ſiſtóque ſtiti fit* Ti.
Præterito commune ſtatum, verti excipe verſum;
Vi *fit* tum, *ut flavi flatum: pavi excipe paſtum;* Vi.
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum; ſero ſevi
Formes ritè ſatum; livi liníque litum dat;
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi à volvo volutum;
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venis
Venivi venum, ſepelivi ritè ſepultum.
Quod dat ui *dat* itum, *ut domui domitum: excipe quodvis* Ui.
Verbum in uo, *quia ſemper* ui *formabit in* utum;
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, friculque
Frictum, miſcui item miſtum, ac amicui dat amictum:* * Pes prõceleuſmaticus.
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuíque

Tentum, consului consultum, alui altum alitúmque;
Sic salui saltum, colui occului quoque cultum.
Pinsui habet pistum, rapui raptum; seruíque
A sero vult sertum, sic texui habet quoque textum.
Quædam mutant ui in sum. *Hæc sed* ui *mutant in* sum: *nam censeo censum,*
Cellui habet celsum: meto messui habet quoque messum;
Nexui item nexum, sic pexui habet quoque pexum:
Dat patui passum, carui cassum caritúmque.
Xi. Xi *fit* tum, *ut vinxi victum, quinque abiiciunt* n:
Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi quoque rictum.
Xum, *flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.*

De Compositorum verborum Supinis.

Tundo. COmpositum ut simplex formatur quodque supinum,
Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.
Ruo. *Composita à tunsum, demptâ* n *tusum; à ruitum fit,*
Salio. *I mediâ demptâ, rutum; & à saltum quoque sultum.*
Sero. *A sero quando satum format, compôsta situm dant.*
Hæc captum factum, jactum, raptum, a per e *mutant;*
Et tantum, partum, sparsum, carptum quoque fartum.
Verbum edo compositum, non estum, sed facit esum:
Unum duntaxat comedo formabit utrumque.
Edo. *A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur;*
Cetera dant notum: nullo est jam noscitum in usu.

De Præteritis Verborum in *Or.*

VErba in or admittunt ex posteriore supino
Præteritum, verso u per us, & sum consociato
Vel fui: *ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum*
Nunc est deponens, nunc est commune notandum:
Patior. *Nam labor lapsus, patior dat passus & ejus*
Nata: ut compatior compassus, perpetiórque
Fateor. *Formans perpessus, fateor quod fassus, & indè*
Nata; ut confiteor confessus, diffiteórque
Gradior. *Formans dif fessus: gradior dat gressus, & indè*
Nata; ut digredior digressus. Junge fatiscor

Fessus

Pessus sum, mensus sum metior, utor & usus
Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus;
Nitor nisus vel nixus sum, ulciscor & ultus:
Iraſcor simul iratus, reor atque ratus sum,
Oblivisco vult oblitus sum: fruor optat
Fructus vel fruitus, misereri junge misertus.
Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum, Tuor & Tueor.
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum:
A loquor adde locutus, & à sequor adde secutus;
Experior facit expertus: formare paciscor
Gaudet pactus sum, nanciscor nactus: apiscor, (ptus. Apiscor.
Quod vetus est verbum, eptus sum: unde adipiscor ade-
Junge queror questus, proficiscor junge profectus;
Expergiscor sum experrectus: & hæc quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus.

De verbis geminum præteritum habentibus, viz. Activæ & passivæ vocis.

PRæteritum activæ & passivæ vocis habent hæc;
Cœno cœnavi & cœnatus sum tibi format,
*Juro juravi & juratus, potóque potavi** * Versus hypermeter.
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeóque
Dat placui & placitus, suesco suevi atque suetus:
Veneo pro vendor, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptáque sum, mereor meritus sum
Vel meruo: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutro-passivorum præteritis.

NEutro-passivum sic præteritum tibi format,
*Gaudeo gavisus sum, fido fisus, & audeo** * Versus hypermeter.
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mœreo sum mœstus: sed Vhocæ nomen habetur.

De

De verbis Præteritum mutuantibus.

Flaveſco Erubeſco Luceſco.

Quædam præteritum verba accipiunt aliundè:
Inceptivum in ſco, ſtans pro primario, adoptat
Præteritum ejuſdem verbi: vult ergò tepeſco
A tepeo tepui; ferveſco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concuſſi; à percutioque
Percuſſi ferio; à mingo vult meio minxi;
A ſedeo ſido vult ſedi; à ſuffero tollo
Suſtuli; & à ſuo ſum fui, & a tuloritè fero tuli;
A ſto ſiſto ſteti, tantùm pro ſtare; furòque
Inſanivi, à verbo ejuſdem ſignificati:
Sic poſcunt, veſcor, medeor, liquor, reminiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liqueſio, recordor.

Verſus hypermeter.

De Verbis Præterito carentibus.

Silveſco. Fruticeſco. Sterileſco. Deſiderativa, ut Micturio. Scripturio. Iturio. Cacaturio.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut pueraſco:
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis,
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, eſurio quæ præteritum duo ſervant.

Verba Supinum rarò admittentia.

Hæc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinum,
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
Dego, ango, jugo, lingo, ningo, ſatagòque,
Pſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
Flaveo, liveo, aveo, paveo, conniveo, fervet:
A nuo compoſitum, ut renuo, à cado, ut incido, præter
Occido, quod facit occaſum, recidóque recaſum:
Reſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
Et ſterto, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Compoſita ercitum *habent: Sic à gruo ut ingruo natum:*
Et quæcunque in ui formantur neutra ſecundæ;
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceóque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateóque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque ſupino.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum,
Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
Qua quia clauda quidem remanent, nec versibus apta;
Qui rectis pedibus pleniſque incedere gaudent,
Hiſce ſequens dabitur, quem cernis, ſermo ſolutus.

Aio.

Præſens Indicativi, aio, ais, ait. *Plural.* aiunt:

Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plural.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus. Ai.

Præſens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aias, aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præſentis particip. Aiens.

Aufim.

Præſens Optativi, & Subjunctivi, Aufim, auſis, auſit. *Plural.* Auſint.

Salve.

Indicat. Salvebis. Imper. Salve, ſalveto. *Plural.* Salvete, ſalvetote. Infinit. Salvere.

Ave.

Imperat. Ave, aveto. *Plur.* Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo.

Imperat. Cedo; *Plur.* Cedite: id eſt, *Dic*, vel *porrige*; *Dicite*, vel *porrigite*.

Faxo.

Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero*. *Plural.* Faxint.

Forem.

Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem, fores, foret; pro *eſſem*, *eſſes*, *eſſet*. *Plur.* Forent.

Infinitivus, Fore, id eſt, *Futurum eſſe*.

Quæſo.

Præſens Indicat. Quæſo. *Plural.* Quæſumus.

Infit.

Infit, ſola vox eſt, *Dicit*, ſeu *dixit* ſignificans. *Plural.* Infiunt, id eſt, *Dicunt*.

Inquio.

Præſens indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.

Præterperfectum, Inquiſti, inquit.

Futurum. Inquies, inquiet.

Imperat. Inque apud *Terent.* Inquito apud *Plautum*.

Præſens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Inquiat. Particip. Inquiens.

Vale.

Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valete, valetote. Infinit. Valere.

Odi, cœpi, memini, novi.

Hæc quatuor ſequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & pluſquamperfecti omniũ modorum integras habent; ut & futuri quoque, quoties à

præ-

præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quòd Memini in Imperativo *Sing.* Memento *Plur.* Mementote habet. Odi, novi & cœpi carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, simplicia non reperiri:

Præterea, { Dic, Duc, Fer, Fac, } pro { Dice, Duce, Fere, Face, } Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hactenus dictum esto; deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut quod Anglicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Impersonalia cur sic dicta.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personâ careant (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ personæ tam activam quam passivam quamplurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numeríque singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis; *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: activæ vocis & passivæ vocis.

Impersonalia vocis activæ.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia:

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit,	Restat,	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet,	Solet,		

Deni-

Denique nullum ferè verbum eſt tam perſonale, ut non idem impersonalis formam poſſit induere; nec è diverſo. Horum tamen quædam perſonaliter uſurpantur, ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia poteſt. Ars juvat egentes.*

Quædam verò ſemper manent impersonalia: ut, Pudet, pœnitet, oportet. Tametſi legere eſt apud Terentium: *Quæ adſolent, quæque oportent ſigna ad ſalutem eſſe, huic omnia adeſſe video.*

Conjungantur autem in tertia perſona ſingulari per omnes modos. A *Liquet* non extat præteritum. Conjugantur in tertia perſona.

Tædet pertæſum eſt format.

Miſeret & miſereſcit, miſertum eſt.

Inveniuntur etiam in uſu.

Placitum eſt,	Præterit. à	Placet.
Libitum eſt,		Libet.
Puditum eſt,		Pudet.
Licitum eſt,		Licet.
Pigitum eſt,		Piget.

Impersonalia paſſivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, Curritur, turbatur.

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

De Gerundiis.

GErundia porrò voces participiales vocari poſſunt, quod ſimilia participiis ſunt: ſicut proverbialia dicimus, quæ ſunt ſimilia, proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia, propiùs pertineant, hic in confinio utriuſque partis relinquimus, ut utri velint ſeſe regno addicant.

Porrò à nomine caſum, à verbo agendi vel patiendi, vel neutrius ſignificationem accipiunt.

Et quia temporum nec diſcrimen diſcretis vocibus recipiunt, neque numeros aut perſonas admittunt, ideò nec juſta verba eſſe poſſunt, nec participia.

Gerundii terminationes ſunt tres. Terminationes Gerundii.

- *Di*, Genitivi caſus.
- *Do*, Dativi & Ablativi.
- *Dum* Nominativi & Accuſativi.

Gerundia autem activè majore ex parte ſignificare, nulla dubium eſt, licèt interdum etiam paſſivè ſignificent.

Cujus

Cujus rei exempla erunt ista. *Athenas quoque missus est discendi causâ*: id est, *ut eruditetur. Uritque videndo Fœmina*: id est, *dum videtur. Satis ad cognoscendum illustria*: id est, *ut cognoscantur. Ars ad discendum facilis*: i. e. *ut discatur.*

De Supinis.

Supina. SUpina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniàque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum, visu.* Significant autem, prius quidem ferè activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium. PArticipium est pars orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque numerum & figuram accipit.

Accidentia Participio.

Accidentia participio. Accidunt Participio septem, { Casus, Genus, Declinatio, Tempus, } { Significatio, Numerus, Figura. }

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

Tempus.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Tempora particip. Præsens, Nota. Præsens in *ans* vel *ens*, ut Amans, legens.

Cæterùm iens, participium ab Eo, simplex rariùs legitur in nominativo; sed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* habent, genitivum autem in *euntis*, ut, Abiens, abeuntis; Rediens, Redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia; ut Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum. Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus. } ut { Doctus, Visus, Nexus. }

Futu

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activæ ut plurimùm significationis, aut neutralis, ut, Lecturus, curſurus: Alterum verò in *dus*, paſſivæ ſignificationis ſemper, ut Legendus. Futurum.

Significatio.

Activè ſignificant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus. Significatio activa.

A neutris cadentia neutraliter ſignificant: ut, Currens, curſurus; Dolens, doliturus. Participia in dus.

A quibuſdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Paſſivè ſignificant, quæ a paſſivis deſcendunt: ut, Lectus, legendus; auditus, audiendus: Significatio Paſſiva.

Fiunt & participia paſſiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ perſonæ paſſivè uſurpantur, ut, *Aratur terra*, hinc *arata & & aranda terra.*

Participia formata à deponentibus imitantur ſignificationem ſuorum verborum: ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor. Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus*: ut,

Sequendus, Loquendus, } Utendus, Patiendus, } Obliviſcendus, & alia id genus.

Habent & deponentia præteri temporis participia, quæ nunc activè, nunc paſſivè ſignificant: ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. --- *mentitáque tela Agnoſcunt.*

Communium denique verborum participia ipſorum ſignificationem induunt: ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter pœnitens, libens, pertæſus, pœnitendus, pudendus. Impersonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis ſuis deducuntur, Pariturus, naſciturus, ſonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, noſciturus, moriturus, oriturus, oſurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis ſunt iſta, Tunicatus, togatus, perſona-

Participia derivata à nominibus.

tus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

Numerus.

Numerus.

Est & numerus in participiis, ut in nomine: Singularis, ut Legens; Pluralis, ut Legentes.

De Figura.

Figura participiorum.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans; Composita, ut Respirans.

Participia fiunt nomina.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; vel cùm alium casum quàm suum verbum regunt: ut,

Abundans lactis, } { Patiens inediæ,
Alieni appetens, } { Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut { Amans, Amantior, Amantissimus. } { Doctus, Doctior, Doctissimus.

Vel cùm tempus significare desinunt: ut,

Expectem qui me nunquam visurus abiisti? hoc est, *qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermissurus, si quid exploratâ haberet: id est, *ità affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, vel debet amari. Vita laudata:* id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hæc mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia præsentis temporis fiunt nomina.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt substantiva nomina. Modo in masculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modo in fœminino: ut, Consonans, continens. Modò in neutro: ut, Contingens, accidens, antecedens, consequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò fœmininum, modò neutrum reperitur.

DE ADVERBIO.

Advrb.

ADverbium est pars orationis non flexa: quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Ex-

Explanat etiam interdum & nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm sis leno. Nimiùm philosophus.* Aliquoties & Adverbium: ut *Parùm honestè se gerit.*

Accidentia Adverbio.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura. Adverbio accidentia.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hìc, illìc, istìc, intus, forìs, usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferiùs, superiùs. Loci.

Ad locum respiciunt, Hùc, illùc, istùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eódem, quólibet, quóvis, quócunque, foràs, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, surſum, deorsum, utróque, neutrò, quoquoversum. Ad locz significantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, forìs, indè, undè, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, cœlitùs, funditùs. A loco significantia.

Denique per locum innuunt, Hàc, illàc, istàc, quàcunque, eà, eádem, aliâ, aliquà, siquà, nequà, quaquà. Per locum significantia.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vesperi, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpè, rarò, subinde, identidem, plerumque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in-dies, in-horas, ut-primùm, quamprimùm, simulac, simulatque. Temporis adverbia.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hac.* Est & ubi pro semper, aut continue ponitur: ut *Vsque metu micuêre sinus.* Usque.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, sexies, septies, vigesies, vel vicies, trigesies, vel tricies, quadragies, Numeri.

dragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, centies, millies, infinities,

Ordinis. Ordinis ſunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, noviſſimò, imprimis, poſtremò, primùm, jamprimum, denique, demum, tandem, ad ſummùm.

Interrogandi. Adverbia Interrogandi ſunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid ita, quò, unde, quantum?

Vocandi. Vocandi ſunt, Heus, ô, eho, & ſiqua ſunt ſimilia,

Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & ſimilia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, ſic, quidni, ſanè, prorſus, nempè, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, ſcilicet.

Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Diusfidius, Pol, ædepol, Caſtor, ecaſtor.

Hortandi. Hortandi: ut, Agè, ſodes, ſultis, amabò, agedum, ehodum, eia, agitè.

Prohibendi. Prohibendi: ut, Nè, non.

Optandi. Optandi: ut, Utinam, ſi, ô ſi, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, ſolummodo, tantum, ſolùm, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi: ut, Simul, una, pariter, populatim, univerſim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi: ut, Seorſim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, ſpeciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, oſtiatim.

Diverſitatis. Diverſitatis: ut, Aliter, ſecus.

Eligendi. Eligendi: ut, Potiùs, potiſſimùm, imò, ſatiùs.

Intendendi. Intendendi: ut, Valdè, nimis, nimium, immodicè, impendiò, impensè, prorſus, penitus, funditus, radicitus, omninò.

Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, ſenſim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis: ut, Licèt, eſtò, demùs, ſit-ita, ſit-ſanè.

Negatæ ſolitudinis. Negatæ ſolitudinis; ut, Non ſolùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis: ut Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, ſummùm, ad-ſummum, & ſimilia.

Com-

Comparandi: ut, Tam, quàm, magìs, minùs, maximè, minimè, æquè. Comparandi.

Rei non peractæ: ut, Ferme, ferè, propè, propemodum, tantùm, tantùm non, modò non. Rei non peractæ.

Demonſtrandi: ut, En, ecce, ſic, ut cùm dicimus, *Sic ſcribito.* Demonſtrandi.

Explanandi: ut, Id eſt, hoc eſt, quaſi dicas, putà, utputa, utpote. Explanandi.

Dubitandi: ut, Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe. Dubitandi.

Eventûs: ut, Fortè, casù, forte-fortunâ. Eventûs.

Similitudinis: ut, Sic, ſicut, ſicuti, ità, item, itidem, tanquam, quaſi, ceu, uti, velut, veluti. Similitudinis.

Comparatio.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt caſus comparativi & ſuperlativi: ut, Doctè, doctiùs illo, doctiſſimè omnium: ſimiliter Benè, meliùs, optimè, Malè, pejùs, peſſimè: etiam Sæpè, ſæpiùs, ſæpiſſimè: Nuper, nuperrimè, & ſimilia. Comparatio.

Species.

Species eſt duplex, Principalis quæ ex ſe originem habet: ut, *Herì, cras.* Species adverbiorum.

Derivativa eſt eorum, quæ nata ſunt aliunde: ut *Furtim, à furor; Strictum, à ſtringo; Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recèns, pro recenter: Torvùm. pro torvè. Nomina fiunt adverb.

Figura.

Figura eſt duplex: ſimplex, ut Prudenter; Compoſita, ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

COnjunctio eſt pars orationis, quæ ſententiarum clauſulas aptè connectit.

Accidentia Conjunctioni.

Conjunctioni accidunt, Figura, Poteſtas, & Ordo. Accidentia Conjunct.

Figura.

Figura eſt duplex: Simplex, ut nam: Compoſita, ut namque. Figura.

Poteſtas.

Poteſtas. Poteſtas, id eſt, ſignificatio, eſt varia: Aliæ enim è conjunctionibus Copulativæ ſunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cùm, & tùm.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc ſpectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve,

Suſpenſivæ. Hæ quatuor ſequentes, Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suſpenſivæ etiam vocantur, quòd aliud ſemper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec ſapit iſta, nec ſentit.*

Disjunct. Aliæ Disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, ſeu, ſive.

At iſtæ, cum geminantur, Suſpenſivæ etiam vocantur: ut, *Vel ſcribit, vel dictat.*

Diſcretivæ. Aliæ Diſcretivæ: ut Sed, ſed-enim, at, aſt, atqui, quidem, autem, quoque, ſcilicet, cæterùm, verò, enim-verò, quòd ſi, verùm, porrò, quin.

Rational. ſeu Illativæ. Aliæ Rationales, ſeu Illativæ: ut, Ergò, ideò, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, ea-re: Cicer. *Ea-rè ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.*

Cauſales. Aliæ Cauſales, id eſt, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quod, quia, quippe, utpote, ſiquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, & *pro* quia, ut Virgil. *Audîeras & fama fuit; pro* nam, *vel* quia fuit: quò *pro* quia, ut Cicer. *Non quò quicquam deſit, ſed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra Fortunam debet quiſque manere ſuam, pro* nam *vel* quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ ſeu Abſolutivæ: ut, Uti, quò *pro* ut. Ne & ut, pro *nè non*: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.* Ne, pro *ut non*: Cicero. *Opera datur, juditia nè fiant.*

Continuat. Aliæ Continuativæ: ut, Si, ſui, ni, niſi.

Dubitat. Aliæ Dubitativæ: ut, Ne, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne.

Adverſat. Aliæ Adverſativæ: ut, Etſi, quanquam, quamvis, licèt, tametſi: & aliæ id genus.

Reddit. Aliæ Redditivæ earundem: ut Tamen, attamen, ſed tamen, veruntamen.

Aliæ

Aliæ Dimunitivæ: ut, ſaltèm, at, certè, vel: ut Cic. *Nè vel latum digitum diſceſſeris.* Diminut.

Aliæ Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro Quam accipiuntur. Electiv.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, ſcilicet, quoque, nam, profectò, vero, enim-verò, ſed-enim, enim pro *certè* Expletiv.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiſſime, noſtras Juſſit adire domos?* Ter. *At enim non ſinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpoſitiones eſſe inveniuntur: ut, Cum, quoties caſui jungitur, præpoſitio eſt. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui diſcrimine ab adverbiis diſcernuntur, ut quàm ſæpiſſimè confundantur: ut, Quando, proinde, & ſimilia.

Ordo.

Ordo Conjunctionum eſt triplex: nempè Ordo conjunct.

Præpoſitivus; earum ſcilicet, quæ in ſententiarum exordio ponuntur. Præpoſit.

Subjunctivo; earum ſcilicet, quæ ſecundum in clauſula, vel tertium, vel ad ſummum quartum locum occupant. Subjunct.

Communis. Commu-

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi ſolent; Nam, quare, at, aſt, atque, &, aut, vel, nec, neque, ſi, quin, quatenus, ſin, ſeu, ſive, ni, niſi. nis. Præpoſit.

Subjunctivæ verò ſunt, Quidem, quoque, autem, verò, enim. Subjunctivæ quæ

Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: ſic dictæ, quòd accentum in præcedentem ſyllabam inclinent: ut, Encliticæ.

Horat. *Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis; Indoctúſque pilæ diſcive, trochive quieſcit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, ſis, nam, &c.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & poſtponi poſſunt; quales ſunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergò, igitur, ſaltem, tamen, quanquam, &c. Commu-nes.

DE PRÆPOSITIONE.

PRæpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponitur.

Appositione; ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus.

Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum:	ut	Quibuscum.
Tenus.		Pube tenus.
Versus.		Angliam versus.
Usque.		Ad occidentem usque.

Accidentia Præpositioni.

Præpositioni accidit casuum regimen sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quàm assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ.

Secundùm. Secundùm, aliud significat cum dico, *Secundùm aurem vulnus accepit*, id est, *juxta aurem.* Aliud verò hic, *Secundùm Deum parentes amandi sunt*, id est, *proximè post Deum:* Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi fœlix visus sum*, id est, *in quiete*, vel *inter quietem.*

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur.

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante Ovid. ——— *dicique beatus*
Ante obitum nemo, supremáque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Ætonia.*

Citra. } Hor. *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*
Ultra. } *Quos ultra citràque nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intrà*
Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicero.*

Circum. locale est: ut *Circùm montem.*

Circa.

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*
Circiter, & tempus & numerum significat, ut
Circiter horam decimam.
Cæsar; *Circiter duo millia desiderati sunt.*
Contra. *Ne contra stimulum calces.*
Erga. *Princeps erga populum clemens.*
Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremaque labra.*
Infra. Terent. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*
Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*
Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*
Ob. *Fœda mors ob oculos versabatur.*
Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*
Præter. Terent. *Ita fugias, nè præter casam.*
Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*
Post. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm est;*
Virtus post nummos.
Penès. Ovid. *Me penès est unum vasti custodia mundi.*
Trans. Hor. *Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.*

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*
Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus. *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*
Abs. Teren. *Abs quovis homine beneficium accipere, cùm opus est, gaudeas.* (*vivitur.*
Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè*
Cum. Mimus. *Damnum appellandum est cum mala fama*
Clam. *Clam patre.* Et Plautus. *Clam patrem.* (*lucrum.*
Coram. *Coram Senatu res acta est.*
De. *Sophistæ rixantur de lana caprina.*
E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat, è saxo Tarpejo dejiciebatur.*
Ex. *Malis moribus bonæ leges natæ sunt.*
Pro. Mimus. *Comus facundus in via pro vehiculo est.*
Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*
Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*
Tenus. Virg. — *capulóque tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversa fere significatione.

In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum:* sine motu.

Ovidius. *Inque domos superas scandere cura fuit*: motum quodammodo innuit.

Sub. Virg *Sub lucem exportant calathis:* i. *paulò ante lucem.*

Idem. --- *vasto vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*

Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine casus.*

Præpositiones nunquam extra compositionem repertæ.

Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirùm,

Am,	ut	Ambio:	Re,	ut	Recipio:
Di,	ut	Deduco:	Se,	ut	Sepono:
Dis,	ut	Distraho	Con:	ut	Condono.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio est pars orationis, quæ sub inconditâ voce subitò prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

NB. Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I intro, hei! hei!* Virg. *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, Hei, atat. Terent. *Hei! vereor ne quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ! nova figura erit.*

NB. Vitantis: ut, Apage, Apagésis. Terent. *Apagésis, egon formidolosus?*

Laudantis: ut, Euge. Mar. *Citò, nequiter, euge, beatè.*

Vocantis: ut, Eho, ho, io. Terent. *Oh, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui! tu mihi illam laudas?*

Ex improviso aliquid deprehendentis: ut, Atat, Ter. *Atat! dum hercle mihi sunt verba.*

Excla-

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Proh nefas!* Seneca. *Oh asperias fœlix!*

Imprecantis: ut, Malùm, væ malùm. Ter. *Quid hoc (malùm) infelicitatis eſt?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *ha, ha, he, defeſſa eam miſera ſum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au ne compa-rendus hic quidem ad illum eſt.*

Illud hic obſervandum eſt, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Na-tibus (infandùm) amißis.* Cicer. *Sed amabò te, cura.* Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum ſigni-ficans, interjectionis vice fungitur. Aliæ partes fiunt interjectiones.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet craſſâ (quod aiunt) Minervâ tradita ſunt pueris, antiſper dum ordinariis in ludo operis ac penſis ſub ferula defunguntur, abundè ſufficere arbitramur. Quòd ſi cui ta-men allubeſcit quicquam his altius exactiúſque perveſtigare, huic ad Grammaticorum volvenda perſcrutandáque opera ſpera relegandum cenſemus. Quorum cùm magnus ſit nu-merus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præſtantiam, vel pro-pter præcipiendi claritatem eleganti ámque, Linacro noſtro comparari poſſe videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE octo partium Orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus earúmque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hactenus dictum eſto. Deinceps de eiſdem, quatenus ad Syntaxim, quæ conſtructio dicitur, agemus.

Eſt igitur Syntaxis debita partium orationis inter ſe compoſitio connexióque, juxta rectam Grammatices ra-tionem. Conſtruc-tio quid ſit.

Ea verò eſt, quâ veterum probatiſſimi, tum in ſcriben-do, tum in loquendo, ſunt uſi.

Cæterùm, priuſquam de partium orationis ſtructura ſingulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis ſunt paucis edifſerenda. Concor-dantiæ Gramma-ticæ.

CON-

§ CONCORDANTIA Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum personale cohæret cum nominativo, numero & persona: ut,

Nunquam sera [b] est ad bonos mores [a] via.

[a] Fortuna nunquam perpetuò [b] est bona.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissime exprimitur, nisi causâ discretionis; ut, [a] *Vos [b] damnas*, quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis gratiâ, ut *[a] Tu [b] patronus, tu pater, si [b] deseris [a] tu, perimus*; quasi dicat, *præcipuè, & præ aliis tu patronus es*. Ovid. *[b] Te minus, [a] Tu vir, [a] tu mihi frater [b] eris.*

In verbis, quorum significatio ad homines tantùm pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpè subauditur; Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant & in similibus; ut,

Terentius. *[b] Fertur atrocia flagitia designasse.*

Ovid. *Téque [b] ferunt iræ pœnituisse tuæ.*

Verbum infinitum nominativus verbo.

Non semper vox casualis est verbo nominativus, sed aliquando verbum infinitivum: ut Plaut. *[a] Mentiri non meum.* Aliquando oratio; ut,

Ovid. *Adde quòd [a] ingenuas didicisse fideliter artes*
[b] Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, [a] *Partim eorum [b] ceciderunt in bello.* [a] *Partim signorum [b] sunt combusta.*

Exceptio prima.

Accusativus ante verbum infinit.

Verba infinitivi modi pro nominativo accusativus ante se statuunt; ut, [a] *Te [b] rediisse incolumem gaudeo.* [a] *Te fabulam [b] agere volo.*

Resolvi potest hic modus per *quòd* & *ut*, ad hunc modum; [a] *Quod tu [a] rediisti incolumis, gaudeo.* [a] *Ut tu fabulam [b] agas, volo.*

Verbum inter duos nominativos diversorum numerorum positum, cum alterutro convenire potest: ut,

Terent. *Amantium iræ amoris [a] redintegratio [b] est.*

Ovid. -- *quid enim nisi [a] vota [b] supersunt?*

Ide

em. *Pectora percuſſit, pectus quoque* [a] *robora* [b] *fiunt.*
rgilius. -- *nihil hic niſi* [a] *carmina* [b] *deſunt.*

Impersonalia præcedentem nominativum non habent: Excepti
, *Tadet me vitæ. Pertæſum eſt conjugii*: de quibus ſuo
co.

Nomen multitudinis ſingulare quandoque verbo plu-
li jungitur: ut, [a] *Pars* [b] *abiere.* [a] *Uterque* [b] *deluduntur*
lit.

CONCORDANTIA
Subſtantivi & Adjectivi.

Djectivum cum ſubſtantivo, genere, numero & caſu Secunda
consentit: ut, Juven. [b] *Rara* [a] *avis in terris,* [b] *nigro-* concordan-
ſimillima [a] *cygno.* tia.

Ad eundem modum participia & pronomina ſubſtan-
is adnectuntur: ut,
ridius. *Donec eris felix multos numerabis amicos:*
Nullus ad [b] *amiſſas ibit amicus* [a] *opes.*
eneca. *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *mea ſenſe-*
runt; graviora tuli.

Aliquando oratio ſupplet locum ſubſtantivi: ut [b] *Au-* Nota.
to [a] *regem Doroberniam proficiſci.*

CONCORDANTIA
Relativi & Antecedentis.

Relativum cum antecedente concordat genere, nu- Tertia con-
mero, & perſonâ: ut, --- [a] *vir bonus eſt quis?* [b] *Qui* cordantia.
conſulta patrum, [b] *qui leges juráque ſervat.*

Nec unica vox ſolùm, ſed interdum etiam oratio po- Nota.
itur pro antecedente: ut, Terent. [a] *In tempore ad eam*
rem, [b] *quod omnium rerum eſt primum.*

Relativum inter duo antecedentia diverſorum gene-
um collocatum, nunc cum priore convenit: ut, Valerius
Maximus, *Senatus aſſiduam ſtationem eo* [a] *loci peragebat,*
qui hodie Senaculum appellatur.
non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Saliam vocant.*
Cicer. *Propiùs à terra Jovis* [a] *ſtella fertur* [b] *quæ Phaëton*
dicitur.

Nunc cum poſteriore: ut, *Homines tuentur illum glo-*
rum, [b] *quæ* [a] *terra dicitur.*

Eſt

Eſt locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*
In coitu Lunæ, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum reſpondet primitivo, quod in poſſeſſivo ſubintelligitur, ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas,* [b] *qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. --- [a] *noſtros vidiſti* [b] *flentis ocellos.*

Caſus relativi. Quoties nullus nominativus interſeritur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut Boët. *Fœlix,* [a] *qui* [b] *potuit boni Fontem viſcere lucidum.*

At ſi nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio,* [b] *quæ* [a] *mora tardat, abeſt.* Virg. [b] *Cujus* [a] *numen adoro. Quorum* [a] *optimum ego habeo.* [b] *Cui* [a] *ſimilem non vidi.* [b] *Qui* [a] *dignum te judicavi.* [b] *Quo* [a] *melius nemo ſcribit.* [b] *Qui* [a] *videndo obſtupuit. Leo Virgilium, præ* [b] *quo cæteri* [a] *poetæ ſordent.*

Subſtantivorum Conſtructio.

Genitivus ſubſtantivi. QUum duo ſubſtantiva diverſæ ſignificationis ſic concurrunt, ut poſterius à priore poſſideri quodammodo videatur, tum poſterius in genitivo ponitur: ut, Jus. *Creſcit* [a] *amor* [b] *nummi quantum ipſa pecunia creſcit. Rex* [a] *pater* [b] *patriæ.* [a] *Arma* [b] *Achillis.* [a] *Cultor* [b] *agri.*

Variatio ſubſtantivi in adjectivum poſſeſſivum. Proinde hic genitivus ſæpiſſimè in adjectivum poſſeſſivum mutatur: ut, [b] *Patris* [a] *domus,* [b] *Paterna* [a] *domus.* [b] *Heri* [a] *filius,* [b] *Herilis* [a] *filius.* Eſt etiam ubi in dativum vertitur: ut, Luc. de Cat. [b] *Vrbi* [a] *pater eſt,* [b] *urbique* [a] *maritus.* [a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *pater.*

Exceptio.

Appoſitio. Excipiuntur quæ in eodem caſu per appoſitionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur* [a] *opes* [b] *irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præſepibus arcent.*

Adjectivum in neutro genere abſolutè, hoc eſt, abſque ſubſtantivo poſitum, aliquando genitivum poſtulat: ut, [a] *Paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis.* Catul. *Non videmus* [a] *id* [b] *manticæ, quod in tergo eſt.*
Juvenal. [a] *Quantum quiſque ſua nummorum ſervat in arca,* [a] *Tantum habet &* [b] *fidei.*

Poni-

Ponitur interdum genitivus tantùm, nempe priore ſubſtantivo per Eclipſim ſubaudito: ut in hujusmodi locutionibus;

Terentius. *Vbi ad* [b] *Dianæ veneris, ito ad dextram. Templum erat ad* [b] *Veſtæ*: Utrobique ſubauditur [a] *templum*. Virg. [b] *Hectoris Andromache*: ſubauditur [a] *uxor*. Idem; *Deiphobe* [b] *Glauci*: ſubauditur [a] *filia*. Terent. [b] *Hujus video Byrrhiam*: ſubaudi [a] *ſervum*.

Laus & Vituperium.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentiùs in ablativo, vel genitivo: ut, [a] *Vir* [b] *nullâ fide*. Ovid. [b] *Ingenui vultûs* [a] *puer, ingenuique pudoris*.

Opus & Uſus.

Opus & uſus ablativum exigunt: ut Cicero. [b] *Authoritate tuâ nobis* [a] *opus eſt*. Gellius. *Pecuniam* [b] *quæ ſibi nihil eſſet* [a] *uſus, ab iis quibus ſciret uſui eſſe non accepit*.

Opus autem adjectivè pro neceſſarius quandoque poni videtur, variéque conſtruitur: ut, Opus adjectivè.

Cicero. *Dux* [b] *nobis & author* [a] *opus eſt*.

Id. *Dicis nummos* [b] *mihi* [a] *opus eſſe ad apparatum triumphi*.

Terentius. *Alia*, [b] *quæ* [a] *opus ſunt, para*.

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis* [b] *tibi multùm* [a] *opus non fuiſſe*.

Adjectivorum Conſtructio.

GENITIVUS.

ADjectiva, quæ deſiderium, notitiam, memoriam atque iis contraria ſignificant, genitivum adſciſcunt; ut, Adjectivorum conſtructio.

Plinius. *Eſt natura hominum* [b] *novitatis* [a] *avida*.

Virg. *Mens* [b] *futuri* [a] *præſcia*. Idem. [a] *Memor eſto brevis* [b] *ævi*.

Ter. [a] *Imperitos* [b] *rerum, eductos liberè, in fraudem illicis*.

Plin. *Non ſum animi* [a] *dubius, ſed* [a] *devius* [b] *aqui*.

Cicero. *Græcarum* [b] *literarum* [a] *rudis*.

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum feruntur: ut [a] *Audax* [b] *ingeniii*. Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum*. Sen. *Virtus eſt* [b] *vitiorum* [a] *fugax*. Hor. [b] *Vtilium* [a] *ſagax*. Idem; *Propoſiti* [a] *tenax*. Virg. *Tam* [b] *ficti pravique* [a] *tenax, quam nuncia veri*. Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *petax*, &c. Verbalia in ax.

Ingens præterea adjectivorum turba nullis certis regu-

lis

lis obstricta, casum patrium postulat. Quorum farraginem satis quidem amplam congesserunt Linacrus & Despauterius. Tu vero celebrâ lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent: Cicero. *Quanquam te, Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idque Athenis, abundare oportet præceptis institutisque philosophia, propter summam & doctoris authoritatem & urbis; [b] quorum [a] alter te scientiâ augere potest, altera exemplis.*

[a] *Utrum [b] horum mavis accipe.*

Ovid. [a] *Quisquis fuit ille [b] Deorum.*

Terent. *An [a] quisquam [b] hominum est æquè miser, ut ego?*

Virgilius. -- [b] *divûm promittere [a] nemo auderet.*

[a] *Tres [b] fratrum.* [a] *Quatuor [b] judicum.* [b] *Sapientum, [a] octavus quis fuerit, nondum constat.*

[a] *Primus [b] regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen sensu ablativum exigunt cum præpositione; ut, [a] *Primus [b] ab Hercule.* [a] *Tertius [b] ab Æneâ.*

In alio verò sensu dativum: ut Virg. -- [b] *Nulli pietate [a] secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter, ante; ut Ovid. *Est Deus [b] è vobis [a] alter.*

Idem. [a] *Solus [b] de superis.* Virg. [a] *Primus [b] inter omnes.*

Idem. [a] *Primus ibi [b] ante omnes, magnâ comitante catervâ, Laocoon ardens summa decurrit ab arce.*

Interrogat. Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casûs & temporis erunt; ut [a] *Quarum rerum nulla est satietas? [b] Divitiarum. Quid rerum nunc [a] geritur in Anglia? [b] Consulitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, jum: ut [a] *Cujum pecus? [b] Laniorum.* Aut per dictionem variæ Syntaxeos, ut, [a] *Furtine accusas, an homicidii? [b] Utroque.*

Fallit denique cùm per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, *Cujus est hîc codex? [b] Meus.*

Comparativa & superlativa. Comparativa & superlativa accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Com

Comparativum autem ad duo, ſuperlativum ad plura refertur: ut, [b] *Manuum* [a] *fortior eſt dextra.* [b] *Digitorum medius eſt* [a] *longiſſimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum per E, Ex, aut Inter exponuntur: ut, *Virgilius* [b] *Poëtarum* [a] *doctiſſimus*: id eſt, [b] *ex Poëtis*, vel [b] *inter Poëtas.*

Comparativa cùm expountur per *quàm*, ablativum adſciſcunt: ut, Horat. [a] *Vilius argentum eſt* [b] *auro*, [b] *virtutibus aurum*, id eſt, *quàm aurum*, *quàm virtutes.* Adſciſcunt & alterum ablativum, qui menſuram exceſſus ſignificat: ut, Comparativorum Conſtructio.

Cicer. [b] *Quanto* [a] *doctior es*, [b] *tanto te geras* [a] *ſubmiſſiùs.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catul. [b] *Tanto tu* [a] *peſſimus omnium Poëta*, [b] *quanto tu* [a] *optimus omnium patronus.*

Eraſm. *Nocturnæ lucubrationes* [b] *longe* [a] *periculoſiſſimæ habentur.* [b] *Longè cæteris* [a] *peritiores*, *ſed non* [b] *multo* [a] *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* [b] *tanto* [a] *conſpectius in ſe crimen* [b] *habet*, *quanto* [a] *major*, *qui peccat*, *habetur.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *ætate.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *natu.*

Dativus.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, ſimilitudo, diſſimilitudo, voluptas, ſubmiſſio, aut relatio ad aliquid ſignificatur, in dativum tranſeunt: ut Virgilius: Commodum, incommodum, &c.

Sis [a] *bonus*, O, [a] *felixque* [b] *tuis.*

Martial. *Turba* [a] *gravis* [b] *paci placidæque* [a] *inimica* [b] *quieti.*

Eſt [a] *finitimus* [b] *oratori Poëta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc eſt* [a] *contrarius* [b] *albo.*

Martial. [a] *Jucundus* [b] *amicis*, [b] *Omnibus* [a] *ſupplex.*

Horat. *Si facis ut* [b] *patriæ ſit* [a] *idoneus*, [a] *utilis* [b] *agro.*

Huc referuntur nomina ex Con præpoſitione compoſita: ut, Contubernalis, commilito, conſervus, cognatus, &c. Compoſita cum Con.

Quædam ex his quæ ſimilitudinem ſignificant, etiam genitivo gaudent: ut, Varia conſtructio.

Lucanus. *Quem metuis*, [a] *par* [b] *hujus erat.*

Terentius. *Patres equum eſſe cenſent*, *nec jamjam à pueris illico naſci ſenes*, *neque illarum* [a] *affines eſſe* [b] *rerum quas fert adoleſcentia.*

Idem. b *Domini* a *similis es.* Auſon. *Mens* a *conſcia* b *recti.*
Virgilius. *Præterea regina* b *tui* a *fidiſſima, dextrâ*
Occidit ipſa ſuâ.

Communis, alienus, immunis, variis caſibus ſervi-
Communis, alienus, immunis, variis caſib. ſerv. unt: ut Cicero. a *Commune* b *animantium omnium eſt coniunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors* b *omnibus* a *communis. Hoc* b *mihi tecum* a *commune eſt.*
Saluſt. *Non* a *aliena* b *conſilii.* Sen. a *Alienus* b *ambitioni.*
Cicero. *Non* a *alienus* b *à Scævolæ ſtudiis.*
Ovid. *Vobis* a *immunibus hujus Eſſe* b *mali dabitur.*
Plinius. *Caprificus* b *omnibus* a *immunis eſt.*
a *Immunes* b *ab illis malis ſumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accuſativo cum præpoſitione adjunguntur: ut Cic. a *Natus* b *ad gloriam.*

In bilis & dus. Verbalia in *bilis* accepta paſſivè, ut & participia, ſeu potius participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut
Mar. O b *mihi poſt nullos Juli* a *memorande ſodales,*
Statius --- *nulli* a *penetrabilis* b *aſtro Lucus erat.*

Accuſativus.

Magnit. menſura. Magnitudinis menſura ſubjicitur adjectivis in accuſativo: ut, *Gnomon ſeptem* b *pedes* a *longus, umbram non amplius quatuor* b *pedes* a *longam reddit.*

Interdum & in Ablativo: ut,
Columella. *Fons* a *latus* b *pedibus tribus,* a *altus* b *triginta.*
Interdum etiam & genitivo; ut Columel. *In morem horti areas* a *latas* b *pedum denûm,* a *longas pedum quinquagenûm facito.*

Ablativus.

Copia & inopia. Adjectiva, quæ ad copiam egeſtatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut,
Plaut. *Amor &* b *melle & felle eſt* a *fœcundiſſimus.*
Horat. a *Dives* b *agris,* a *dives poſitis in fœnore* b *nummis.*
Virgilius *At feſſæ multâ referunt ſe nocte minores, Crura*
b *thymo* a *plena.*
Idem. *Quæ regio in terris noſtri non* a *plena* b *laboris?*
Idem. a *Dives* b *opum,* a *dives picturæ* b *veſtis, & auri.*
Perſius. O *curvæ in terras animæ, &* b *cœleſtium* a *inanes!*

a *Ex-*

a *Expers* b *fraudis.* b *Gratiâ* a *beatus.*

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subjiciunt: ut, Virg a *Alter* b *ab illo.* a *Aliud* b *ab hoc.* a *Diversus* b *ab isto.* Diversitas.

Nonnunquam etiam dativum: ut, b *Huic* a *diversum.*

Adjectivum regunt ablativum significantem causam: ut, a *Pallidus* b *irâ.* a *Incurvus* b *senectute.* a *Livida* b *armis brachia* a *Trepidus* b *morte futurâ.* Causa.

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo: ut, *Facies miris* b *modis* a *pallida.* b *Nomine* a *Grammaticus*, b *re* a *barbarus.* Modus rei.

Cicero. *Sum tibi* b *naturâ* a *parens*, a *præceptor* b *consiliis.*

Virgilius. a *Trojanus* b *origine Cæsar.* b *Spe* a *dives*, b *re* a *pauper.* a *Syrus* b *natione.*

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt: ut, Dignus, &c.

Terent. a *Dignus es* b *odio. Qui filium haberem tali* b *ingenio* a *præditum.* Virg. *Atque* b *oculis* a *capti fodêre cubilia talpæ.* Idem. b *Sorte tuâ* a *contentus abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut Ovid. *Militia est* b *operis altera* a *digna tui.*

Virgilius. *Descendam magnorum haudquaquam* a *indignus* b *avorum.*

Pronominum Constructio.

MEi, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum ponuntur cum passio significatur: ut, Primitiva.

Languet a *desiderio* b *tui.*

Ovi. a *Parsque* b *tui latitat corpore clausa meo.* a *Imago* b *nostri.* Derivativa.

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio vel possessio rei denotatur: ut, *Favet* a *desiderio* b *tui.* a *Imago* b *nostra*, id est, *quam nos possidemus.*

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa, & superlativa: ut, *Unusquisque* b *vestrum.* a *Nemo* b *nostrum. Ne* a *cui* b *vestrum sit mirum.* a *Major* a *vestrum.* a *Maximus natu* b *nostrum.*

Hæc possessiva, meus, tuus, suus, noster, & vester, hos genitivos post se recipiunt, Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque; & Possessiva.

genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut,

Ex [a] tuo [b] ipsius animo conjecturam feceris.

Cic. *Dico [a] mea [b] unius opera Rempublicam esse liberatam.*

Idem. [a] *Meum [b] solius peccatum corrigi non potest.*

Eras. [a] *Noster [b] duorum eventus ostendat, utra gens sit melior. In [a] sua [b] cujusq; laude præstantior. [a] Nostra [b] omnium memoria.*

Brut. ad Cic. [a] *Vestris [b] paucorum respondet laudibus.*

Hor. *Scripta cùm [a] mea nemo legat, vulgo recitare [b] timentis.*

Sui & suus reciproca.

Sui & Suus recipoca sunt, hoc est, semper reflectuntur ad id quod præcessit in eadem oratione: ut, *Petrus nimium admiratur [b] se. [a] Parcit erroribus [b] suis.* Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere [a] Petrus rogat, nè [b] se deseras.*

Ipse.

Ipse ex pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat: ut,

[a] *Ipse [b] vidi,* [a] *Ipse [b] videris,* [a] *Ipse [b] dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut, [a] *Ipse [b] ego,* [a] *Ipse [b] ille,* [a] *Ipse [b] Hercules.*

Idem.

Idem, etiam omnibus personis jungi potest; ut, [a] *Ego [b] idem [b] adsum.*

Terent. [a] *Idem has nuptias [b] perge facere.*

Virgil. [a] *Idem [b] jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic mihi proximum demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.

Ille, & iste.

Ille, tum usurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille Magnus.* Iste verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut, Ter. *Istum æmulum quoad poteris ab ea pellito.*

Hic & ille.

Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut, Col. [a] *Agricolæ contrarium est* [a] *pastoris propositum:* [b] *ille quàm maximè subacto & puro solo gaudet,* [bb] *hic novali graminoso que:* [b] *ille fructum è terra sperat,* [bb] *hic è pecore.*

Est tamen, ubi è diverso pronomen *Hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VER-

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus poſt Verbum.

VErba ſubſtantiva, ut, Sum, forem, fio, exiſto: verba vocandi paſſiva, ut, Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor, & iis ſimilia; ut Scribor, ſalutor, habeor, exiſtimor: item verba geſtûs, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, Nomin. utrinque.

b *Deus* a *eſt* b *ſummum bonum.* b *Perpuſilli* a *vocantur* b *nani.*
b *Fides religionis noſtræ* b *fundamentum* a *habetur. Malus* b *paſtor* a *dormit* b *ſupinus.*

Lactantius. b *Homo* a *incedit* b *erectus in cœlum.*

Denique omnia ferè verba poſt ſe nominativum habent adjectivi nominis, quod cum ſuppoſito verbi caſu, genere, & numero concordat: ut,

b *Rex* a *mandavit* b *primus extirpari hæreſin.*
b *Pii* a *orant* b *taciti.* b *Boni* a *diſcunt* b *ſeduli.*

Infinitum quoque utrinque eoſdem caſus habet; præcipuè cùm verba optandi, eque ſimilia accedunt: ut, Infinitivum conſtructio.

a *Hypocrita cupit* a *videri* b *juſtus. Hypocrita cupit* b *ſe* a *videri* b *juſtum. Malo* b *dives* a *eſſe quam haberi. Malo* b *me divitem* a *eſſe quàm haberi.* Claud. *Vivitur exiguo meliùs; natura* b *beatis* b Omnibus a *eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.*

Martial. b *Nobis non licet* a *eſſe etiam* b *diſertis*, vel *diſertos.*

Terentius. *Expedit* b *bonas* a *eſſe* b *vobis.*

Ovidius. *Quo* b *mihi commiſſo non licet* a *eſſe* b *piam.*

Quamvis in his poſtremis exemplis ſubaudiuntur accuſativi ante verba infinita. b *Nos* a *eſſe* b *diſertos,* b *Vos* a *eſſe* b *bonas.* b *Me* a *eſſe* b *piam.*

Genitivus poſt Verbum.

SUm genitivum poſtulat, quoties ſignificat poſſeſſionem, aut ad aliquid pertinere: ut, Sum ſignif. poſſ. gen.

Virgilius---- *pecus* a *eſt* b *Melibœi.*

Cicero. b *Adoleſcentis* a *eſt majores natu revereri.*

Virg. b *Regum* a *eſt Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

Excipuntur hi nominativi, Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, humanum, belluinum, & ſimilia: ut,

Non a *eſt* b *meum contra authoritatem Senatus dicere.*

Terent. *Eia, haud* [b] *veſtrum* [a] *eſt iracundos eſſe.*

[b] *Humanum* [a] *eſt iraſci.*

At hic ſubintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur: ut, Terent. *Tuum* [a] *eſt* [b] *officium has bene ut adſimiles nuptias.*

Æſtimandi verba gen.

Verba æſtimandi genitivo gaudent: ut, [b] *Plurimi paſſim* [a] *fit pecunia. Pudor* [b] *parvi* [a] *penditur.* [b] *Nihil*, vel [b] *pro nihilo* [a] *habentur literæ.*

Ovid. [b] *Pluris opes nunc* [a] *ſunt, quàm priſci temporis annis.*

Æſtimo, vel genitivum, vel ablativum adſciſcit: ut, Valerius Max. *Non* [b] *hujus te* [a] *æſtimo.* [b] *Magno ubique virtus* [a] *æſtimanda eſt.*

Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruncii, his verbis, æſtimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut *Ego illum* [b] *flocci* [a] *pendo. Nec* [b] *hujus* [a] *facio, qui me* [b] *pili* [a] *æſtimat.*

Singularia ſunt iſta: [b] *Æqui boni* [a] *conſulo.* [b] *Æqui boni* [a] *facio*, id eſt, *in bonam accipio partem.*

Accuſandi verba, &c.

Verba accuſandi, damnandi, monendi, abſolvendi, & conſimilia genitivum poſtulant, qui crimen ſignificet: ut, Plaut. *Qui alterum* [a] *incuſat* [b] *probri, ipſum ſe intueri oportet.* Cicero. *Etiam* [b] *ſceleris* [a] *condemnat generum ſuum.* Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *ſceleris* [a] *damnare Cupido.*

[a] *Admoneto illum priſtinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti* [a] *abſolutus eſt.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, vel præpoſitione, vel ſine præpoſitione: ut, Cic. *Si in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodem ego te* [b] *crimine.* Gellius. *Uxorem* [b] *de pudicitia graviter* [a] *accuſavit.* Cic. *Putavi ea* [b] *de re* [a] *admonendum eſſe te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & ſuperlativus gradus, non niſi in ablativo id genus verbis ſubduntur; ut, ? *Accuſas furti, an ſtupri, an* [b] *utroque?* ſive [b] *de utroque?* [b] *Ambobus*, vel [b] *de ambobus?* *Neutro*, vel [b] *de neutro?* [b] *De plurimis ſimul* [a] *accuſaris.*

Satago, &c.

Satago, miſereor, miſereſco, genitivum admittunt: ut, Terent. *Is* [b] *rerum ſuarum* [a] *ſatagit.*

Virgil. *--- oro* [a] *miſerere* [b] *animi non digna ferentis.*

Statius. *Et* [b] *generis* [a] *miſereſce tui.*

Miſereor, &c.

At miſereor & miſereſco, ſæpiùs cum dativo leguntur: ut, Sen. *Huic ſuccurro,* [b] *huic* [b] *miſereor.*

Boë-

Boëtius. *Dilige jure bonos & [a] miſereſce [b] malis.*

Reminiſcor, obliviſcor, memini, genitivum aut accuſativum deſiderant: ut, *Datæ [b] fidei [a] reminiſcitur. Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere, [a] obliviſci [b] ſuorum.* Ter. *Faciam ut [b] meique ac hujus [b] dici, ac [b] loci ſemper [a] memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ curant ſenes [a] memenerunt. [a] Memini [b] de hac re, [b] de armis, [b] de te*; id eſt, *mentionem feci.* Reminiſcor, &c.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur: ut, Plaut. *Romani [b] ſignorum & armorum [a] potiti ſunt.* Virg. *Egreſſi optata Troës [a] potiuntur [b] arenâ.* Potior gen. aut ablat.

Dativus poſt Verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunq; modo acquiritur: ut, Plaut. [b] *Mihi iſtic nec [a] ſeritur, nec [a] metitur.* Virg. *Neſcio quis teneros oculus [b] mihi [a] faſcinat agnos.* Verba acquiſ. poſita dat. regunt.

Huic regulæ appendent varii generis verba.

Imprimis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum: ut Virg. *Illa ſeges demum [b] votis [a] reſpondet avari Agricolæ.*
Non poſſes [b] mihi [a] commodare, nec [a] incommodare.
Idem. ---- *validis [a] incumbite [b] remis.*
Suam eruditionem [b] tibi acceptam [a] fert. Commodum & incommodum.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo: ut Cicero. [b] *Unum [b] ſtudetis omnes, unum ſentitis.* Plaut. *Si ea memorem, quæ [b] ad ventris victum [b] conducunt, mora eſt.*
Cicero. [b] *In hæc ſtudia [a] incumbite. Naturâne plus [b] ad eloquentiam [a] conferat, an doctrina.*
[b] *Feſſum quies plurimum [a] juvat.* Excepti.

Verba comparandi regunt dativum: ut, Virg. --- *ſic [b] parvis [a] componere magna ſolebam.*
[a] *Fratri ſe & opibus & dignatione [a] adæquavit.* Verba comparandi.

Interdum additur ablativus cum præpoſitione: ut, [a] *Comparo Virgilium [b] cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione Ad: ut, *Si [b] ad eum [a] comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi regunt dativum: ut, *Fortuna* [b] *multis* Verba dandi.

b *multis nimium* a *dedit*, b *nulli satis. Ingratus est, qui gratiam bene* b *merenti non* a *reponit.*

Hæc variam habent constructionem; a *Dono* b *tibi hoc munus*; a *dono* b *te hoc munere.*

Cicero. *Huic* b *rei aliquid temporis* b *impertias.*

Terent. *Plurima salute* b *Parmenonem summum suum* a *impertit Gnatho.* a *Asperſit mihi* b *labem.* a *Asperſit me* b *labe.* a *Instravit* b *equo penulam:* a *Instravit equum* b *penula.*

Ovid. *Ut piget infido* a *consuluisse* b *viro*, id est, *dedisse consilium*, vel etiam *prospexisse.*

Lucan. b *Rectoremque ratis de cunctis* a *consulit astris*, id est, *petit consilium.* a *Consule* b *saluti tuæ*, i.e. *prospice.* Ter. *Pessime istuc* b *in te atque in illum* a *consulis*, i. *statuis.* a *Metuo*, a *timeo*, a *formido* b *tibi*, vel b *à te*: scilicet, *ne mihi noceas.*

Verba promittendi. Verba promittendi ac solvendi regunt dativum: ut, Cicero, *Hæc* b *tibi* a *promitto, ac recipio sanctissime esse observaturum.*

Cicero. *Æs alienum* b *mihi* a *numeravit.*

Verba imperandi. Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt: ut, Horat. a *Imperat aut servit collecta pecunia* b *cuique.*

Idem: *Quid de quoque viro, &* b *cui* a *dicas, sæpe caveto.*

Dicimus, a *Tempero*, a *moderor* b *tibi* & b *te.* a *Refero* b *tibi*, & *ad te.* Item, a *Refero* b *ad Senatum*, id est, *propono.* a *Scribo*, a *mitto* b *tibi*, & *ad te.* a *Do* b *tibi literas*, ut ad aliquem feras. a *Do* b *ad te literas*, id est, *mitto ut legas.*

Verba fidendi. Verba fidendi dativum regunt: ut,

Horat.— *Vacuis* a *committere* b *venis Nil nisi lene decet.*

b *Mulieri ne* a *credas, ne mortuæ quidem.*

Verba obsequendi. Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt: ut, *Semper* a *obtemperat plus filius* b *patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant,* b *virtuti omnia* a *parent. Ipsum hunc orabo,* b *huic* a *supplicabo.*

Persius.— *venienti* a *occurrito* b *morbo.*

Ignavis b *precibus Fortuna* a *repugnat.*

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut, b *Ad amorem nihil potuit* a *accedere. Hoc* a *accessit meis* b *malis. Illud* a *concidit* b *omnibus*, seu b *inter omnes.*

Terent. --- *Hoc* b *fratri mecum non* a *conveniunt.*

Juven. *Sævis inter se* a *convenit* b *ursis.* a *Ausculto* b *tibi*, id

id est, *obedio*. a *Auſculto* b *te*, id est, *audio*. *Adamas* a *diſſidet* b *magneti*, ſeu b *cum magnete*. a *Certat* b *cum illo*, & Græcanicè a *illi*. Catul. *Noli* a *pugnare* b *duobus*, id est, *contra duos*. Virg. *Tu dic* a *mecum quo pignore* a *certes*.

Verba minandi & iraſcendi regunt dativum: ut, b *Utrique mortem* a *minatus eſt*. Terent. b *Adoleſcenti nihil eſt quod* a *ſuccenſeat*. Verba minandi.

Sum cum compoſitis, præter Poſſum, exigit dativum: ut, *Rex pius* a *eſt* b *reipublicæ ornamento*. b *Mihi nec* a *obeſt*, *nec* a *prodeſt*. Hor. *Multa* b *petentibus* a *deſunt multa*. Sum.

Dativum poſtulant verba compoſita cum his præpoſitionibus:

Præ. Cicer. *Ego meis* b *majoribus virtute* a *præluxi*. Verba compoſita.

Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, accuſativo junguntur.

Ad. *Albo* b *gallo ne manum* a *admoliaris*.

Con. a *Conducit hoc tuæ* b *laudi*. a *Convixit* b *nobis*.

Sub. Terent. a *Subolet jam* b *uxori*, *quod ego machinor*.

Ante. Cic. *Iniquiſſimam pacem juſtiſſimo* b *bello* a *antefero*.

Poſt. a *Poſthabeo*, a *poſtpono* b *famæ pecuniam*.

Virg. a *Poſtpoſui tamen illorum mea ſeria* b *ludo*.

Terent. dixit, *Qui ſuum commodum poſthabuit præ meo commodo*.

Ob. Ter. *Quum* b *nemini* a *obtrudi poteſt, itur ad me*.

In. a *Impendet* b *omnibus periculum*.

Inter. Cicer. *Ille huic* b *negotio non* a *interfuit modò*, *ſed etiam præfuit*.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium caſum: ut, Quint. a *Præſtat ingenio alius* b *alium*. b *Multos virorum* a *anteit ſapientia*. Ter. b *In amore hæc* a *inſunt vitia*. Varia conſtructio.

Plin. a *Interdico tibi* b *aqua & igni*.

Eſt pro habeo dativum exigit: ut, Eſt pro habeo.

Perſi. *Velle ſuum* b *cuique* a *eſt*, *nec voto vivitur uno*.

Virg. a *Eſt* b *mihi namque domi pater*, *eſt injuſta noverca*.

Huic confine eſt ſuppetit: ut, Suppetit.

Horat. *Pauper enim non eſt*, b *cui rerum* a *ſuppetit uſus*.

Sum, cum multis aliis, geminum adiciſcit dativum: ut, b *Exitio* a *eſt avidus mare* b *nautis*.

Speras b *tibi* b *laudi* a *fore, quod* b *mihi* b *vitio* a *vertis? Nemo* b *sibi mimos* a *accipere debet* b *favori.*

Dativus festivitatis.

Est ubi hic dativus, *tibi*, aut *sibi*, aut etiam *mihi*, nullâ necessitatis, at festivitatis potiùs causâ additur: ut, *Ego* b *tibi hoc effectum* a *dabo.* Ter. a *Expedi* b *mihi hoc negotium. Suo* b *sibi hunc* b *jugulo gladio.*

Accusativus post Verbum.

Verba transitiva.

VErba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum: ut Hor. b *Percontatorem* a *fugito, nam garrulus idem est.* Idem. *Nec* a *retinent patulæ* b *commissa fideliter aures.* Virg. *Imprimis* a *venerare* b *deos. Aper* b *agros* a *depopulatur.*

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis: ut, Cic. *Tertiam* b *ætatem hominum* a *vivebat Nestor.*

Virg.- - *longam incomitata videtur* a *Ire* b *viam.*

Plaut. *Durum* a *servit* b *servitutem.*

Hunc accusativum mutant authores non rarò in ablativum: ut Plaut. *Diu videor* b *vitâ* a *vivere.* a *Iri recta* b *via.* Sueton. b *Morte* a *obiit repentinâ.*

Accusat. fig.

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut.

Virgil.--- *Nec vox* b *hominem* a *sonat, ô Dea certè!*

Juven. *Qui* b *Curios* a *simulant, &* b *Bacchanalia* a *vivunt.*

Horat. b *Pastillos Rufillus* a *olet, Gorgonius* b *hircum.*

Duo Accusativi.

Verba rogandi, &c.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt accusativum: ut, *Tu modo* a *posce* b *Deum* b *veniam.* a *Dedocebo* b *te istos* b *mores. Ridiculum est te* b *me* a *admonere* b *istud.* Terent. b *Induit* b *se* b *calceos, quos prius exuerat.*

Exceptio r.

Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum: ut,

Virg. b *Ipsum* a *obtestemur,* b *veniamque* a *oremus* bb *ab ipso.*

Terent. b *Suspicionem istam* bb *ex illis* a *quære.*

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum: ut, a *Induo* b *te* bb *tunicâ, vel* bb *tibi tunicam.*

Abla-

Ablativus poſt Verbum.

Quodvis verbum admittit ablativum ſignificantem inſtrumentum, aut cauſam, aut modum actionis.

Inſtrumentum.

, *Dæmona non* b *armis ſed morte* a *ſubegit Ieſus.*
orat. *Naturam* a *expellas* b *furcâ licet, uſque recurret.*
irg. *Hi* b *jaculis, illi certant* a *defendere* b *ſaxis.*

Cauſa.

, Ter. a *Gaudeo (ita me dii ament) gnati* b *causâ.*
hementer b *irâ* a *excanduit.*
orat. *Invidus alterius* b *rebus* a *macreſcit opimis.*

Modus actionis.

, *Mirâ* b *celeritate rem* a *peregit.*
ven. *Invigilate viri, tacito nam tempora* b *greſſu*
a *Diffugiunt, nullóque* b *ſono* a *convertitur annus.*
vid. *Dum vires annique ſinunt, tolerate labores.*
Jam a *veniet tacito curva ſenecta* b *pede.*

Ablativo cauſæ & modi actionis aliquando additur poſitio: ut, a *Baccharis* b *præ ebrietate.* — Exceptio.
mina b *cum humanitate* a *tractavit hominem.*

Quibuslibet verbis ſubjiciuntur nomen pretii in ablativo caſu: ut, *Teruncio, ſeu vitioſa nuce non* a *emerim.* — Nomen pretii.
vius. *Multo* b *ſanguine ac vulneribus ea victoria* a *ſtetit.*
Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur ſæpe ſine ſubſtantivis: ut,
rent. a *Redime te captum quàm queas* b *minimo.* b *Vili*
emit triticum.
nec. a *Conſtat* b *parvo fames*, b *magno faſtidium.*

Exciuntur genitivi ſine ſubſtantivis poſiti, Tanti, — Exceptio.
anti, pluris, minoris, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: ut, Cic. b *Tanti* a *eris aliis*, b *quanti tibi* a *fue-*
. *Non* a *vendo* b *pluris quàm alii, fortaſſe etiam* b *minoris.*
vid. *Vix Priamus* b *tanti, totáque Troja* a *fuit.*
Sin addantur ſubſtantiva, in ablativo efferuntur: ut,
l. Gel. b *Tanta mercede* a *docuit*, b *quanta hactenus ne-*
b *Minore pretio* a *vendidi, quàm emi.*

Valoe

Valeo. Valeó etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut Varr. *Denarii dicti, quòd* b *denos æris* a *valebant; quinarii, quòd* b *quinos.*

Verba abundandi, &c. Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa ablativo gaudent: ut,

Terent. b *Amore* a *abundas Antipho.*

Malo virum b *pecunia, quàm pecuniam* b *viro* a *indigentem.*

Salust. *Sylla omnes suos* b *divitiis* a *explevit.*

Terent. *Hoc te* b *crimine* a *expedi.*

Cic. *Homines nequissimi quibus te* a *onerant* b *mendaciis*

Virg. *Ego hoc te* b *fasce* a *levabo.*

Salust. *Aliquem familiarem suo* b *sermone* a *participavit.*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut Virgil.

Quàm dives nivei pecoris, quàm b *lactis* a *abundans?*

Terent. *Quasi tu hujus* a *indigeas* b *patris.*

Quid est, quod in hac causa b *defensionis* a *egeat?*

Virg. a *Implentur veteris* b *Bacchi pinguisque ferina.*

Idem. *Postquam dextra fuit* b *cædis* a *saturata.*

Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, præterquam* b *te* a *carendum quòd erat.*

Paternum servum sui a *participavit* b *consilii.*

Fungor, &c. Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur, ut, Cic. *Qui adipisci veram gloriam volunt, justitiæ* a *fungantur* b *officiis. Optimum est aliena* a *frui* b *insania.*

In re mala b *animo si bono* a *utare, juvat.*

Virgil. *Aspice venturo* a *lætentur ut omnia* b *sæclo.*

Cæsar. *Qui sua* b *victoria tam insolenter* a *gloriarentur.*

Hor. *Diruit, ædificat,* a *mutat quadrata* b *rotundis.* a *Vescitur* b *carnibus.* Virg. -- *haud equidem tali me* a *dignor* b *honore.*

Terent. *Ut* b *malis* a *gaudeat alienis.*

Plaut. *Exemplorum* b *multitudine* a *supersedendum est.*

Macrob. *Regni eum* b *societate* a *numeravit.*

Plaut. a *Communicabo te semper* b *mensa mea.*

Prosequor. a Prosequor te b amore, b laude, b honore, &c. i. *amo, laudo, honoro.*

Afficio. a Afficio te b gaudio, b supplicio, b dolore, &c. id est, *exhilaro, punio, contristo.*

Mereor. a Mereor, cum adverbiis benè, malè, melius, pejus, optimè

ptimè, peſſimè, ablativo adhæret cum præpoſitione
e: ut, [b] *De me nunquam bene* [a] *meritus eſt.*
Eraſmus [b] *de lingua Latina optimè* [a] *meritus eſt.*
Catilina peſſimè [b] *de republica* [a] *mernit.*

Verba accipiendi, &c.

Quædam accipiendi, diſtandi, & auferendi verba abla-
ivum cum præpoſitione optant: ut, *Iſtuc* [a] *ex multis*
ampridem [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [a] *abſtinet*
ra magiſtro. [a] *Naſci* [b] *à principibus fortuitum eſt.*
Procul [a] *abeſt* [b] *ad urbe Imperator.*

Exceptio.

Vertitur, hic ablativus aliquando in dativum: ut,
Horat. *Vivere ſi rectè neſcis,* [a] *diſcede* [b] *peritis.*
Ovid. *Eſt virtus placitis* [a] *abſtinuiſſe* [b] *bonis.*
Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his, ait,* [a] *eripe* [b] *flammis.*

Verba comparationis.

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur
ablativus ſignificans menſuram exceſſûs: ut, *Deforme*
æſtimabat, quos [b] *dignitate* [a] *præſtaret ab iis* [b] *virtutibus*
ſuperari.

Ablat. Abſolut.

Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſum-
ptus: ut, *Imperante* [b] *Auguſto* [a] *natus eſt Chriſtus: Impe-*
rante [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Juven. *Credo pudicitiam,*
Saturno rege, [a] *moratam in terris.*
Nil [a] *deſperandum,* [b] *Chriſto duce, & auſpice Chriſto.*
Jam Maria, [b] *audito Chriſtum veniſſe,* [a] *cucurrit.*

Synecdoche.

Verbis quibuſdam additur auferendi caſus per Synec-
dochen, & poëticè accuſativus: ut, [a] *Ægrotat* [b] *animo*
magis quàm corpore. [a] *Candet* [b] *dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.*

Exceptio.

Quædam tamen efferuntur in gignendi caſu: ut,
Abſurdè facit, qui [a] *angas te* [b] *animi.*
Exanimatus [a] *pendet* [b] *animi.* [a] *Deſipiebam* [b] *mentis.*
Plaut. [a] *Diſcrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundū eſt mihi.*

Diverſi caſus.

Eidem verbo diverſi caſus diverſæ nationis apponi
poſſunt: ut,
Dedit 3 *mihi* 2 *veſtē* 4 *pignovi, &* 6 *te præſente* 5 *propria manu.*

Paſſivorum conſtructio.

Paſſivis additur ablativus agentis, ſed antecedente
præpoſitione, & interdum dativus: ut,
Horat. [a] *Laudatur* [b] *ab his,* [a] *culpatur* [b] *ab illis.*
Cicero. *Honeſta bonis* [b] *viris, non occulta* [a] *petuntur.*
Quorum participia frequentiùs dativis gaudent: ut,
Virg. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, nec viſa ſororum.*

Horat.

Horat. *Oblitúsque meorum,* [a] *obliviſcendus &* [b] *illis.*
Cæteri caſus manent in paſſivis, qui fuerunt activorum ut; [a] *Accuſaris à me* [b] *furti.* [a] *Habeberis* [b] *ludibrio.* [a] *Doceberis à me iſtos* [b] *mores.* [a] *Privaberis* [b] *magiſtratu.*

Neutro-paſſi conſtructio.

Vapulo, veneo, liceo; exulo, fio, neutro-paſſiva paſſivam conſtructionem habent: ut, [b] *A præceptore* [a] *vapulabis: Malo* [b] *à cive* [a] *ſpoliari, quàm* [b] *ab hoſte* [a] *vinci. Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [a] *licet* [b] *omnibus. Cur* [b] *à conviviis* [a] *exulat philoſophia?*

Infinitivorum conſtructio.

Quibuſdam tum verbis tum adjectivis, familiaritè ſubjiciuntur verba infinita: ut,
Virgil.—[a] *Juvat uſque* [b] *morari, Et conferre gradum.*
Ovid. [b] *Dicere quæ* [a] *puduit,* [b] *ſcribere* [a] *juſſit amor.*
Martial. [a] *Vis* [b] *fieri dives, Pontice? Nil cupias.*
Virg. *Et erat tum* [a] *dignus* [b] *amari.* Horat. [a] *Au dax omne perpeti, Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Eclipſis.

Pronuntur interdum figuratè, & abſolutè verba infinita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* ſubauditur, [a] *dicet* [a] *oportet,* [a] *par eſt,* [a] *æquum eſt,* aut aliquid ſimile.
Virg. *Criminibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *ſpargere voces.*

Enallage.

In vulgum ambiguas, & [b] *quærere conſcius arma.* i. *terrebat, ſpargebat, quærebat.*

DE GERUNDIIS.

Gerundia.

GErundia ſive Gerundivæ voces, & ſupina, regunt caſus ſuorum verborum: ut,
Cicer. *Efferor ſtudio* [a] *videndi* [b] *parentes.*
Ovid. [a] *Utendum eſt* [b] *ætate, cito pede præterit ætas.*
Virgil.—[a] *Scitatum* [b] *oracula Phœbi mittimus.*

Di.

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum ſubſtantivis, tum adjectivis: ut,
Virgil. *Et quæ tanta fuit Romam tibi* [a] *cauſa* [b] *videndi?*
Idem: *Cecropias innatus apes* [a] *amor urget* [b] *habendi.*
Idem: *Æneas celſa in puppi jam* [a] *certus* [b] *eundi.*

Nota.

Poëticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut Virg. [a] *Studium quibus arva* [b] *tueri.* [a] *Peritus* [b] *medicari.*
Interdum non invenuſtè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* [b] *illorum* [a] *videndi gratia me in forum contuliſſem.* Terent. *Date* [a] *creſcendi* [b] *pian-*

piam a *novarum. Conceſſa eſt* a *diripiendi* b *pomorum, atque opſoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpoſitionibus, A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut, Do.

Cicero. *Ignavi* a *à* b *diſcendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrumque a *ab* b *amando dictum eſt.*
Cicer. a *Ex* b *defendendo, quàm* a *ex* b *accuſando, uberior gloria comparatur. Conſultatur* a *de* b *transeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè ſcribendi ratio* a *cum* b *loquendo conjuncta eſt.*
Plaut. a *Pro* b *vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur & abſque præpoſitione: ut,
Virgil. -- *alitur vitium, creſcitque* b *tegendo.*
b *Scribendo diſces ſcribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpoſitionibus, inter, ante, ad, ob, propter: ut, Dum.

a *Inter* b *cænandum hilares eſſe.*
Virg. — a *Ante* b *cænandum ingentes tollent animos.*
Cic. *Locus* a *ad agendum ampliſſimus.*
Idem. b *Ob* b *abſolvendum munus nè acceperis.*
Veni a *propter te* b *redimendum.*

Cùm ſignificatur neceſſitas, ponuntur citra præpoſitionem, addito verbo Eſt: ut,
Juven. a *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.*
a *Vigilandum eſt ei qui cupit vincere.*

Vertuntur gerundii voces in nomina adjectiva: ut, Gerundia in nomina vertuntur.
Virg. *Tantus amor florum, &* b *generandi gloria* a *mellis.*
Ad b *accuſandos* a *hominès duci præmio, proximum latrocinio eſt. Cur adeò delectaris* a *criminibus* b *inferendis?*

DE SUPINIS.

PRius ſupinum activè ſignificat, & ſequitur verbum aut participium, ſignificans motum ad locum: ut, Prius Sup.
Ovid. b *Spectatum* a *veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ.*
Milites ſunt a *miſſi* b *ſpeculatum arcem.*

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum. Nota.

At hoc ſupinum in neutro-paſſivis, & cum infinito *iri*, paſſivè ſignificat: ut, Plaut. Excep-tio.
b *Coctum ego non* b *vapulatum, dudum* a *conductus ſum.*
Ter. *Poſt quam* a *audierat non* b *datum iri uxorem filio.*

Poë-

Poëticè dicunt: [a] *Eo* [b] *visere.* [a] *Vado* [b] *videre.*

Nota. Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut,
Terent. [b] *Actum est, ilicet periisti.*
Ovid. --- [b] *Itum est in viscera terræ.* [b] *Cessatum est satis.*

Posterius supinum. Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est* [a] *facile* [b] *purgatu. Quod* [b] *factu* [a] *fœdum est, idem est &* [b] *dictu* [a] *turpe. Qui pecunia non movetur, hunc dignum* [b] *spectatu arbitramur.*

In istis verò, [a] *Surgit* [b] *cubitu;* [a] *Redit* [b] *venatu:* Cubitu & Venatu nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

DE TEMPORE & LOCO.

Tempus.

Pars temporis. QUæ significant partem temporis, in ablativo frequentiùs usurpantur, in accusativo rarò: ut, *Nemo mortalium omnibus* [b] *horis* [a] *sapit.* [b] *Nocte* [a] *latent mendæ.* [b] *Id tempus* [a] *creatus est consul.*

Duratio temporis. Quamquam hîc eclipsis videtur esse præpositionis *per* vel *sub.*

Quæ autem durationem temporis & continuationem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur: ut Virgil.
Hic jam ter centum totos [a] *regnabitur* [b] *annos.*
Idem. [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri janua Ditis.*
Idem. *Hic tamen hac mecum poteris* [a] *requiescere* [b] *nocte.*
Suet. [a] *Imperavit triennio, & decem mensibus, octóque diebus.*

Dicimus etiam, [a] *In paucis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De* [b] *nocte. Promitto* [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *mensem.* [b] *Annos* [a] *ad quinquaginta natus.* [a] *Per tres* [b] *annos studui.*
Puer [b] *id ætatis.* [b] *Non plus* [b] *triduum,* aut [b] *triduo.*
[b] *Tertio,* vel [a] *ad* [b] *tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci. Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in ablativo: ut,
Virg. *Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)*
Tres [a] *pateat cœli spatium, non amplius* [b] *ulnas.*

Jam

Jam mille [b] *paſſus* [a] *proceſſeram.* [a] *Abeſt bidui*; ſubintelligitur [b] *ſpatium* vel [b] *ſpatio*; [b] *itinere*, vel [b] *iter.*
[a] *Abeſt ab urbe quingentis* [b] *millibus paſſuum.*

Appellativa Locorum.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorum adduntur ferè cum præpoſitione verbis ſignificantibus motum aut actionem *in loco*, *ad locum*, *à loco*, aut *per locum*: ut, [b] *In foro* [a] *verſatur.* [a] *Meruit ſub rege* [b] *in Gallia.* Virgil. --- [b] *ad templum non æquæ Palladis* [a] *ibant Iliades.* Saluſt. [a] *Legantur* [b] *in Hiſpaniam majores natu nobiles.* [b] *E Sicilia* [a] *diſcedens, Rhodum veni. Per mare* [a] *ibis* [b] *ad Indos.* Apellativa & regionum nomina.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio; modò primæ vel ſecundæ declinationis, & ſingularis numeri ſit: Urbium & oppidorum nomina.
Juven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam*? *mentiri neſcio.*
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea* [a] *habitabat* [b] *Rhodi.*

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorum ſequuntur formam: ut, Ter. [b] *Domi* [b] *bellique ſimul* [a] *vixi-mus.* Cic. *Parvi ſunt foris arma, niſi* [a] *eſt conſilium* [b] *domi.* Humi, domi, &c.

Domi, non alios ſecum patitur genitivos, quàm Meæ, tuæ, ſuæ, noſtræ, veſtræ, alienæ: ut, Domi.
Veſcor, [a] *domi* [b] *meæ*, *non* [b] *alienæ.*

Verùm ſi proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Aſſyrius*, [b] *Thebis* [a] *nutritus*, *an* [b] *Argis*? Suet. *Lentulum Getulicus* [b] *Tyburi* [a] *genitum ſcribit.* Livius. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præſidium.*
Cicero. *Cum una ſola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini.*
Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventoſus*, [b] *Tybure Romam.*
Cic. *Quem tu* [b] *Narbone menſas boſpitum* [a] *convomeres.*
Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *eſt* [b] *Sicyone.*

Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut, [b] *Ruri ferè ſe* [a] *continet.* Perſ. ---[b] *Rure paterno* [a] *Eſt tibi ſar modicum.* Nota.

Ad Locum.

Verbis ſignificantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accuſativo: ut, [a] *Conceſſi* [b] *Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.* Adlocum.
[a] *Eo* [b] *Londinum ad merces emendas.*

Ad hunc modum utimur Rus & Domus: ut, *Ego* b *rus* a *ibo*. Virg. a *Ite* b *domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ.*

A Loco, per Locum.

A loco, per locũ. Verbis significantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi antè* b *Româ* a *profectus esses, nunc eam relinqueres.* b *Eboraco* (sive b *per Eboracum*) a *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur Domus & Rus: ut, *Nuper* a *exiit* b *domo.* Ter. *Timeo ne pater* b *rure* a *redierit.*

IMPERSONALIUM CONSTRUCTIO.

Genitivus.

HÆc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ & cujâ: ut, a *Interest* b *magistratûs tueri bonos, animadvertere in malos.* a *Refert multùm Christianæ* b *reipubl. Episcopos doctos & pios esse,* b *Prudentis* a *est multa dissimulare.* b *Tua* a *refert tepsum nôsse.* Cic. *Ea cædes crimini potissimùm datur ei,* a *cujâ* a *interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, b *Magni* a *refert quibuscum vixeris.* b *Tanti* a *refert honesta agere. Vestrâ* b *parvi* a *interest.* Et, a *Interest ad laudem meam.*

Dativus.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, benefit, malefit, satisfit. supereſt, sufficit, vacat pro *otium est*: ut, a *Convenit* b *mihi tecum.* Salust. *Emori per virtutem* b *mihi* a *præstat, quàm per dedecus vivere.*
Ovid. *Non* a *vacat exiguis rebus adesse* b *Jovi.*
Ter. a *Dolet dictum imprudenti* b *adolescenti & libero.*
A noverca a *malefit* b *privignis. A Deo* b *nobis* a *benefit.*
Virg. a *Stat* b *mihi casus renovare omnes*, i. e. *statutum est.*

Accu-

Accusativus

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet: ut, [b] *Me [a] juvat ire per altum.* [b] *Uxorem ædes curare* [a] *decet.* [a] *Dedecet* [b] *viros, muliebriter rixari.* Cato; [b] *Patremfamilias vendacem, non emacem esse* [a] *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè additur præpositio Ad: ut, *Menevit dicere, quod* [b] *ad te* [a] *attinet?* [a] *Spectat* [b] *ad omnes bene vivere.* Accusativ. cum præp.

Quint. [a] *Pertinet* [b] *in utramque partem.*

His impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo; pœnitet, tædet, miseret, misereſcit, pudet, piget: ut, Cic. *Si ad centesimum vixisset annum,* [bb] *senectutis* [b] *eum suæ non* [a] *pœniteret.* [a] *Tædet* [b] *animam meam* [bb] *vitæ meæ.* [bb] *Aliorum* [b] *te* [a] *miseret;* [bb] *tui nec* [a] *miseret, nec pudet.* [bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget, pudetque.* Accusativ. cum genit.

Nonulla impersonalia remigrant aliquando in personalia: ut, Virgil. Impersonalia fiunt personalia.

Non omnes [a] *arbusta* [b] *juvant, humilesque myricæ.*

Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [a] *regna tuos.*

Senec. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delectat.*

[a] *Nemo miserorum* [b] *commiseresçit.*

Te non [b] *pudet* [a] *istud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudent?*

Cœpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt: ut, Cœpit, &c.

Quint. *Ubi primùm* [a] *cœperat non* [b] *convenire, quæstio oriebatur.* Idem. [b] *Tædere* [a] *solet avaros impendii.* [a] *Desinit illum studii* [b] *tædere. Sacerdotem insciticæ* [b] *pudere* [a] *debet.*

Quin. [b] *Perveniri ad summum, nisi ex principiis, non* [a] *potest.*

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum personalibus passivis casum obtinet: ut,

Cæsar. [b] *Ab hostibus constanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem casus interdum non exprimitur: ut, Virgil. ... *strato* [a] *discumbitur* [b] *ostro.*

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest: ut, [ab] Statur: id est, *sto, stas, stat, stamus, statis, stant:* videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, [a] *Statur* [b] *à me,* id est, *sto.* [a] *Statur* [b] *ab illis,* id est *stant.*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

PArticipia regunt casus verborum à quibus derivantur: ut, Virg. --- *Duplices* [a] *tendens ad sydera* [b] *palmas, Talia voce refert.*

Idem; *Ubera* [b] *lacte domum referent* [a] *distenta capella.*

[a] *Diligendus* [b] *ab omnibus.*

Quamvis in his usitatior est dativus: ut,

Terent. *Restat Chremes, qui* [b] *mihi* [a] *exorandus est.*

Genitivus.

Genitivus. Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivum postulant: ut, Salust. [b] *Alieni* [a] *appetens,* [b] *sui* [a] *profusus.* [a] *Cupientissimus* [b] *tui.* [a] *Inexpertus* [b] *belli.* [a] *Indoctus* [b] *pila.*

Accusativus.

Accusativus. Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in accusativum feruntur: ut, *Immundam* [b] *seguitiem* [a] *perosa: Astronomus* [a] *perosus ad unum* [b] *mulieres.*

Sueton. [a] *Pertæsus* [b] *ignaviam suam.*

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, videlicet passivè significantia: ut, *Germani* [b] *Romanis* [a] *perosi sunt.* [a] *Exosus* [b] *Deo & sanctis.*

Ablativus.

Ablativus. Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur: ut, Ter. *Bona bonis* [a] *prognata* [b] *parentibus.* Virgil.--- [a] *Jate* [b] *sanguine divûm.*

Idem --- *Quo* [b] *sanguine* [a] *cretus?* Ovid. *Venus* [a] *orta* [b] *mari mare præstat cunis.* [b] *Terrâ* [a] *editus.*

ADVERBII CONSTRUCTIO.

Nominativus.

EN & ecce, demonstrandi adverbia, nominativo frequentiùs junguntur, accusativo rariùs: ut, Virgil. [a] *En* [b] *Priamus, sunt hic etiam sua præmia laudi.*

Cic. [a] *Ecce tibi* [b] *status noster.* Virg. [a] *En quatuor* [b] *aras:* [a] *Ecce duo tibi Daphni, duoque* [b] *altaria Phœbo.*

En & ecce exprobrantis, soli accusativo nectuntur: ut,

[a] *En*

a *En* b *animum & mentem*; Juven. a *En* b *habitum*. Terent. a *Ecce autem* b *alterum*.

Genitivus.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Loci: ut ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubivis, huccine: ut, a *Ubi* b *gentium*? a *Quo* b *terrarum abiit*? a *Nusquam* b *loci invenitur*. a *Eò* b *impudentiæ ventum est*. Ter. *Ah* a *minimè* b *gentium, non faciam*. Hic genitivus * *gentium* festivitatis causâ additur. Loci. * Genit. festivitatis.

Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridiè, postridiè: ut, *Nihil* a *tunc* b *temporis amplius quàm flere potueram*. a *Pridiè ejus* b *diei pugnam inierunt*. a *Pridie* b *calendarum*, seu b *calendas*. Tempo-ris.

Quantitatis: ut, Parùm, satis, abundè, &c. ut, a *Satis* b *eloquentiæ*, b *sapientiæ* a *parum*, a *Abundè* b *fabularum audivimus*. Quantitatis.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. a *Instar* b *montis equum divinâ Palladis arte ædificant*. Just. *Mittitur Philippus solus, in quo* a *instar omnium* b *auxiliorum erat*. Ovid. *Sed scelus hoc* b *meriti pondus &* a *instar habet*. Instar.

Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, *Vallis* a *ad instar* b *castrorum clauditur*. Nota.

Populus Romanus è parva origine a *ad tantæ* b *magnitudinis* a *instar emicuit*

Dativus.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt: ut, *Venit* a *obviàm* b *illis*. *Nam obvius illi* dicitur. *Canit* a *similiter* b *huic*. Et: b *Sibi* a *inutiliter vivit*. a *Propinquius* b *tibi sedet, quàm mihi*.

Sunt & hi dativi adverbiales; Tempori, luci, vesperi: ut, b *Tempori* a *venit, quod omnium rerum est primum*. a *Luci* a *occidit hominem*. *Vidi ad vos* a *afferri* b *vesperi*. Dat. adverbial.

Accusativus.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

Castra a *propius* b *urbem moventur*.

Saluſt. [a] *Proximè* [b] *Hiſpaniam ſunt Mauri.*

Cedò. Cedò, flagitantis exhiberi, accuſativum regit: ut, Terent. [a] *Cedo quemvis* [b] *arbitrum.*

Ablativus.

Adverb. diverſitatis. Adverbia diverſitatis, Aliter, ſecùs; & illa duo, Antè, pòſt, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, [b] *Multo* [a] *aliter,* [b] *Paulo* [a] *ſecùs.* [b] *Multo* [a] *antè.* [a] *Longè ſecùs.* Virg. — *longo* [a] *poſt* [b] *tempore venit.* [b] *Paulo* [a] *poſt.* Niſi & ipſa adverbia potius cenſenda ſunt.

Adverb. Compar. & Superlat. grad. Adverbia comparativi & ſuperlativi gradus admitunt caſus comparativis & ſuperlativis aſſuetos ſubſervire, ſicut antè præceptum eſt: ut,

Acceſſit [a] *propiùs* [b] *illo.* [a] *Optimè* [b] *omnium dixit.*

Cic. Legimus, [a] *Propiùs* [b] *ad Deos, &* [a] *Propiùs à terris.*

Plùs. Plùs nominativo, genitivo, accuſativo, & ablativo junctum reperitur: ut Liv. *Paulò* [a] *plus trecenta* [b] *vehicula ſunt amiſſa.*

Idem. [b] *Hominum eo die caſa* [a] *plùs duo millia.*

[a] *Plùs quam quinquaginta* [b] *hominum ceciderunt.*

Abierat acies paulo [a] *plus quingentos* [b] *paſſus.*

Terent. *Dies triginta, aut* [a] *plus* [b] *eo, in nave fui.*

Quibus verborum modis, quæ congruant Adverbia.

Ubi, poſt-quam, cùm. Ubi, poſt-quam, & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò ſubjunctivis verbis apponuntur: ut, Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit.*

Terent. [a] *Ubi nos* [b] *laverimus, ſi voles, lavato.*

Virgil. [a] *Cùm* [b] *faciam vitula pro frugibus, ipſe venito.*

Idem. [a] *Cùm* [b] *canerem reges & prælia, Cynthius aurem Vellit.*

Nota. Hîc prius adverbium, poſterius conjunctio eſſe videtur.

Donec. Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut Ovid. [a] *Donec* [b] *eram ſoſpes.*

Idem. [a] *Donec* [b] *eris felix, multos numerabis amicos.*

Pro Quouſque, nunc indicativum nunc ſubjunctivum exigit: ut, Virg.

Cogere [a] *donec oves ſtabulis, numerumque referre* [b] *Juſſit.*

Colum. [a] *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *ſit.*

Dum,

Dum, de re præsenti nonperfectâ, aut pro Quamdiu, fatendi modum poscit: ut, Dum.

Terent. est [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*

Idem. *Ego te meum dici tantisper volo,* [a] *dum quod te dignum est* [b] *facis.*

Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur: ut [a] *Dum* [b] *prosim tibi.*

[a] *Dum ne ab hoc me falli* [b] *comperiam.*

Dum pro donec subjunctivo tantùm: ut,

Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æstas.*

Quoad pro quamdiu, vel indicativis vel subjunctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur: ut, [a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cic. [a] *Quoad* [b] *possem & liceret, ab ejus latere nunquam discederem.* Quoad.

Omnia integra servabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittatur.*

Simulac, simulátque, indicativo & subjunctivo adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.* Simulac.

Virgil. —— [a] *Simulátque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque modum admittunt: ut Eras. [a] *Ut* [a] *salutabis, ita & resalutaberis.* Horat. [a] *Ut sementem* [b] *feceris, ita & metes.* Quemadmodum, &c.

Ut pro postquam indicativo jungitur: ut, [a] *Ut* [b] *ventum est in urbem.*

Quasi, ceu, tanquam, perinde-acsi, haud-secus-acsi, quum proprium habent verbum, subjunctivo apponuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipse aliquid.* Quasi, &c.

Terent. [a] *Quasi non* [b] *nórimus nos inter nos.*

Aliàs copulant consimiles casus: ut, *Novi hominem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet* [b] *mihi,* [a] *quasi* [b] *amico.*

Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis præponitur: ut Virgil. [a] *Nè* [b] *sævi magna sacerdos.* Nè.

Terent. *Hic nebulo magnus est,* [a] *nè* [b] *metuas.*

Nè pro non, cæteris modis inservit.

Adverbia, accedente casu, transeunt in præpositiones; ut, Juven. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator.* Adverb. Præpositionum formam induunt.

De Conjunctionum Constructione.

COnjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quam, nisi, præterquam, an, similes omninò Conjunctiones copulant similes casus.

nunc casus nectunt: ut, *Socrates docuit* b *Xenophontem &* b *Platonem. Utinam* b *calidus esses aut* b *frigidus.* b *Albus an* b *ater homo sit, nescio. Est* b *minor natu quàm* b *tu.* b *Nemini placet nisi* (vel *praterquam*) b *sibi.*

Exceptio. Excepto si casualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poscat: ut,

a *Emi librum* b *centussi &* b *pluris. a Vixi* b *Romæ &* b *Venetiis.*

Hor. *In Metis* b *descendat judicis* b *aures, Et* b *patris & nostras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut, *Recto* b *stat corpore,* b *despicitque terras.*

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut, Ter. *Nisi me* b *lactásses amantem, & vanâ spe* b *produceres. Tibi gratias* b *egi, & te aliquando collaudare* b *possum.*

Etsi, tametsi, &c. Etsi, tametsi etiamsi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpiùs postulant. Quamvis & licèt, subjunctivos frequentiùs: ut,

a *Etsi nihil novi* b *afferebatur.* a *Quanquam animus meminisse horret.*

Virgil. a *Quamvis Elysios* b *miretur Gracia campos.*

Ovid. *Ipse* a *licet* b *venias Musis comitatus, Homere, Nil tamen attuleris, ibis, Homere, foras,*

Ni, nisi, &c. Ni, nisi, si, siquidem, quòd, quia, quàm, postquam, posteaquam, ubi pro postquam, nunquam, priusquam & indicativis & subjunctivis adhærent: ut, a *Quod* b *redieris incolumis, gaudeo. Castigo te, non* a *quod odio* b *habeam, sed* a *quòd* b *amem. Aliud honestum judicas,* a *quàm Philosophi* b *statuunt.* Plin. *Gravius accusat,* a *quam* b *patitur tua consuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvis, subjunctivo tantùm: ut, Ter. *Redeam? non si me* b *obsecret.*

Siquis, tantùm indicativo: ut, a *Siquis* b *adest.*

Quando, &c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur: ut,

Virg. *Dicite* (a *quando quidem inmollí* b *consedimus herba*) a *Quoniam mihi non* b *credis, ipse facito periculum.*

Quippe. Quippe, cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo: ut, *Danda est huic venia,* a *quippe* b *ægrotat.* Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut, *Non est huic*

danda

danda venia, [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejeravit* sive [b] *pejeraverit.*

Qui, cùm habet vim causalem, subjunctivum postulat: ut, *Stultus es* [a] *qui huic* [b] *credas.* Qui.

Cùm pro quamvis, pro quandoquidem vel quoniam, subjunctivis semper adhæret: ut, Cùm.

Cicero. *Nos* [a] *cùm præcipi nihil posse* [b] *dicamus, tamen aliis de rebus disserere solemus.*

Virg. [a] *Cùm* [b] *sis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum, item tum geminatum, similes modos copulant. Est autem in Cùm quiddam minus, atque ideò in priore clausulæ parte statuitur: in Tum quiddam majus, ac proindè in posteriore clausulæ parte collocatur: ut, Cùm & Tum.

[b] *Amplectitur* [a] *cum eruditos omnes,* [b] *tum imprimis Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtutem.*

Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virg. [b] *Superat* [a] *ne & vescitur aurâ Ætherea;* Nè, an, num.

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, subjunctivum postulant: ut, *Vise* [a] *num* [b] *redierit.*

Nihil refert [b] *feceris* [a] *ne,* [a] *an* [a] *persuaseris.*

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & ut pro ne non, post verba temporis, nunc potentiali, nunc subjunctivo jungitur: ut, Terentius. Ut.

Filium perduxêre illuc secum, [a] *ut unà* [b] *esset, meum.*

Idem. *Te ora Dave,* [a] *ut* [b] *redeas jam in viam.*

Idem. *Metuo* [a] *ut* [b] *substet hospes,* id est, *nè non substet.*

Ut, concedentis, seu positum pro quanquam, & ut pro utpote, subjunctivo servit; ut,

[a] *Ut omnia* [b] *contingant quæ volo, levari non possum.*

Non est tibi fidendum, [a] *ut qui toties* [b] *fefelleris.* [a] *Ut qui solus relictus* [b] *jueris.*

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis nectitur: ut, Cicer.

[a] *Ut ab urbe* [b] *discessi, nullum intermisi diem quin scriberem.*

Terent. *Tu tamen has nuptias pergejacere,* [a] *ut* [b] *facis.*

Idem. *Credo* [a] *ut* [b] *est dementia.*

Virg. [a] *Ut* [b] *valet?* [a] *Ut* [b] *meminit nostri?*

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructione paulò suprà est dictum.

PRÆPOSITIONUM CONSTRUCTIO.

PRæpositio subaudita, interdum facit, ut addatur ablativus: ut, *Habeo te* [ab] *loco parentis*, id est, [a] *in* [b] *loco. Apparuit illi humanâ* [ab] *specie.* id est, [a] *sub humanâ* [b] *specie. Discessit* [ab] *magistratu*, id est [a] *à* [b] *magistratu.*

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit quem & extra compositionem regebat: ut, Virg. *Nec posse* [b] *Italiâ Teucrorum* [a] *avertere regem?*
[a] *Prætereo* [b] *te insalutatum.*
Idem. ---[a] *emoti procumbunt* [b] *cardine postes.*
Idem. [a] *Detrudunt naves* [b] *scopulo.*

Verba composita cum A, ab, &c.

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut, [a] *Abstinuerunt* [a] *à viris.* Terent. *Amicos* [a] *advocabo* [b] *ad hanc rem.* [b] *Cum legibus* [a] *conferemus.*
Cic. [a] *Detrahere* [b] *de tua fama nunquam cogitavi. Cùm* [b] *ex insidiis* [a] *evaseris.* Terent. *Postquam* [a] *excessit* [b] *ex ephebis.* [b] *In Rempublicam cogitatione curáque* [a] *incumbe.*

In cum Accusativo.

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, Virg. *Accipit* [a] *in* [b] *Teucros animum mentémque benignam.*
Idem. *Quid meus Æneas* [a] *in* [b] *te committere tantum,*
Quid Troès potuere?
Idem. *Quò te Mœri pedes? an quò via ducit,* [a] *in* [b] *urbem?*
Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur, ut, Virg. *Estque locus* [b] *partes ubi se via findit* [a] *in ambas.*
Ovid. *Versa est* [a] *in* [b] *cineres sospite Troja viro.*
--- amor mihi crescit [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo.

In, cùm significatur actus in loco, ablativum postulat: ut, Ovid. *Scilicet ut fulvum spectatur* [a] *in* [b] *ignibus aurum.*

Sub cum accusativo.

Sub pro Ad, per, & ante, accusativo jungitur: ut, [a] *Sub* [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati jere* [a] *sub id* [b] *tempus ad res repetendas missi;* id est, [a] *per id* [b] *tempus.*

Sub cum ablativo.

Virg. --- [a] *sub* [b] *noctem cura recursat*, id est, *Paulò* [a] *ante* [b] *noctem*, vel *instante nocte.* Alias ablativum admittit: ut, *Quicquid* [a] *sub* [b] *terrâ est, in apricum proferet ætas.*
Virg. --- [a] *sub* [b] *nocte silenti*; id est, [a] *in* [b] *nocte silenti.*

Super

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, Virg. Super cum accusativo.
--- [a] *Super* [b] *Garamantas & Indos Proferet imperium.*
Super pro De & In ablativo: ut, Tacit. *Multus* [a] *super eâ* [b] *re variusque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *super viridi.* Super cum ablativo.
Subter uno significatu utrique casui apud authores jungitur: ut, Liv. *Pugnatum est super* [a] *supterque* [b] *terras.* Subter.
Virg. --- *omnes Ferre libet,* [a] *subter* [b] *densâ testudine casus.*
Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, Tenus.
[b] *Pube* [a] *tenus.* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo tantùm plurali: ut, [b] *Crurum* [a] *tenus.*
Præpositiones cùm casum amittunt, migrant in adverbia: ut, Virg. --- *longo* [a] *post tempore venit.* Præpositiones migrant in adverbia.
Idem. [a] *Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.*
Idem. --- [a] *coràm quem quæritis adsum Troius Æneas.*

INTERJECTIONUM CONSTRUCTIO.

INterjectiones non rarò absolutè, & sine casu ponuntur: ut, Virgilius.
Spem gregis ([a] *ah!*) *silice in nudâ connixa reliquit.*
Terent. *Quæ* ([a] *malum!*) *dementia!*
O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, *O festus* [b] *dies hominis!*
Virg. [a] *O fortunatos nimiùm, bona si sua norint,* [b] *Agricolas!*
Idem. [a] *O formose* [b] *puer, nimiùm ne crede colori.*
Heu & Prò, nunc nominativo, nunc accusativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b] *pietas!* Virg. [a] *Heu prisca* [a] *fides!*
Idem. [a] *Heu* [b] *stirpem invisam.*
Terent. [a] *Prò* [b] *Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*
Idem. [a] *Prò Deûm atque hominum* [b] *fidem!*
[a] *Proh fidele* [b] *Jupiter!* apud Plaut.
Hei & væ, dativo apponuntur: ut,
Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi quòd nullis amor est medicabilis herbis.*
Terent. [a] *Væ misero* [b] *mihi, quantâ despe decidi!*

DE FIGURIS.

FIgura est novatâ arte aliqua dicendi forma. Figura quid sit.
Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet & constructionis, hoc loco trademus.

Fi-

Figuræ Dictionis.

Figuræ dictionis sunt sex: Prothesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope.

Prothesis. Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus*. *Tetuli* pro *tuli*.

Aphæresis. Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*. *Temnere* pro *contemnere*.

Epenthesis. Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquias*, *relligio*, additâ *l*; *Induperatorem* pro *Imperatorem*.

Syncope. Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit*, *petiit*, *dixti*, *repôstum*, &c.

Paragoge. Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier* pro *dici*.

Apocope. Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi* pro *peculii*. *Dixtin'* pro *dixtine*. *Ingeni* pro *ingenii*.

Figuræ Constructionis.

Figuræ constructionis sunt octo. Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antiptôsis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio quid sit. APpositio, est duorum substantivorum ejusdem casus, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio; ut, [a] *Flumen* [b] *Rhenus*. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut. [a] *Marcus* [b] *Tullius* [bb] *Cicero*.

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, [a] *Urbs* [b] *Patavii*: apud Virgilium. [a] *Urbs* [b] *Antiochia*: abud Ciceronem.

In Appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ*.

Ovid.

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxuriosa* [a] *proci.*
Virg. *Ignavum* [b] *fucos* [a] *pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, [a] *Urbs* [b] *Roma.* [a] *Animal* [b] *equus.*

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, [a] *Taurus* [b] *mons Asiæ.* [a] *Lupus* [b] *piscis.*

Et ad proprietatem attribuendam: ut, [a] *Erasmus* [b] *vir exactissimo judicio.* [a] *Nereus* [b] *adolescens insigni formâ.* [a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ.*

EVOCATIO.

Evocatio quid sit.

CUm prima vel secunda persona immediatè ad se evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ personæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper laboro.* [a] *Tu* [b] *dives ludis.*

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Notanda quatuor.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut *Ego* [b] *pauper laboro;* [a] *Tu* [b] *dives ludis.* Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cùm persona evocata caret numero singulari: ut, *Ego tua* [b] *delicia istùc veniam.* Aut cùm est nomen collectivum: ut, *Magna* [a] *pars studiosorum amœnitates* [b] *quærimus:* hîc subauditur *nos.* Aut denique cùm nomen distributivum: ut, *In magnis,* [b] *lassi rebus* [b] *uterque* [b] *sumus:* subintelligitur *nos.*

Evocatio duplex.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam persona evocans, quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, [a] *Populus* [b] *superamur ab uno;* subauditur, *Nos.*

SYLLEPSIS.

Syllepsis quid sit.

SYllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignioris sub digniore, à σύν con, & λήφω sumo.

Duplex

Duplex autem est conceptio: personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona, & generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Nota. Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluraris numeri: ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & personâ cum digniore suppositio ac substantivo quadrabit: ut, *Quid a tu & soror b facitis?*
a *Ego & mater*, b *miseri b perimus.*
a *Tu & uxor* b *qui b adfuistis, testes estote.*

Conceptio Personarum.

Dignior Persona. Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia: ut, a *Ego & pater* b *sumus in tuto.* a *Tu atque frater* b *estis in periculo. Neque* a *ego neque tu* b *sapimus.*
Virgil. ---b *divellimur inde Iphitus & Pelias* a *mecum.*
Idem. a *Rhemus cum fratre Quirino Jura* b *dabant.*

Cum. *Cum* tamen singulare verbum magis amat: ut, *Tu quid ego & a populus mecum* b *desideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus. Dignius etiam est masculinum genus quam fœmininum aut neutrum: & dignius fœmininum quàm neutrum: ut, a *Rex & Regina* b *beati.* a *Chalybs & aurum sunt in fornace* b *probati. Hinc per vim a leges & plebiscita* b *coacta.*

Exceptio. At cùm substantiva res inanimatas significant, adjectivum aut relativum usitatiùs in neutro genere ponitur: ut,
Virg. ---*cùm Daphnidis* a *arcum*
Fregisti & a calamos, b *quæ tu perverse Menalca,*
Et cum vidisti puero bb *donata, dolebas.*
Salust. a *Ira & a egritudo* b *permissa sunt.* Idem. *Huic* a *bella civilia,* a *cædes & a discordia civilis* b *grata fuerunt.* a *Virga tua, & a baculus tuus,* b *ipsa me* bb *consolata sunt.*

Conceptio duplex. Porrò conceptio, aliàs Directa est, nempè cùm concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs Indirecta, cùm copu-

copulantur per Cum: ut [a] *Ego cum fratre* [b] *ſumus candidi;* ubi utraque Conceptio eſt indirecta.

Eſt etiam quædam Conceptio generum implicita; nempè quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur, ſed de mare atque fœmina perinde loquimur ac de ſolo mare: ut ſi dicam, [a] *Uterque eſt* [b] *formoſus*, loquens de ſponſo & ſponſa. Sic Ovid. [b] *Implicuit laqueis nudus a uterque jacet:* loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano. Syllepſis implicita.

PROLEPSIS.

PRolepſis ſeu præſumptio, eſt pronunciatio quædam rerum ſummaria. Fit autem quum congregatio ſive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret: deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, [a] *Duæ aquilæ* [b] *volaverunt;* [ab] *hæc ab oriente,* [ab] *illa ab occidente.* Hîc congregatio ſive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cùm quo partes, *hæc & illa* ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Congregatio ſive totum, eſt dictio pluralis numeri, ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrſis.* Prolepſis. Nota.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.

[b] *Compulerantque greges* [a] *Corydon & Thyrſis in unum;*
[ab] *Thyrſis oves,* [ab] *Corydon diſtentas lacte capellas.*

Aut congregatio eſt nomen collectivum: ut,

[a] *Populus* [b] *vivit,* [ab] *alii in penuria,* [ab] *alii in deliciis.*

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepſi eſſe neceſſaria. Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ*: verbum, ut, *volaverunt*: partes, ut, *hæc & illa*; Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*: & ordinem, videlicet quod totum præcedat, partes ſequantur. Quinque in prolepſi neceſſaria.

Duplex autem eſt Prolepſis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepſi eſſe oportet: ut, [a] *Equi* [b] *concurrunt:* [ab] *hic à dextrâ,* [ab] *ille à ſiniſtrâ Hippodromi:* & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid. Prolepſis duplex.

[ab] *Alter in alterius* [a] *jactantes lumina vultus,*
[b] *Quærebant taciti noſter ubi eſſet amor.*

Deeſt

Deest altera partium cum determinatione, videlicet, & ab *alter in alterius. Et* ab *alter alterius onera* b *portate.* Ubi deest a *vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet, *Et* ab *alter alterius.*

Ter. a *Curemus aquam* b *uterque partem:* hîc totum a *nos* subintelligitur, & partes, *alter & alter*, includuntur in distributivo *uterque.*

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posteriùs gestum est, antè describimus: ut, Virgil.

a *Lavináque venit littora.* Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepsis à προ quod est antè, & λήβω sumo.

ZEUGMA.

Zeugma quid sit.

ZEugma est unius verbi vel adjectivi, viciniori respondentis ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expressè, ad alterum verò per supplementum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum* a *praesidium palatii, nihil urbis* a *vigiliæ, nihil* a *timor populi, nihil* a *concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatûs* a *locus, nihil horum* a *ora vultúsque* b *moverunt;* Hîc *moverunt*, expressè reducitur ad *ora vultúsque*, at ad cætera per supplementum: Subintelligendum est enim, *praesidium movit, vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, a *Ego melius quàm tu* b *scribo.* a *Ego sicut fœnum* b *arui.*

Hoc a *ille ità prudenter atque ego* b *feciſſet.*

Item per *nisi*: ut, Ter. *Talem filium* a *nulla nisi tu* b *pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. *Quid nisi secreta* a b *laserunt Phyllida* a *sylva?*

De quibus in concordantia verbi & nominativi supra est dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, primus hic tenos, quàm istic* a *tu nos* b *videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In persona: ut, *Ego &* a *Tu* b *studes.*

In genere: ut, *Maritus &* a *uxor est* b *Irata.*

In numero: ut, *... hic illius arma, Hîc* a *currus* b *fuit.*

Poni-

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *Ego & tu.* Quandoque in medio, vocatúrque Mesozeugma: ut, [a] *Ego* [b] *dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma: ut, *Ego & [a] tu [b] dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo substantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum; ut, *Irata est:* & quòd verbum vel adjectivum viciniori supposito respondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut, [b] *Cubas* [a] *ubi ego.* [b] *Cœnas* [a] *quando nos.* Quatuor in Zeugmate requisita.

Quando Verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroque convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis: ut, [a] *Joannes* [b] *fuit piscator & [a] Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco Verbo ζεύγνυω vel ζεύγνυμι, quod est copulo.

SYNTHESIS.

SYntheſis, est oratio congrua sensu, non voce: ut, Virg. [a] *Pars in frusta* [b] *secant. Gens* [b] *armati.* Synthesis quid sit.

Fit autem Syntheſis, nunc in genere tantùm, idque aut sexûs discernendi causâ; ut, [a] *Anser* [b] *fœta,* [a] *Elephantus* [b] *gravida:* aut supplementi gratiâ; ut, *Præneste sub* [b] *ipsa:* subauditur *urbe.*

[a] *Centauro in* [b] *magnâ:* subintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantùm: ut, [a] *Turba* [b] *ruunt.* [b] *Aperite* [a] *aliquis ostium.*

Nunc verò in genere & numero simul: ut, [a] *Pars* [b] *mersi tenebrarum.*

Virg. *Hæc* [a] *manus ob patriam pugnando vulnera* [b] *passi.*

Dicitur autem Syntheſis, à συν, quod est con, & θέσις positio; quia est compositio, id est, constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

ANtiptòsis, ab ἀντὶ quod est pro, & πτῶσις casus, est positio casûs pro casu, idque interdum non invenustè: ut, Virg. [a] *Urbem quam statuo,* [b] *vestra est.* Ter. *Populo ut* Antiptosis quid sit.

[b] *placerent quas feciſſet fabulæ*. [a] *Sermonem quem audiſtis, non* [b] *eſt meus*. [a] *Ejus non* [b] *venit in mentem*, pro *id*, Quanquam hîc *venit*, perſonaliter potiùs uſurpari exiſtimandum eſt. *Ariſtotelis libri ſunt omne* [b] *genus* [a] *elegantiâ referti*: pro *omnis generis*. Sic *id* [b] *genus, quod* [b] *genus*, &c. [b] *Idne eſtis* [a] *authores mihi*? *pro ejus*. Interdum autem fit durior Antiptôſis: ut, *Salve* [b] *primus omnium parens patriæ* [a] *appellate*, pro *prime*. *Habet duos gladios*, [b] *quibus* [a] *altero te occiſurum minatur, altero villicum*: pro *quorum altero*.

SYNECDOCHE.

SYnecdoche eſt, cùm id quod partis eſt attribuitur toti: ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes*. Hîc *album*, quod ſolis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Nota. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem ſignificantia; item verba paſſiva, & neutralia ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt regere accuſativum, aut ablativum, ſignificantem locum in quo eſt proprietas aut paſſio: ut, [a] *Æger* [b] *pedes*, vel [b] *pedibus*. [a] *Saucius* [b] *frontem*, vel [b] *fronte*. [a] *Doleo* [b] *caput*, vel [b] *capite*. [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro*. [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni*. *Effuſas* [a] *laniata* [b] *comas, contuſaque* [b] *pectus*.

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt: [b] *Excepto* [a] *quòd non ſimul eſſes*, [b] *cætera* [a] *lætus*. [b] *Cætera* [a] *ſimiles, nuo differunt*.

Dicitur autem Synecdoche à *συν* quod eſt *cum*, & *ἐκδέχομαι ſuſpicio*: videlicet, quòd totum cum ſua parte capiatur.

(Si cui libet figurata conſtructionis elegantias pernoſcere, legat Thomam Linacrum *de* Ellipſi, Pleonaſmo *&* Enallage, *atque aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copioſè diſſerentem.*

DE PROSODIA.

Proſodia quid ſit. PRoſodia eſt, quæ rectam vocum pronunciationem tradit; Latinè *accentus* dicitur.

Dividitur autem Proſodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus. Tonus eſt lex vel nota, quâ ſyllaba in dictione elevatur, vel deprimitur.

Eſt

Est autem tonus triplex, { Acutus. Gravis. Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliquâ ascendens in dextram, sic ['] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hâc figurâ [^] Circumflexus.

Hûc addatur etiam Apostrophus, qui est quædam circuli pars in summo literæ appositæ, quam sic pinges ['] Apostrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deesse ostenditur: ut, *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantóne.*

Spiritus duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

Tonorum Regula I.

MOnosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês, flôs, sôl, thûs, rûs.* Monosyllaba.

Regula II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, posterior brevis, prior circumflectitur: ut, *Lúna, Músa.* In cæteris acuitur: ut, *citus, látus, sólers, sátur.* Dissyllaba.

Regula III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam: ut, *Dóminus, pontifex.* Polysyllaba.

Excipiuntur composita à Facio: ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefacit.*

At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románus, amâtor.* Nota.

Composita à fit, ultimam acuunt: ut, *Malè fit, calefit, benefit, satisfit.*

Appendix.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt. Nota.

Regula IV.

Quæ tonos perturbant.

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

1. Differentia.

Differentia.

Differentia tonum transponit: ut, *Unà* adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eò, aliò, aliquò, continuò, sedulò, porrò, fortè, quà, siquà, aliquà, nequà, illò, falsò, citò, ferè, plane*, & id genus alia: *putà* pro *sicut*, *pone* pro *post*, *coràm*, *circùm*, *aliàs*, *palàm*, *ergò* conjunctio, sed *ergò* pro *causa* circumflectitur: ut,

Virg. — *illius ergô Venimus.* Hæc igitur omnia sicut Græca acutitona, in fine quidem sententiarum acuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima suspenditur in his, *Deinde, proinde, perinde, aliquando, siquando, nequando, hucusque, alonge, delonge, dèinceps, dumtaxat, deorsum, quapropter, quinimo, enimverò, propemodum, admodum, affabre, interdùm, nihilominus, paulominus:* cùm non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenus, crurum tenus:* non enim composita sunt, velut *hactenus, quatenus*, & ejusgeneris reliqua.

2. Transpositio.

Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in præpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, Virg. *Transtra per & remos. Te penes imperium.*

3. Attractio.

Attractio.

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum aliquod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum syllabæ præcedenti, eámque acuunt: ut, *Luminaque lucemque Dei.* Sic *Dum, sis, nam*, pariter.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dènique, ùtique, ìtaque, ùndique, hìccine*, & hujusmodi.

Ubique & Ubivis.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & *Ubivis.*

4. Concisio.

Concisio.

Concisio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integra

tegræ dictionis: ut, *Virgili, Valèri, Mercúri*: pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina ſyncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, veſtrâs, cujâs*: ab *Arpinatis, Ravennatis, noſtratis*, &c. Sic *Donèc, à donecum.* Sic *hûc, illûc, iſtûc, adhûc*, &c. pro *hucce, illucce* &c. Et compoſita à *dic, duc, fac*: ut *benedîc, reddûc, calefâc.* Nomina & pronomina ſyncopata.

5. Idioma.

Idioma, hoc eſt linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, ſi dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, ſervent tonum ſuum: ut: *Symóis, Periphas* penultimam acuunt: at facta Latina, antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorſus Latina fiunt, Latinum quoque tonum ſervant: ut, *Geórgica, Bucólica*, antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultimâ tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, ſophìa, ſymphónia*, tonum recipiunt in antepenultimâ, licêt in ſuâ linguâ habeant in penultimâ.

Porrò, ſi ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutiſſimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare. Nota.

Syllabæ communes in proſa oratione ſemper corripiuntur: ut, Gélebris, Cáthedra, Mediocris. Syllabæ communes.

DE CARMINUM RATIONE.

HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de ſyllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus. De ſyllab. tempore.

Tempus eſt ſyllabæ pronunciandæ menſura. Syllaba brevis unius eſt temporis, longa verò duorum Tempus quid. Syllab. brev. Longa.

Tempus breve ſic notatur [◡]

Longum autem ſic [-] ut Tērrā.

Ex Syllabis juſto ordine diſpoſitis fiunt pedes.

Eſt autem Pes duarum ſyllabarum pluriúmve conſtitutio, ex certa temporum obſervatione. Pes.

Pedum alii diſſyllabi, alii triſſyllabi. Diviſio pedum.

De tetraſyllabis autem non multùm attinet ad hoc noſtrum inſtitutum differere.

Dissyllabi sunt	Spondæus,	ut	-- *Virtus.*
	Pyrrhichius,		⏑⏑ *Deus.*
	Trochæus,		-⏑ *Patris.*
	Jambus,		⏑- *Amans.*
Trissyllabi sunt	Molossus,	ut	--- *Magnates.*
	Tribrachus,		⏑⏑⏑ *Dominus.*
	Dactylus,		-⏑⏑ *Scribere.*
	Anapæstus,		⏑⏑- *Pietas.*
	Bacchius,		⏑-- *Honestas.*
	Antibacchius,		--⏑ *Audire.*
	Amphimacer,		-⏑- *Charitas.*
	Amphibrachus,		⏑-⏑ *Venire.*

Porrò, pedes justo numero atque ordine concinnati carmen constituunt.

Carmen. Est enim Carmen, oratio justo atque legitimo pedum numero constricta.

Carmen compositurо inprimis discendum est, pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Scansio. Est autem Scansio, legitima carminis in singulos pedes commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Ecthlipsis, Synæresis Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha. Synalœpha est elisio quædam vocalis ante alteram i diversis dictionibus; ut,

Sera nimis vit' est crastina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus; ut, Dii, diis, fidem, iisdem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo, semiustus, deest, deero, & similibus.

At, heu & o, nunquam intercipiuntur.

Ecthlipsis. Ecthlipsis est, quoties *m* cum sua vocali perimitur, proximâ dictione vocali exorsâ: ut,

Monstr' horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monstrum horrendum, &c.*

Synæresis. Synæresis est duarum syllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvaria vimine texta:* pro *alvearia.*

Diæresis. Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ; ut

- ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ ∪ -

ut Ovid. *Debuerant fuſos euoluiſſe ſuos*, pro *euoluiſſe*.

Cæſura, cùm poſt pedem abſolutum ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæſura.

Cæſuræ ſpecies ſunt

Triemimeris ex pede & ſyllabâ: ut, Triemimeris.

- ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪

Virgil. *Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllaba ut, Penthemimeris.

- ∪ ∪ - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - -

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllaba: ut, Hepthemimeris.

- - - - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - -

Idem. *Oſtentans artem pariter arcúmque ſonantem.*

Enneëmimeris, conſtat ex quatuor pedibus & ſyllaba: ut, Enneëmimeris.

- ∪ ∪ - ∪ ∪ - - - ∪ ∪ - -

Idem. *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS CARMINUM.

CArminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimum tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadæum, Sapphicum, Phaleucium, Jambicum.

Carmen Heroicum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondæo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondæum peculiariter ſibi vendicat: reliqui hunc vel illum, prout volumus: ut Hexametrum.

- ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - -

Virgil. *Tityre tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando ſpondæus etiam in quinto loco: ut,

Idem. *Chara Deûm ſoboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima cujuſque verſûs ſyllaba habetur communis. Ultima communis.

Carmen Elegiacum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondaicos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omninò dactylicos, cum ſyllaba item longa: ut Pentametrum.

- - - ◡ ◡ - - ◡ ◡ - ◡ ◡ -

Ovidius. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadæum.

Aſclepiadæum. Carmen Aſclepiadæum, conſtat ex penthemimeri, hoc eſt, ſpondæo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - ◡ ◡ - - ◡ ◡ - ◡ ◡

Horatius. *Mæcenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Sapphicum. Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut,

- ◡ - - ◡ ◡ - ◡ - ◡

Horatius. *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

Adonic. ubi & unde. In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum, quod conſtat ex dactylo & ſpondæo: ut,

- ◡ - - - ◡ ◡ - ◡ - -

Horatius. *Integer vitæ ſceleriſque purus*

- ◡ - - ◡ ◡ - ◡ - -

Non eget Mauri jaculis, nec arcu,

- ◡ - - - ◡ ◡ - ◡ - -

Nec venenatis gravidâ ſagittis,

Fuſce, pharetrâ. - ◡ ◡ - -

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Phaleucium. Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ſpondæo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

- - - ◡ ◡ - ◡ - ◡ - -

Quoquò diffugias, pavens Mabilli,

Noſtrum non poteris latere naſum.

Jambicum Archilochium.

Carmen Jambicum. Legitimus verſus Jambicus è ſolis conſtat Jambis: ut,

◡ - ◡ - ◡ - ◡ - ◡ - ◡ -

Suis & ipſa Roma viribus ruit.

Recipit tamen interdum in locis imparibus pro Jambo tribrachum, ſpondæum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondæum rariùs, apud Scenicos.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum conſtat ex quatuor pedibus: ut,

Carminum dulces nata - - ◡ - - - ◡ -
Quas ore pulchra melleo - - ◡ - ◡ - ◡ -
Fundis, lyræque succinis! - - ◡ - ◡ - ◡ -

Trimetrum sive Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus: ut,

- - - - - - ◡ - - ◡ -

Qui nos damnant sunt histriones maximi.

DE QUANTITATE PRIMARUM SYLLABARUM.

PRimarũ syllabarũ quantitas octo modis cognoscitur; Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo, seu authoritate.

Positio. *Regula* I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est; ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit; ut,

Maior sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor*, *sum*, *quàm* & *sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs producitur:

- - - ◡ ◡ - - - - - ◡ ◡ - -

ut Virg. *Occulta spolio, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum, simulachrum.*

Vocalis ante alteram. *Regula* II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est; ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes; ut, Unius, illius, &c. Ubi *i* communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi ſunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi e inter geminum *i* longa fit; ut, Facĭci: alioqui non; ut Rĕi, ſpĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio, longa eſt, niſi ſequantur *e* & *r* ſimul; ut, Fĭerem, Fieri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti* - - - - ◡ ◡ - -

Idem. *Quod fieri non poſſe putes.* - ◡ ◡ - - ◡ ◡ -

Obe Interjectio, priorem ſyllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus ſubinde longa fit; ut Dicite Pĭerides. Reſpice Lāërten. Et in poſſeſſivis; ut, Ænēi nutrix. Rhodopēius Orpheus.

Diphthongus. *Regula* III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa eſt: ut, Aūrum, nēuter, mūſæ; niſi ſequente vocali, ut, Præire, Præuſtus, Præamplus.

Derivatio. *Regula* IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem ſortiuntur; ut, ămatôr, ămicus, ămabilis. primâ brevi ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis ſunt

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes & sēdile, à sĕdeo.
Jūmentum, à jŭvo.
Fōmes & fōmentum, à fŏveo.

Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sedile ſæpius habet brevem in antepenultima.

Sunt & contra; quæ à longis deducta, corripiuntur: qualia ſunt,

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledĭcus & id genus multa à dico.
Fĭdes, á fĭo.
ărena, ăriſta, } ab āreo.
Pŏſui, à pōno.

Gĕnui, à gigno.
Frăgor, frăgilis, } à frāngo.
Nŏto, as, à Nōtu.
Năto, as, à nātu.
Dĭſertus, à dĭſſero.
Sŏpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

Com-

Compoſitio. *Regula* V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur; ut, Pŏtens, impŏtens; Sōlor; consōlor; Lĕgo, is, Perlĕgo, Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innūba, Pronūba, } à nūbo. { Dejĕro, Pejĕro, } à jūro.

Præpoſitio. *Regula* VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur; A, de, præ, ſe, è, niſi vocali ſequente; ut, *unda debiſcens.*

---Sudibuſ--prauſtis: apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt; præter quam in iſtis,

Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro ſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, profundo, propello, propulſo, propago as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per *o* parvum, & proinde primam brevem habent.

Di etiam producitur, niſi in Dĭrimo, & Dĭſertus.

Reliquæ præpoſitiones, ſi poſitio ſinat, corripiuntur. Cujuſmodi ſunt, Ad, ob, ab, ſub, re, in, &c.

Regula VII. *Canon* I.

Omne præteritum diſſyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, ſcĭpi, ſtĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent; ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi.	
Tĕtendi,	Tŭtudi.	Dĭdici.	
Tŏtondi,	Fĕfelli,	Cĕcĭdi, à cado.	
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcĭdi, à cædo.	

Quin & ſupinum diſſyllabum priorem quoque producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cītum, à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

Exem-

Exemplum seu Authoritas. *Regula* VIII.

Quarum verò syllabarum quàntitas sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo atque authoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex Poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus sortis sunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Iralus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychæus, Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ, syllabæ, partim eâdem ratione quà primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

Incrementi genit.

De incrementis genitivi nominum polysyllabarum suprà in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio facilè suppeditabunt.

Conjugationum analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt, nempe A, indicem primæ conjugationis, longam esse naturâ, præterquam in Do & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dămus, circumdămus; Dăbis, circundăbis; Dăre, circumdăre.

Præterea syllabas *rimus & ritis*, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas, animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit *Aldus*: ut præterito; Amaverĭmus, amaverĭtis: Futuro, Amaverīmus, amaverītis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in his similibus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producunt: ut, Clandestīnus, mediastīnus, parietīnus, matutīnus, vespertīnus, repentīnus.

Præ-

Præter hæc sequentia { Diutinus, Crastinus, Pristinus, Perendinus, Hornotinus } { Serotinus, Oleaginus, Faginus, Cedrinus, Carbasinus } aliorum nominibus

Et reliqua materialia, sive à metallorum formata in *inus*, qualina sunt permulta à Græcis vocibus deducta in ινος: ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera fœliciùs docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut fine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare, illis prætermissis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jàm accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primùm, *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias Putā, ità, quiā.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis; præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*: ut, ô Æneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis: ut, ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, sed frequentiùs longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, desinentia, brevia sunt: ut, ăb, ăd, caput. B, D, T, C.

In *e* definentia producuntur; ut, hīc, illīc, & hīc adverbium. Sed tria in *e* semper contrahuntur: ut, Hăc, nĕc, donĕc. Duo sunt communia; Hăc, & pronomen hīc, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casûs.

E finita brevia sunt: ut, Marĕ, penĕ, legĕ, scribĕ. E.

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē, unà cum adverbiis inde enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, postridiē, quarē, qua-de-rē, ea-rē; & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis: ut, Docē, moyē, manē, cavē. Fames olim quintæ, nunc tertiæ declinationis producit ultimam in Ablativo. ae.

Pro-

Producuntur etiam monosyllaba in *e*: ut, Mē, tē, sē: præter Quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & malĕ corripiuntur omninò.

Postremò, quæ à Græcis per η scribuntur, naturâ producuntur, cujuscunque fuerint casûs, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchisē, Cetē, Tempē.

I. I finita, longa sunt, Dominī, magistrī, amarī, docerī.

Præter mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripiuntur; cujus etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amarillĭ, Alexĭ, Daphnĭ.

L. *L* finita corripiuntur; ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, săl, consŭl. Præter nil contractum à nihil, & Sōl. Et Hebræa quædam in *l*; ut, Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N. *N* finita producuntur; ut, Pæān, Hymēn, Quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe forsăn, forsităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

In. Corripitur & *In*, cum compositis: ut, Exĭn, subĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castrantur: ut; Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemōn?

EN. Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet; ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casûs: ut, Nom. Ilĭon, Pelĭon. Accus. Caucasŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *un* per *i*, ut Alexĭn. In *yn* per *y*; ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *a*: ut, Nom. Iphigenia, Ægina. Accusat. Iphigenĭăn. Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: ut Nominat. Æneas, Marsyas. Accusat. Æneān, Marsyān.

O finita. O finita, communia sunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo,

cendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur; ut, huic Dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Cæterùm modŏ & quodammodŏ, ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur: ut, Dō, ſtō, ut & ergò pro cauſa.

Item Græca per *ω* cujuſcunque fuerint casûs: ut, hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur; ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr. R.

Cor ſemel apud *Ovidium* productum legitur: ut,

\- ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡ – ◡ ◡ – –

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Făr, lăr, năr, vĕr, ſŭr, cūr; Păr quoque cum compoſitis: ut, Compăr, impăr, diſpăr.

Græca etiam in *er*, quæ illis in *ηρ* deſinunt: ut, Aĕr, crătĕr, charactĕr, æthĕr, ſotĕr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, As, es, is, os, us. S.

Primò *as* finita producuntur: ut, amās, musās, majeſtās, bonitās. As,

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit: ut, Arcās, Pallās. Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium: ut, Heros, Heroŏs; Phyllis, Phyllidŏs. Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita, longa ſunt: ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Es.

Excipiuntur nomina in *es*, tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt: ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & pēs, unà cum compoſitis: ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt.

Es

Es quoque à sum, unà cum compositis corripitur: ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi potest, unà cum neutris ac nominativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanĕs, Cacoĕthĕs, Cyclopĕs, Naiadĕs.

Is. *Is* finita, brevia sunt: ut, Parĭs, panĭs, triftĭs, hilarĭs.

Excipe obliquos plurales in *is* qui producuntur: ut, Musīs, mensīs à *mensa*, dominis, templis.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis: ut, Samnīs, Salamīs, genitivo, Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casûs: ut, Simoeīs, pyroeīs parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia: ut, Vīs, līs: præter ĭs & quĭs nominativos, & Bis apud *Ovidium*.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is* quorum secundæ personæ plurales desinunt in *ītis*, penultimâ productâ, unà cum futuris subjunctivi in *ris*; ut, Audīs, velīs, dederīs. *Plur.* Audītis, velītis, dederītis.

Os. *Os* finita producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs ŏssis. Et Græca per *o* parvum: ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us. *Us* finita, corripiuntur: ut, Famulŭs, regĭus, tempŭs, amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis: ut, Salūs, tellūs: Genitivo Salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singularis: ut, Hujus manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba: ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *u* diphthongum, cujuscunque fuerint casûs: ut, hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen IESUS.

U. Postremò, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

Omnium Nominum in regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

Abdo,
Abscondo,
Occulto, } *to hide.*

Abyssus, immensa quædam profunditas impenetrabilis: *a depth that by sounding cannot be found.*

Acarnan, gens ex quadam regione Græciæ: *the people of Acarnania in Greece.*

Accerso, eo ad vocandum vel voco: *to go to call.*

Acer, arbor: *a Maple tree.*

Acies, acumen rerum secantium, exercitus instructio, oculi lumen: *an edge: the aray of an Army: the sight of the eye.*

Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum: *a needle, or an instrument wherewith women did set their hair.*

Adeps, omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei: *Fat.*

Adipiscor, assequutus sum. *To obtain.*

Adolescens, juvenis, adultus: *a stripling from twelve to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris. *Wheat.*

Advena, qui non est civis, sed externus: *a stranger.*

Æquor, mare, pelagus: *the sea, because nothing is more plain than it: For* æquor *doth generally signifie a plain in any parcel of the world: It is taken for the air also: as* Aspice bis senos volitantes æquore cygnos.

Aes, species metalli rubro colore: *Brass, and because that in old time money was made of it.* Aes *sometimes doth signifie money.*

Aether, tota Cœli syderúmque substantia ac compago: *the whole substance of the sphere from the fire to the extremest circuit of heaven.*

Affinis, cognatus: *a kinsman by marriage.*

Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut aliâ quâpiam ratione cognitum: *to recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio: *to do.*

Agragas, urbs Siciliæ: *a town in the Isle of Sicilie, called now* Gergenti.

Agricola, qui exercitat rem rusticam: *an husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans: *a certain sea-bird that lieth in the sands, and hatcheth in winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox: *a bird, or swift.*

Alnus, genus arboris: *an Alder-tree.*

Alo, nutrio: *to nourish.*

Alter, *the other of the two.*

Alvus, qua sordes defluunt, aut labuntur: *the paunch, and some time the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ, eo

quod mammis careant: *certain women of Scythia, so named for lacking a dug.*

Ambigo, circumago, circundo: *to compass, to doubt.*

Amicio, vestio: *to cloath.*

Amnis, fluvius: *a river.*

Anas, avis in aquis degens: *a duck or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo: *to trouble or vex.*

Anguis, serpens in aqua degens: *a dry or a water-snake.*

Animus, consilii principium: *the mind.*

Anna, nomen mulieris: *Anne.*

Annuo, assentior. *To assent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum & 6 horarum: *a year.*

Antes, ab ante, eminentes lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica: *the pillars, or sayling stones that sail over the wall to bear the frame, or the dry stone-wall that incloseth a Vineyard, or the first set or frontier of Vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum: *a preservative against poyson.*

Antiæ, mulieris capilli in fronte demissi: *a womans forelocks.*

Antistes, in aliqua re summus: *a president or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula: *an old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc tarentina dicitur: *tarentine.*

Aperio, indico, refero: *to open, to shew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum: *a Bee.*

Apiscor, assequor, acquiro: *to obtain.*

Apollo, Deus quem Græci solem appellant: *the God of wisdom and physick, and of prophesie, and the God that carrieth the Sun about.*

Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ex alio pendeat: *A penthouse, or an addition to increase a thing.*

Applico, jungo, advenio: *to apply unto, or to arrive.*

Aptôton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu: *a noun undeclined, having one termination in all cases.*

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus: *a laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ significationis: *a tree.*

Arcas, ex Arcadia populus: *the people of Arcadia.*

Arceo, pello, & advenire non sino: *to keep away.*

Arcesso, voco & accuso: *to call, or to accuse, or to go to accuse.*

Arctus, ursa, quam nostri septentrionem dixerunt, signum cœleste: *a sign called the Bear, or the Wagon.*

Ardeo, uror, inflammor: *to be hot.*

Argos, oppidi nomen: *a town of the Peninsula of Greece called Peloponnesus.*

Arma, munimenta, scutũ, gladius, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kind of weapon.*

Arú-

Aruſpex, qui victimas inſpicit. *He or she that ſeeketh deſtinies by the bowels of beaſts.*

As eſt libra, id eſt, duodecim unciæ. *A pound of twelve ounces, or the whole ſum of any thing.*

Aſſecla, qui continuè & ſemper aliquem ſequitur. *A page or lacky, or continual waiter.*

Aſtu, dolo, fallaciis. *By deceit or guil.*

Athamas, nomen viri. *A mans name which should be ſacrificed for his ſon Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam & Macedoniam. *The City of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that ſtriveth for a game.*

Atomus, corpus inſecabile. *A mote ſo ſmall that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit. *A fowler, man or woman.*

Audeo, ſum auſus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To deſire, or covet.*

Avernus, lacus Campaniæ propè Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, where hence they thought was the deſcent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increaſe.*

Augur, qui futura prænunciat. *A ſoothſayer, man or woman.*

Auriga, qui vel quæ currũ ducit. *A wagoner, carman, or a carter.*

Auſter, ventus flans à meridie. *The ſouth-wind.*

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rota currûs vertitur. *An axletree: and by tranſlation, the ſtraight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B.

BAcchanalia, Dionyſia, i. Bacchi feſta. *The feaſt of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the Frenchmen call our Ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of Wine.*

Baculus, bacillus, & baculum, & hinc bacillum, ſcipio. *A ſtaff.*

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut ſanitatis aut abſtergendarum ſordium cauſâ lavamur. *A bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel formâ. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is alſo the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, inſtrumentum muſicũ, quod pulſatur plectro vel calamo. *The Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is alſo* Barbitos, *both maſculine & feminine.*

Bellaria, cibi ſecundæ menſæ. *Juncates.*

Bes, unciæ octo. *Eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, inſtrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any inſtrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the femin. gend.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or she that hath a face before and another behind.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra *melancholy, and with* flava *choler: and being uſed alone, is the ſame diſeaſe that* cholera *is after* Cor. Celſus: *ſee* cholera.

Bombyx, vermis & pro materia ſumitur. *A ſilk worm or ſilk.*

Bos, nota eſt ſignificatio. *An ox, cow, or bull.*

Britannia, inſula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The Iſle which is inhabited of Engliſhmen and Scottiſhmen, called* Britannia major.

Britannia minor. *Is Britain in France.*

Bubo, avis nomen, à bovis mugitu. *An owl.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horſe.*

Byſſus, tenuiſſimi lini genus. *A moſt fine ſort of fine flax, whereof a precious kind of linnen cloth is made. It may be taken for ſilk alſo.*

C.

CAcoëthes, malus mos. *An evil cuſtom, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A dead carcaſs.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and ſometime to hap, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To ſtrike, or to beat, and ſometime to cut or lop, or to prune trees: ſometime to kill, to ſacrifice, and ſometime to break: as,* cædere januam ſaxis, inſtare ferro.

Cællo, percutio, aut frango. *To ſmite, or to break:* antiquum verbum, *the compounds whereof be in uſe onely.* Cello, *is alſo read without a diphthong.*

Cælum vel Cœlum: extrema mundi determinatio cum ſphæris quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference, any of the ſpheres. It ſignifieth weather alſo.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon, and by a tranſlation unto the mind, to deſpiſe and ſet naught by.*

Calendæ, dies primus cujuſque menſis. *The firſt day of every moneth.*

Caleo, ferveo, calidus ſum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id eſt, via trita. *A path way.*

Calvo, decipio, fruſtror. *To deceive, to beguil, to tromp.* Calx, pes imus, & pro cujuſvis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro conglutinantur. *A heel, or laſt end of a race, or line.*

Cambio, commuto. *To exchange, & of the old Writers, it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in

in viis lapide ſtratis. *A channel.*

Cancelli, ligna inter ſe modicis intervallis in tranſverſum inſtar retis invicem annexa. *A lattice, or the liſts of a game-place, or of a ſpectacle.*

Canis, animal latrabile, & piſcis marinus, ſignum cæleſte. *A dog, or a dog-fish: a ſtar, or ſign in the firmament called* Canis.

Cano. *To ſing, to indite poëtically, to play upon inſtrument: ſometime it is to praiſe or propheſie.*

Capeſſo, capio, ſive ad capiendum eo. *To take, or to go to take: and ſometime* recipio me, *to go: as,* Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capeſſam.

Capio. *To take, to delight, to deceive, to chuſe, to abide, and ſuffer: as,* capio dolores. *To hold or contain, to invade & catch; as,* Navem cepimus. *To inflame with love, & is lightly of ſuch ſignification as the ablative is that cometh with it.*

Capiſtrum, capitis vinculum adhibitum ne animalia aufugiant. *An halter.*

Capitia, quod olim ſacerdotes geſtabant in capite. *An Ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum. *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of Caria.*

Cardo, quo janua movetur. *An hook or hinge.*

Careo, eſt rem deſideratam non habere. *To lack or be without, and ſpecially ſuch a thing as once we had.*

Carex, herba acuta duriſſima. *Sedge.*

Caro, quod anima careat, non ſolum de animalibus, ſed etiam de piſcibus & fructibus: *the meat of any thing, but moſt commonly flesh.*

Carpo, decerpo: *to crop, to bite off, or to gather: It is alſo to leaſe or to chuſe out, and ſometime to taunt or rebuke;* Carpere viam: *to begin to journey:* Carpere vitales auras, Carpere lanam, *to toſs wool:* Carpere linum, *to hatchel flax:* Carpere cibum, *to eat.*

Caſſis, reticulum, maſc. pro galea fœm. eſt caſſis, idis. & hæc caſſida. *A net or an helmet, in the feminin gender.*

Caſtra, locus in quo milites tentoria fixerunt: *the camp, the pavillion, or the Army.*

Cato, nomen viri. *A certain Romans name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, conſulo, proſpicio ne aliquid præter ſpem eveniat: *to beware, or to be wary and heedful:* cavere *is alſo to put in aſſurance, and to ſave harmleſs by caution or ſuretes.*

Caulis, in herbis dicitur ipſum robur, ſive ſtipes. *A ſtalk.*

Cedo: *to give place, to depart & go away.*

Cedrus, arbor ingens & procera. *A Cedar tree.*

Cello, *see* Cællo.

Cenſeo, exiſtimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to ſuppoſe, to think, to tell ones mind; Some take it for to be angry:* Cenſeri *is alſo to be in books of ſubſidies, and to be taxed or valued.*

Centum. *An hundred.*

Centuſſis, centum librarum. *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expreſſo remanet. *Wax.*

Cerno, video. *To ſee: & by tranſlation, to perceive & underſtand: Sometime to decree and appoint: to ſift, renge or boult, to ſever and part, to fight, to go unto: as* Cernere hæreditatem.

Cetus, piſcis maximus. *A whale.*

Cholera, eſt ventriculi immodica perturbatio ſuprà & infrà per vomitum facta. *The cholick: it is alſo choler, the hot & dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *A certain Italian peaſe.*

Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, ſhake, & ſtir, and ſometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis. *Aſhes.*

Ciris, eſt avis quam alio nomine alaudam dicimus. *A lark.*

Claudo, obſtruo, obſero. *To ſhut or cloſe, to make faſt, to ſtop or ſtay, not to ſuffer to paſs: as,* Ecce maris magnâ claudit nos obice pontus.

Clivus, locus molliter arduus, & pro collo ponitur: *a bank, a riſing, alſo a little hill.*

Clunis, natiũ tumor: *the buttock.*

Cluo, ſplendeo. *To ſhine, to gliſter, ſometime to fight.*

Clypeus, & clypeum, ſcuta majora & propriè peditum. *A buckler.*

Cœlum. *A graving tool, the ſky, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called* æther, *or,* quintum elementum. Cœlum *is alſo taken for the air: as* In hoc cœlo qui dicitur aër.

Cœno, cœnam ſumo. *To ſup, or to take ſupper.*

Cœpio; pro incipio, antiquum eſt. *To begin.*

Cognoſco, noſco eos qui prius incogniti erant. *to know that which we knew not before; ſometime diligently & attentively to conſider or to underſtand, to ſearch by an inquiry, & to ſit in judgement.*

Collis, monticulus. *An hillock.*

Colo, adoro, veneror. *to honour, or worſhip with prayer, to exerciſe, to make much of, to inhabit, to love.* Vitam colere, *is to lead a life: ſometime to plow or till the ground, ſometime to deck or trim.*

Colus, inſtrumentum quod penſa continet. *A diſtaff or ſpindle.*

Comes, comitans aut ſequens. *A companion by the way, either man or woman.*

Comminiſcor, fingo, excogito. *To imagine, to feign, to invent & deviſe, to aſſay, to bring a man to the belief of that that is not.*

Como, comam compono. *To kamb, to dreſs the bush with a comb,*

comb, or to deck and adorn.

Compago, compactio & conjunctio. *A joynt.*

Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters, or gyves.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Congrus, conger, genus piscis. *A Conger.*

Conjux, maritus vel uxor. *A husband or wife.*

Consulo. *To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Sometime it is to sit in counsel, & to deliberate; but used plurally: as,* Consulunt Senatores.

Coquo, cibum usui aptum reddo. *To dress meat, to play the cook, to prepare & go about: as,* Bellum coquere. *To vex & trouble, as.* Coquit me cura. *To concoct, to bring our nutriment unto a natural ferment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo animal regitur, quasi fons quidam & domicilium. *The heart, and sometime is used for the mind.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *A horn. By translation, the turning of rivers be called* Cornua. *It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primò candidum, postea sanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Jury & Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or standing piece.*

Crepo, sono. *To crack, sometime to complain, lament & accuse: as,* quis post vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur. *All manner of things that are given children in their infancy; as corals, swadling-bands, daggers, timbrels, & such like.*

Cres, Cretensis. *A man of Candy.*

Creta, insula est. *The Isle called Candy.*

Crinis, Capillus. *Hair.*

Crus, pars à genibus usque ad inferiorem pedem. *A leg.*

Crystallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Crystal.*

Cubo, jaceo. *To lie, and sometime to be sick in bed.*

Cucumis. *A cucumer, the which is called also in Latin* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. *A Gnat.*

Cumbo, *the ſame that* Cubo *is.*
Cunabula, cunæ. *A cradle.*
Cunæ, cunabula. Idem.
Cupio, opto, deſidero. *to covet, to deſire, to luſt for: & ſometimes with a dative to favour.*
Cupreſſus, arboris nomen. *A Cypreſs tree.*
Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A Weaſel.*
Cures, oppidi nomen. *A towns name.*
Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intentâ celeritate viam quàſi voro: *to run, & ſometime to flow, that is, to run as rivers do.*
Cuſpis, acutior pars haſtæ: *the point of a ſpear, pike, or partizan, or any other like.*
Cuſtos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat: *A keeper man or woman.*
Cyprus, inſula dives. *Cyprus the Iſle.*

D.

DAma, animal timidum. *A Buck or a Doe.*
Damno, damno afficio, vel condemno: *to damage or condemn.*
Dedo, in perpetuum do, vel totum ſubdo, ſive in manus & arbitrium. *To yield.*
Defrutum, à deferendo vinum decoctum ad mediam partem. *Wine ſodden to half.*
Dego, ago: *to live.*
Deleo, expungo, propriè lineas aut regulas: *to put out, and to cancel.*
Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati eſt: *the thing wherein we take pleaſure.*
Delphin, vel delphinus, vel delphis, piſcis maris, & ſignum cœleſte. *A dolphin.*
Demo, aufero: *to pull away and to exempt.*
Dens, notum eſt per ſimilitudinem; capitur pro omni quo aliquid teri poteſt. *A tooth.*
Depango, defigo: *to faſten down, and to plant.*
Deſidia, ignaviæ vitium. *Sloth-fulneſs.*
Dico, loquor, nomino. *To ſpeak, or to tell.*
Dies, rempus viginti quatuor horarum. *A day.*
Diffiteor, inficias eo, nego. *to deny.*
Digredior, diſcedo. *To go from.*
Diligo, amo. *To love.*
Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo: *to purge with waſhing.*
Dindymus, jugum montis Phrygiæ Idæ matri deûm dicatum. *the top of Ida, the hill by Troy.*
Diphthongus, unus duarum vocalium ſonus. *A double ſound, a diphthong.*
Diptôton, nomen flexum duobus in caſibus quibuſcunque: *A noun declined with two caſes whatſoever.*
Diræ, imprecationes, execrationes, & inferorum furiæ. *Curſes, baunings, and the furies of hell.*
Diſco, capio doctrinam. *to learn.*
Diſpeſco, ſeparo, dirimo. *to ſever.*
Diſpliceo: *to diſpleaſe.*

Ditionis,

Ditionis, imperii, dominii. *Of my right & title. We need not ſcrupulouſly to refuſe* Ditio *the nominat.*
Divido, partior: *to divide.*
Divitiæ, opes, amplæ fortunæ:
Do, dono. *to give.* (*Riches.*
Doceo, alicujus rei cognitionem alteri trado: *to teach, & ſometime to ſhew, & to declare, to warn, & to aſcertain.*
Dodrans, unciæ novẽ. *Nine ounces.*
Doleo, triſtis ſum. *to be ſorrowful.*
Domo, manſuetũ facio: *to tame.*
Domus, ædificium ad habitandum factum. *An houſe.*
Duco, notum eſt: *to lead, to marry, to account.*
Dulcedo, ſuavitas. *Sweetneſs.*
Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A guid, man or woman.*

E.

ECquis. *Whether any.*
Edo, comedo: *to eat.*
Edo, i. emitto, & quaſi extrudo: *to ſet out & evulgate, & ſometime to exhibit & ſhew: as,* edere ſpectacula.
Edere animã, *is to die. The ſignification of it in all other phraſes may be reduced to the firſt ſignification.*
Edoceo, diligenter doceo: *thorowly or perfectly to teach.*
Effata, ſunt ultimæ precationes augurum poſt finem auſpiciorum extra urbem dictæ: *he prayers that Sooth-ſayers ſaid, after notice taken of birds flying before they enter the City.*
Elephas, elephantus, animal famâno:um. *An Elephant.*
Elis, civitas Arcadiæ. *A city in Arcadia, or a Countrey in Peloponneſus.*
Emineo, præ aliis appareo, vel excello. *to appear before others, and to paſs them.*
Emo, comparo, mercor: *to buy.*
Enſis, gladius: *a ſword.*
Epaſco. *to eat up, to conſume with feeding, and to leave nothing.*
Epulum, quaſi edipulum, eſt celebre convivium: *a banquet or feaſt.*
Eques, homo equo inſidens: *an horſeman, or he or she that rideth.*
Eremus, locus deſertus. *A deſart or wilderneſs.*
Eripio, extra rapio. *to pull out.*
Eſurio, famem patior. *to hunger.*
Eventus, eventum quod caſu aut fortuna nobis evenit. *Hap, or that which cometh to paſs.*
Excludo, extra claudo: *to ſhut out.*
Excubia, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *watchings & wardings.*
Exculpo, perfectè ſcalpo, vel ſcalpẽdo conficio: *to carve, to grave, to cut out, to ſcratch out: as,* Oculum exculpere. *to wreſt or wring out: as,* Verum exculpere.
Excuro, extra curro, vel præcurro: *to run out, or to out-run before, to amount to a great deal, to make an out-road, or an excurſiõ.*
Excuro, extra culpam reddo: *to excuſe.* (*out.*
Excutio, ejicio, emitto; *to ſmite*
Exequiæ, funebre officium; *the ceremonies of the burial.*
Exlex, ſine lege vivens; *a lawleſs man or woman.*

Expergiſcor, evigilo. *To awaken.*
Experior, tento vel tentor. *To prove or to be proved.*
Explico, extendo, & declaro. *To ſtretch out, & to declare.*
Exta, propriè cor, jecur & pulmo dicuntur. *The entrails.*
Extorris, exul. *A banished man or woman.*
Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*
Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to uncloath.*
Exuvia, ab exuendo. *The things that we put off.*

F.

Facies. *A face.*
Facio, aliquid ago. *To make.*
Faceſſo, facio vel eo ad faciendum. *To make, or to go to make.*
Fallo, decipio. *To deceive.*
Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*
Far. *Once a general word for any kind of grain or corn: as,* Triticeum far, hordeaceum, ſiligineum, &c. *but now it ſignifieth one certain kind called* Ador, *which is bread-corn.*
Farcio, ſaturo, impleo, pinguefacio, ſagino. *To ſtuff, to fill, to ſatisfie, & to make fat.*
Fas, pium, religioſum, & dignum factu. *Lawfull, right, godly, & worth the doing.*
Faſcis, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*
Faſti, libri in quibus totius anni res populi Romani ſcriptæ continebantur, & cauſæ feſtivi tatũ explicabantur. *A regiſter for the order of things for the whole year.*
Faſti dies, *were days wherein the Judges might give ſentence, without offence of the Gods with theſe three ſolemn words of the Law:* Do, dico, addico. Nefaſti dies, *were their contrary days.*
Fateor, annuo, concedo. *To grant, and to aſſent unto.*
Fatiſco, deficie, aut defatigor. *Abundantly to gape.*
Fatiſcor, feſſus ſum. *To be weary, to faint, & to be weak.*
Faveo, rectèalicui opto. *To favour.*
Fel, purgamentum ſanguinis. *The Gall.*
Feriæ, dies ceſſationum ab opere. *Holy-days, or times of paſtime uſed.*
Ferio, percutio. *To ſtrike.*
Fero. *To bear, or to ſuffer, to lead or tell, to give, to covet or advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain, to ask advice: as,* Pompejus tulit ad populum.
Ferveo, valdè caleo. *To be hot.*
Ferveſco, caleſco. *To wax hot.*
Ficus, arbor vel morbus. *A Fig-tree; or a certain bile riſing in the fundament*
Fides, conſtantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*
Fido, fiduciam & ſpem habeo. *To have truſt.*
Figo, *to faſten, to plant, to ſmite with arrow, or ſuch like.*
Filix, herba ſine caule, ſine flore, ſine ſemine. *Fern, whereof there be two kinds, as in Herbaries you ſhall ſee.*
Filum, illud ſubtile quod ex lino lanâ-

lanâve trahendo ducitur. *A thread.*

Fimus, lætamen & excrementa animalium, quibus agri ſtercorantur. *Dung. It is alſo* Fimum *in the neuter gender.*

Findo, diſſeco, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To faſhion.*

Finis, extremitas ſive terminus in unaquaque re. *An end.*

Fio, efficior. *To be made.*

Flaveo, flavus ſum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to move, and to cauſe to follow.*

Fleo, lachrymo. *To weep.*

Flo, ſpiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*

Fluo, decurro, propriè ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, inſtrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellows.*

Fons, ſcatebra. *A well.*

Forceps, inſtrumentum quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*

Forfex, inſtrumentum ſartorum, quo aliquid ſcinditur. *A pair of ſciſſars.*

Fors, fortuna, caſus. *Hap.*

Forum, à ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. *The Judicial place, and then it is named* Forum Judiciale: *or the market place, & it is called* Forũ venale.

Frango, rumpo, deſtruo. *To break.*

Frenum, vel frænum, inſtrumentum quo equum inſeſſor coërcet. *A bridle.*

Frico, ſcalpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus ſum. *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, neceſſarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus, *Of corn or pulſe. Some make the nominative hereof* Fruges, *& ſome* frux: *the foremoſt is not to be miſliked.*

Fruor, delectationem & fructum capio, & alor. *To take pleaſure, or fruit & profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Flying or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *To fly from, to avoid.*

Fulcio, ſuſtineo, munio. *To under-prop, and to ſhore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum ſpargo. *To melt or to pour.*

Funis, reſtis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri ſubtrahit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Bran or ſcurf.*

Furo, inſanio. *To be mad.*

Fuſtis, baculus. *A club.*

G

Gabii, Volſcorum urbs. *A town in Italy ſeventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, ſita intra Pirenæos montes, inter Hiſpaniam, Germaniamque & duo maria, Oceanum Brittannicum & mare noſtrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certain inhabitant of Africk.*

Gargarus, unus ex collibus montis,

tis Idæ. *A very high top of the hill Ida. There is also a town of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lætor. *To rejoyce.*

Gelu, propriè glacies. *Frost or ice.*

Genu, curvatura, quâ crus & femur connectuntur. *A knee.*

Gero, porto. *to bear.*

Gibbus, & gibber, solidus in dorso tumor. *A jub or bunch.*

Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Giant.*

Gigno, genero. *to beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascens. *Ginger.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Gliscо, crescо, augeor, invalescо. *to increase & grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, & sore to covet.*

Gluten, glutinum aut colla. *Glue.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible womam.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *to go.*

Græcia. *The Country of Greece, a great piece of Europe which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aëre congelatæ. *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudũ multitudo. *a flock.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturescit. *A rath ripe fig.*

Gruo, ut grues gruëre dicuntur: *to cry like a Craue.*

Grus, avis. *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus, ex arboribus resudans. *Gum.*

Gurgulio, pars gutturis à naribus ad pulmonem, vel animal. *the Wesand, or a Wevel.*

H.

HAbeo, possideo, teneo: *to have.*

Hæreo, arctè alicui rei infigor: *to cleave unto.*

Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *an heir.*

Halec, piscis qui solâ aquâ nutritur. *A Herring.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco: *to draw.*

Heros, vir illustris & nobilis. *A nobleman, a man of great excellency in worthy facts, & therein more like a God than a man.*

Hesperus, serotina stella. *the evening star.*

Heteroclitum, nomen secus quàm declinationem canones poscunt flexum. *A word declined otherwise than the bare rules of the declensions do require.*

Hilaris, vel hilarus, jucundus, lætus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure love withall, or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*

Hirundo, avis notissima. *A Swallow.*

Hi-

Hiſtrix, animal ex herinaceorum genere. *A Porcupike.*

Homo, notæ ſignificationis. *A man or woman.*

Honor, vel honos, eſt reverentia quam alicui exhibemus in virtutis teſtimoniũ. *Honour, worship.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quam frumento ariſta eſt mordacior. *Barley.*

Hoſpes, qui vel quæ ad hoſpitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An hoſt or an hoſteſs, or a gueſt, man or woman.*

Hoſtis, inimicus, peregrinus. *An enemy.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentiful, or a dug, or the udder of any beaſt.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*

Hydrops, aqua inter cutem. *The dropſie.*

Hyems, bruma. *Winter.*

I.

JAceo, decumbo: *to lie.*

Jacio, emitto, ac vi impello. *to caſt, to hurle, to lay: as,* Iacere fundamentum: *or by tranſlation, it is to make a beginning.* Jacio *is ſometime to ſpread abroad by rumour, and ſometime to abject againſt one with an accuſative, with this preposition* In.

Jaſpis, lapis precioſus. *A green precious ſtone, whereof there be divers kinds & degrees of divers colours.*

Ico, ſerio, percutio. *To ſtrike, to ſmite: as,* Icere colaphum, Icere fœdus. *is to ſtrike up a bargain.*

Icon, imago. *an image.*

Ida, mons altiſſimus Troici ſoli. *A hill in the Country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt menſem. *In March, May, June & October, it is the fiſteenth day, in the reſt the thirteenth.*

Jecur, hepar. *the Liver.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui ſine lege vivit. *A lawleſs body, man or woman.*

Imber, agmen aquarum largiùs ex nubibus effuſum. *A ſhower.*

Imbrex, canalis, vel regula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tyle.*

Immineo, inſto, *to hang over.*

Impetis, violentiæ, invaſionis. *Of violence & boiſterouſneſs.*

Inceſſo, accuſo, impeto. *to accuſe, to revile, to provoke, to invade, and enter into.*

Incido, ſerio, ſeco, *to cut, to grave in.*

Incido, in aliquid, vel ſuper aliquid cado. *to fall into by hap, to run into: as,* Incidi in errorem. *And ſometime to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterpriſe.*

Inculco, eadem ſæpius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, impono. *to put in.*

Indoles, facilis ſignificatio futuræ probitatis; *towardneſs, or likely diſpoſition.*

Indu-

Induciæ, pax in paucos dies. *A truce.*

Indulgeo, obſequor. *To ſet much by, and to give to.*

Inermus, vel inermis: qui armatus non eſt. *Unarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum ſciens fari. *A babe.*

Inferiæ, ſacrificia quæ inferius ſolvuntur. *Sacrifice done to ſpirits in hell. Hereof* Inferias facere, *is,* Manes ſacrificiis placate: *that is, to celebrate obites and obſequies.*

Inficias, negationem ſe vel debere quod actor poſcit, vel commiſiſſe quod accuſator objicit. *A denial, and it followeth onely the verb* Eo.

Inficio, intingo, vitio, ſeu maculo. *To dye, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio. *to give an onſet, and to invade.*

Injuſſu, abſque authoritate, & temere, ſine juſſione. *Without bidding.*

Inſidiæ, doloſa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. *A lying in waitfor, or a deceit.*

Inſtar, ſignificat vel ſimilitudinem, vel æquiparationem & menſuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio. *To underſtand.*

Interpres, qui authores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. *An interpreter, man or woman, or a tranſlator.*

Invidia, mœror ex aliena proſperitate. *Envy, ſorrow for another mans welfare, or elſe the evil will and deſpight of a man.*

Jocus, eſt quidam lepor & feſtivitas in verbis. *A merry ſcoff.*

Iraſcor, irâ ſtipulor. *To be angry.*

Iſmarus, mons Thraciæ aſper & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. *A hill in Thracia ſo named.*

Iter, itio, actus eundi. *A journey.*

Jubar, ſol, vel ipſius ſplendor. *The ſun-beam.*

Jubeo, impero. *To command.*

Judex, qui vel quæ judicat. *A judge, he or ſhe.*

Jugeris, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo boum uno die arari poteſt. Plinius. *We call it an acre. The authors do vary in the meaſure of it: for the commodity of the nominative and other caſes, we may uſe* Jugerũ.

Jugum, vertex ſive cacumen montis. *The top of an hill. It is alſo a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By metaphor it is a ſervitude or a bondage. Alſo a weavers beam, or a pair of gallows, ſuch as for ignominy the Romans went under.* Tribus haſtis jugum fit, humi fixis duabus, ſuperque eas tranſverſâ unâ deligatâ.

Jungo, copulo, & quaſi in unum ago. *To joyn.*

Juno, Dea, Jovis uxor. *The goddeſs, Jupiters wife.*

Juro, juramentũ facio. *To ſwear.*

Jus, quod natura, aut civitas, aut gens jubet; & liquor eorum quæ

quæ coquuntur. *The law and right; and the broth of any thing ſodden.*

Juſſù, imperio, juſſione. *By commandment.*

Juſta, idem quod exequiæ.

Juſtitium, juris dicendi intermiſſio. *Non-term.*

Juvenis, qui adoleſcentium exceſſit ætatem. *One come to mans age.*

Juventus, ætas juvenilis. *Mans ſtate.*

Juvo, auxilium do. *To help.*

L.

Labes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a ſpot, a diſhonour or reproach.*

Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labor & toil, painstaking, ſometimes it is miſery, calamity, peril, danger, travel.*

Lac, ſuccus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*

Laceſſo, vexo, incito, provoco. *To trouble, to provoke.*

Lacio, in fraudem duco. *To allure or to entice.*

Lactes, graciliora inteſtina. *The ſmall guts.*

Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. *To give milk; or to deceive.*

Lacus, locus profũdus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a wear or meyre.*

Lædo, verbo factove aliquem offendo. *To hurt.*

Lælaps, nomen cujuſdam è canibus Actæonis. *One of* Actæons *dogs, called* Lælaps, *for ſpeedy furiouſneſs. For* Lælaps *ſignifieth a whirlwind, a tempeſt, & a ſtorm.*

Lambo, linguâ lingo. *To lick.*

Lampas, ignis aut ſolis ſplendor. *A fire, or brightneſs of the ſun, or a lamp.*

Laniſta, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A Maſter of defence.*

Laquear, pars ſuperior cubiculi parùm convexa. *A vaulted roof of a parlour.*

Laſer, herba quædam & ſuccus qui ex culmo laſerpitii exudat. *The herb out of which cometh the juice that the apothecaries called* Aſa dulcis, *and* Belzoe, *or* Belzoin, *the common people call it* Benjamin.

Lateo, abſcondor, non compareo. *To lurk, or to be hidden.*

Lavo, aquâ purgo. *To waſh.*

Laurus, genus arboris. *A Bay-tree.*

Lebes, vas æneum. *A caldron, or a pan.*

Lecythus, ampulla olearia. *A box for oyl and ointment. It is taken alſo for eloquence in writing.*

Lego, notum eſt. *To read.*

Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins or night ſpirits.*

Leo, animal ferox. *A Lion.*

Leo, imprimo, formo, *to imprint, to form*, abuſivum.

Lethum, mors, interitus. *Death.*

Liberi, pignora. *Children. One ſon or one daughter may be called*

Liberi;

Liberi; & *so may nephews and their succeſſours.*

Libet, placet. *It pleaſeth.*

Libs, ventus Africus. *The ſouth-weſt-wind, by-weſt.*

Licet, fas eſt. *It is lawfull.*

Lichen, herba vel graviſſimum morbi genus. *Liver-wort, the Apothecaries call it* Hepatica. *It is alſo the kind of* Lepry, *called a ſauce-fleam, in Latine* Impetigo.

Lien, ſplen. *The milt.* Dicitur & lienis in nominativo.

Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the Countrey of* Liguria.

Limax, teſtudo & cochlea terreſtris. *The ſhelled ſnail, and the dew-ſnail.*

Limus, veſtis genus ab umbilico ad pedes, ſeu lutum aut cœnum mollius. *A kind of garment, or elſe ſlime or mud.*

Lingo, lambodi, eſt, aliquid linguâ molliter tango. *To lick.*

Lino, aliquid alicui rei ſuperinduco. *To dawb.*

Linquo, committo, pecco. *To leave, to treſpaſs.*

Linter, navicula è cavata arbore facta. *A Cock-boat.*

Liquefio, liqueſco. *To be molten.*

Liquor, liqueo. Idem.

Liveo, lividus ſum, id eſt, ſordidus. *To be wan, or filthy.*

Lixa, coquus in exercitu, vel qui ſequitur quæſtûs gratiâ. *The ſcullion that waiteth on an army.*

Locri, urbs in Brutiis. *A town in Italy.*

Locus, propriè illud quod aliquid continet. *A place.*

Logos, ſermo, ratio, verbum. *Speech, reaſon, a word.*

Loquor, verba qualiacunque profero. *To ſpeak.*

Luceo, lucem emitto. *To be light.*

Ludo, ludum exerceo, jocor. *To play, or to ſport.*

Lues, cum in urbe aut in agro febris aliudve morbi genus, homines aut pecora, aut utroſque corrumpit. *A common diſeaſe, or murren.*

Lugeo. *To bewail, to lament a thing, or elſe abſolutely to mourn, and ſometime to be a mourner in apparel.*

Luo, ſolvo, pœnas do. *To redeem, to cleanſe, to pay for.*

Luſtra, habitacula ferarum. *Dens of wild beaſts, or brothel-houſes, & petty tipling-houſes of baudry.*

Lynx, animal maculoſum; acutiſſimè videns. *Our men call this beaſt an Ounce.*

M.

MÆnelaus, mons quidam Arcadiæ. *An hill of that name in* Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A ſtone that draweth iron unto it. It is called alſo* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in infinitum. *Our anceſtours.*

Malo, magis velim. *To will rather.*

Mando, comedo, vel committo. *To eat, or to commit.*

Maneo, ſiſto, & expecto. *To tarry, or tarry for.*

Manes,

Manes, dii inferi inter Numina læva. *Spirit, or devils.*

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hoſtibus. *Spoils taken in war.*

Manus, membrum notũ. *A hand.*

Mapalia, agreſtes caſæ. *Sheepcoats, or ſmall cottages.*

Mare, pelagus: *the ſea.*

Margo, cujuſque rei extremitas: *the brink or skirts of any thing, or the bank of a river, or ſea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, Deus belli: *the name of the god of war.*

Martyr, teſtis. *A witneſs, man or woman.*

Mas, vir. *A man.*

Maſſicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitfull of pleaſant wines.*

Mater, nota eſt ſignificatio. *A mother.*

Medeor, do medelam: *to cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Meio, mingo: *to piſs.*

Mel, liquamen dulce. *Honey.*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliæ regis filius. *a mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menſes, mulierum profluvium. *Womans flowers.*

Menſis, tempus Lunæ curriculò confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrẽ dignus ſum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiar: *to deſerve.*

Meridies, dies medius. *Noon, or the noon-ſteed.*

Metior, pondere, menſuro, conſidero: *to meaſure.*

Meto, ſeco, amputo herbam, vel ſegetem: *to mow.*

Metuo, timeo: *to fear.*

Metuo, timeor: *to be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo cum motu, vel trẽmore. *Often with certain interminſſions to ſhine, & likewiſe to be moved, to put forth fingers to him with whõ we play,* will put forth, *which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warriour, a ſouldier.*

Minæ, metus incuſſiones perverba aut ſigna. *Threatnings.*

Mingo, urinam facio: *to piſs.*

Minores, poſteri, etiam poſt trinepotes futuri. *Our ſucceſſours.*

Miſceo, *to mingle, to ſerve drink, ſometime to trouble.*

Miſereor, miſericordiâ afficior: *to take pity on.*

Mitto, ad aliquem do: *to ſend.*

Mœnia, muri urbis: *the walls of a town, & figuratively, the town it ſelf.*

Mœreor, triſtor, dolore afficior: *to be heavy, ſad, in a dump, or mourning.*

Monoptôton, nomen non flexũ, ſed carens omni caſu præterquam uno, & eo obliquo. *A noun having one termination, and that in one oblique caſe.*

Mons, terræ tumor altiſſimus. *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo: *to bite.*
Morior, è vita discedo: *to die.*
Mos, vitæ institutum consuetudine firmatum: *a custom.*
Mulceo, lenio: *to assuage.*
Mulgeo, lac è mammis exprimo: *to milk.*
Mulier, quæ non est virgo: *a woman.*
Mulsum, potus ex vino & melle: *a certain wine compact with honey.*
Multiplico, adaugeo, *to multiply or encrease.*
Munia, onera legi debita, & officia quæ publicè præstantur: *a duty or office.*
Mus, exiguum animal: *a mouse.*

N.

NAnciscor, acquiro; *to get, & to obtain.*
Nascor, orior, in mundum venio: *to be born.*
Natalis, conditio sanguinis & familiæ: *the degree of bloud and gentry, as,* generosi natales, natales obscuri. *It is also taken for years.* Sex mihi natales erant, *there were passed six years. It is also used for the origine or first spring of things.*
Natalis, dies alicui natalis. *A birth-day.*
Natrix, serpens aquaticus. *A water-serpent that with poyson infecteth the water.*
Natu, ætate, partu. *By age, or by birth.*
Neco, quâcunq; re occido: *to kill.*
Necto, ligo, conjungo: *to knit.*
Nefrens, porculus per ætatem fabam frangere nondum potens. *A young pig.*
Negligo, contemno, non curo. *Not to passion, or to contemn.*
Nigreo, niger fio: *to become black.*
Nemo, nè homo. *No body, man or woman.*
Neo, filum torqueo: *to spin.*
Nervus, motûs sensûsque instrumentum: *a sinew.*
Neuter *Neither o, both.*
Nexo, ligo vel necto: *to bind.*
Nideo, splendeo: *to shine.*
Nihil, rei cujusvis privatio: *nothing.*
Nihilum, rei cujusvis privatio.
Nil, vide Nihil.
Nitor, conor, ago sedulò: *to go about: to endeavour.*
Niveo, est oculorum & aliorum membrorum nisu aliquid conari: *to give a token with the eyes, to wink, to endeavour.*
No, nato. *to swim.*
Noceo, malum infero: *to hurt or to harm.*
Noctu, nocte. *by night.*
Nolo, renuo, non volo: *to nill.*
Nonæ, quasi novæ, propter initiũ observationis. Erant autem in Martio, Majo, Junio & Octobri, sex illi dies, qui calendas sequebantur in reliquis quatuor: *the Nones of a moneth.*
Nosco, rem certã habeo: *to know.*
Noster: *Ours.*
Nostras: *Of our countrey, sect, or faction.*
Notus, ventus meridionalis, quẽ nos Austrum appellamus: *the South-wind.* Nubes,

Nubes, vapor humidus ſublimè egreſſus. *A cloud.*

Nubo, viro trador. *To be married to a man: for it is in the womans part onely.*

Nugæ, cùm nihil agimus: *trifles.*

Nullus. *None.*

Nundinum, dies & conventus ſtatus rerum mercatui. *A Fair.*

Nuo: *a verb not much in uſe: the compounds thereof be commonly received, and ſignifieth to nod.*

Nuptiæ, legitima conjunctio maris & feminæ in vitæ ſocietatem. *Marriage.*

Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*

Nycticorax, corvus nocturnus. *A night raven.*

O.

OBdo, oppono, ſive appono. *To ſet againſt.*

Obex, objectum aliquod, vel obſtaculum, ut peſſulum, ſera. *A bar or ſtop.*

Obliviſcor, è memoria aliquid excidere ſino. *To forget.*

Obſes, qui vel quæ traditur in fidem alteri: *an hoſtage, or pledge, man or woman.*

Occido: *to fall or perish, & to be ſlain, to ſet as the ſun ſets.*

Occido: *to kill or ſlay.*

Occiput, poſterior pars capitis: *the hinder part of the head.*

Occludo, claudo: *to ſhut.*

Occulto, abſcondo, abdo: *to hide.*

Occulo. Idem.

October, menſis octavus à Martio: *the tenth moneth in our year, called* October.

Odor, vel odos, quaſi olor ab oleo: eſt autē infectus aër: *a ſavour.*

Oleaſter, olea ſylveſtris: *a certain ſhrub like the Olive tree: the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the lowneſs.*

Oleo, odorem ſpiro & emitto: *to give a ſmell, & that indifferently, ſo that, the differences be made with* benè *and* malè.

Olfacio, odoro: *to ſmell or to ſavour a thing: by tranſlation, it is to perceive and find, to foreſee.*

Omen, augurium quod fit ore. *Halſoning, & foreſpeaking.*

Omnis. *Every one.*

Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*

Onyx, unguis & gemma. *The nail of a mans hand, a precious ſtone white like a nail, the haw in a mans eye.*

Operio, tego. *To cover.*

Opifex, qui opus facit: *a work-man.*

Opis, adminiculi, præſidii. *Of aid and help.*

Oppango, circumfigo, circumplanto. *To faſten, or to joyn unto, or to plant about.*

Opus, Opuntis, nomen Civitatis in Locris. *A towns name in the countrey of* Locris.

Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A globe, or a bowl; & thereof the world is called* Orbis, *becauſe it is every way round like a bowl.*

Ordior, incipio. *To begin, or to commence.*

Ordior, id eſt, texto. *To weave.*

Oriens, regio Orientalis: *the Eaſt.*

Orior, nascor, surgo, incipio. *To spring, to rise, to begin.*
Orontes, nomen viri & fluvii. *A mans name, or a certain river in Syria, now called* Tarsaro.
Os, oris concavũ illud intra quod sunt dentes & lingua. *A mouth.*
Os, ossis, solidamentum corporis durum. *A bone.*
Ostrea, conchæ species: *an oyster.*
Ovum. *An egge.*

P.

PAciscor, pactum facio; convenio. *To make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.*
Palleo, parùm albeo. *To be pale.*
Pampinus, vitis ramus. *A vine-branch.*
Pando, aperio, patefacio. *To open.*
Pango, paciscor, cano, jungo, plango, figo. *To bargain, to sing, to joyn, to nayl, to fasten.*
Panis, quo pascimur. *Bread.*
Panther, & Panthera, animal quoddam Pardo simile. *A certain beast.*
Papaver, genus herbæ soporiferum. *Poppy.*
Papyrus, charta, quâ utimur in literis scribendis. *A certain sort of rush growing in the marish of Egypt, somewhat high, whereof they made a kind of paper, and called it* Papyrus, *whereof our paper now is called likewise.*
Paradisus, locus amœnissimus. *A place of pleasure.*
Parco, abstineo ab ultione. *To spare.*
Parens, pater aut mater, avus aut avia: *a father or mother, a grand father or grandmother.*
Pareo, obedio. *To obey.*
Pario, prolem produco. *to bring forth.*
Parnassus, mons in Phocide duos vertices habens. *An hill in* Phocis, *a country in Greece.*
Partio, divido, & quasi partes facio. *To part or to divide.*
Parturio, cupio, aut conor parere. *To be toward labour.*
Pasco, nutrio. *To feed, to nourish.*
Pascor, nutrior, alor. *To be fed.*
Passer, avis salacissima. *A Sparrow.*
Pateo, apertus sum. *To be open.*
Patior, sustineo, tolero. *To suffer, or to abide.*
Patro, aliquid mali committo. *To commit some evil.*
Patrueles, patruorum filii. *Brothers children.*
Paveo, timeo. *To fear.*
Pecten, instrumentum textorum, & dentatum. *A comb, or a weavers stay.*
Pecto, orno capillos. *To combe the hair.*
Pecus, -cudis, -oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. *All cattle.*
Pedes, qui pedibus incedit. *A footman.*
Pedo, ventris crepitum facio. *To fart.*
Pelagus, mare. *The sea.*
Pellex, mulier impudica: *an harlot.*
Pello, ejicio, removeo. *To drive, or put away.*
Penates, dii domestici, quòd penes nos nati sunt. *Household gods.*
Pendeo, suspensus sum. *To be hanged.*

Pen-

Pendo, ſuſpendo, vel pondero, æſtimo: *to hang, to weigh, to poize.*

Penis, cauda. *A tail, & at the laſt it was taken for a mans yard.*

Penus, vel penum, omne eſculentum poculentum, quo homines veſcuntur: *all manner of victuals.*

Perago, perficio. *To finish and to perfect buſineſs.*

Percutio, ferio. *To ſmite.*

Perdix, avis nota. *A Partridge.*

Perdo, amitto. *To looſe.*

Perduellis, hoſtis. *An enemy in the war.*

Pergamus, civitas inſignis Aſiæ, in ditione Trojanorum. *The city of the Troyans, otherwiſe called* Ilium *or* Ilion.

Pergo, in re proceedo, abeo. *To go forward.*

Perlego, totum lego. *Wholly and thorowly to read.*

Permiſſu, permiſſione cùm nemo adverſatur. *By ſufferance, with leave and licenſe.*

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. *Throughly to bear or ſuffer.*

Perplaceo, valde placeo. *To pleaſe very much, or throughly to pleaſe.*

Perſis, orientalis regio. *The countrey of* Perſia.

Pes, ima pars corporis quâ gradimur. *A foot.*

Peto, oro, obſecro, rogo: *to ask.*

Phaleræ, ornamenta equorum: *Horſe-trappings.*

Pharus, turris altiſſima in portu quæ lucet navigantibus. *A watch-tower.*

Phaſelus, navicula velox & oblonga. *A brigandine.*

Philotis, nomen mulieris. *A womans name.*

Phœnix, avis in oriente, à Phœniceo penuarum colere dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia naſcens, aquilæ magnitudine. *Phenix the bird.*

Phryx, vir Phrygiæ. *A Trojan.*

Pietas, pius cultus. *Godlineſs.*

Piget, dolet, ſeu moleſtum eſt. *It irketh.*

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræſento. *To paint.*

Pinſo, tundo, panem conficio. *To ſmite with the beak, to beat in a morter, as once they did their grain, and thereof to bake.*

Pinus, arbor eſt piſcei generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini Pineas vocant. *A pine-tree.*

Piper, herba. *Pepper.*

Piſcis, animal quod continuè ſub aquis degit. *A fish.*

Pix, reſina ex arboribus fluens. *Pitch.*

Placeo, gratus ſum. *To pleaſe.*

Plagæ, retia latiora ad capiendas feras. *Hunting nets, or wide meaſhed nets to take beaſts.*

Plaudo, manibus percutio, ac geſtu lætitiam indico. *To clap hands for joy.*

Plebs, vel plebis, idem quod vulgus. *The common people.*

Plecto, ſupplicio afficio, punio, ferio. *To punish, to beat.*

Pleo, plenum facio. *To fill.*

Plico, contraho, & rugas facio. *To fold, or to plait.*

Pluo, aquam admitto. *To rain.*

Plus, vox incrementi. *More.*

Polleo, possum, valeo. *To be able, to be of power and sometime it is taken for to pass, or to be better, or more profitable.*

Pono, colloco, constituo. *To set, or to put.*

Pons, asser, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*

Pontus, mare. *The sea.*

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. *A gallery or an ambulatory.*

Posco, peto. *To ask, to require.*

Postis, latus portæ, sive januæ. *A post.*

Poto, bibo. *To drink.*

Præcordia, quæ exta separant ab inferiore viscerum parte. *The midriff.*

Præcurro, antecurro, sive citò anteeo. *To run before.*

Prælego, ante lego, ut solent præceptores suis discipulis. *To be an interpreter, or a reader, & sometime to cut, or to sail by.*

Præmineo, præcello. *To excell others.*

Præneste, nomen urbis. *A town in Italy.*

Præs, sponsor, qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummaria. *A surety.*

Præses, qui vel quæ præsidet. *He or she that superintendeth.*

Præsul, qui vel quæ præest. Idem.

Prandeo, prandiũ sumo, vel ante prandium cibũ sumo. *To dine.*

Precis, precationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*

Premo. *To press, to be against, & to vex, to pursue, and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expel, to shut, to deflowr, to kill,* &c.

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui Deo offeruntur. *First fruits of a mans ground, or the firstlings of any other thing.*

Princeps, qui vel quæ principatũ obtinet. *The Prince or Princess.*

Problema, propositio interrogationem annexam habens. *A demand.*

Prodo, manifesto. *To betray, to make manifest.*

Proficiscor, eo aliò. *To go forth.*

Proluo, multum sive multo tempore lavo. *All to wash.*

Promineo, procul appareo. *To hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor. *To set abroach, or to utter.*

Promptu, paratè, sine mora. *With readiness, or speed.*

Psallo, cano instrumento musico. *To sing, or to play on an instrument.*

Puber, vel pubes, propriè lanugo quæ maribus decimo quarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda oriri incipit. *Ripeness of age.*

Pudet, pudore afficior. *It shameth.*

Puerasco, exactâ infantiâ puertiam

tiam inchoo. *To wax a child.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *A champion, man or woman.*

Pulvis & pulver. *Duſt.* Notum eſt.

Pumex, lapis cavernoſus. *A pumice ſtone.*

Punctus, & punctum, minima individuáque lineæ pars. *A prick, or a point, a little center.*

Pungo, ſtimulo, morſum ac aculeum infigo. *To prick or ſting.*

Pus, ſanies, & quicunque humor in putredinem verſus. *Matter or core.*

Python, ſerpens è putredine natus. *A ſerpent.*

Q.

QUæro, inveſtigo, interrogo. *To ſeek or, to ſearch.*

Quatio, moveo, cõcutio. *to ſhake.*

Quercus. *An Oak.*

Queror, lamentor. *To complain or lament.*

Qui. *The which.*

Quies, vocatio à labore, aut ceſſatio à quovis opere. *Reſt, it appertains to the body:* Tranquillitas *unto the mind.*

Quilibet. *Every one, or whoſoever you will.*

Quiniſco, caput inclino, moveo. *To hang the head.*

Quiſquilia, purgamenta, & quicquid ex arboribus ſurculorum, foliorum, aut florum minutim decidit. *Things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot. *How many.*

R.

RAbula, homo futilis. *A brawler, or a ſmatterer in the law.*

Rado, cultro vel quavis re acutâ decerpo. *To ſhave.*

Ramex, ruptura & diſtentio inteſtinorum. *Burſtenneſs.*

Rapio, per vim traho, auſero. *To ſnatch away.*

Raſtrum, inſtrumentum dentatum, quo utimur in fœnificio ad corradendum fœnum. *A rake.*

Raucio, raucus ſum. *To be hoarſe.*

Recido, retrò ſive iterum in eadem cado. *To fall backward, or to fall into the ſame again.*

Recordor, rurſus in mentem revoco. *To call to mind again.*

Reddo, acceptũ vel ablatum reſtituo. *To render or to reſtore.*

Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel multùm oleo. *To bear the ſavour of a thing, or to ſavour ſtrongly, and by a metaphor, to reſemble and to taſt of.*

Refringo, iterum frango. *To break open.*

Rego, guberno. *To rule or to govern.*

Relego, rurſus lego. *To read again.*

Reminiſcor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viſcus quoddam. *The kidney.*

Renuo, refuto, rejicio. *To refuſe.*

Reor, arbitror, puto. *To ſuppoſe.*

Repango, diſſolvo, rejungo. *To unlooſe, to disjoyn.*

Reperio, invenio. *To find.*

Repetundarum, alienarum pecuniarum, de quibus Præſes pro-

ciæ à provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo expilavit. *Of bribery & pillage, or of extortion.*

Replico, dissolvo. *To unfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *To prick again.*

Res, omnia sive corporalia, sive incorporalia comprehendit. *A thing.*

Rescio, rursum percipio. *To know again.*

Respuo, repudio, sperno. *To refuse.*

Restis, funis vel lorum. *A rope or a withe.*

Resulto, resilio, revertor, in contrarium salio. *To rebound.*

Rete, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A king.*

Rideo, cachinnor. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canes. *To make an evil favoured face like a snarling dog, and to vex.*

Robur, species quercûs durissima. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quôdam à pastoribus condita, olim gentium domina cum floreret, quarta & postrema monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore cœlo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where matters are declamed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut asinus. *To cry like an Ass.*

Rumpo, frango. *To break.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ. *The countrey.*

S.

SAcer, quod venerabile. *Holy.* Sacerdos, deo dicatus, ad sacrificia facienda. *A Priest, or Nun.*

Sacro, Deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, saltro. *To leap, or to leap as brute beasts do when the male covereth the female.*

Sallo, sale condio ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leap or to dance.*

Salũ, mare, à sapore salis. *The sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propriè effuso sanguine per hostæ immolationem. *To make sure, & to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Bloud.*

Sapphirus, pretiosus lapis. *A Sapphire.*

Sapiẽtia, rerum divinarum atque humanarum scientia. *Wisdom.*

Sapio, saporem habeo. *To have a taste.*

C.

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. *To patch and amend.*

Sardonyx. *A certain precious stone.*

Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum. *To do, to endeavour.*

Satrapas, Princeps. *A Prince.*

Scabo, frico. *To scratch, or to rub.*

Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. *To claw or to scratch.*

Scando,

Scando, in altum tendo. *to climb.*
Scindo, seco, findo. *to cut, or to divide.*
Scio. *to know.*
Scobis, & scobs, est id quod ab aliqua materia decidit per ferrū, terebram, aut limam. *Dust.*
Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. *a Scribe or Notary.*
Scribo, literas formo. *to write.*
Scrobs, fossa aut puteus. *A ditch or pit.*
Scurra, qui risum ab auditoribus captat, non habitâ ratione verecundiæ aut dignitatis. *a scoffer, a jester, or a parasite.*
Secerno, abjungo, separo. *To divide or separate.*
Seco, divido. *To cut.*
Sedeo, quiesco. *To sit.*
Seges, frumentum in spicis. *Corn yet standing.*
Seligo, seorsim colligo. *To gather a part.*
Semis, id est, semias, sex unciæ, dimidium assis. *Half a pound, or the half of any whole sum.*
Senecta vel senectus, senium, ætas. *Old age.* (*man.*
Senex, senio confectus. *an old*
Senio, quod sex puncta continet. *The sise point.*
Senium, idem quod senecta.
Sensus, & sensum, organum sentiendi, & quod mente concipitur. *any of the five wits, called the senses, or that which the mind conceiveth, called the meaning.*
Sentio, aliquid sensu percipio, pro intelligo ponitur. *To perceive by some sense, or to understand.*
Sentis, spina. *A thorn.*
Sepelio, defunctum terra condo. *To bury.*
Sepio, obstruo, circundo, munio. *To compass, to hedge.*
Seps, serpens parvus. *A little serpent, after whose stroke the members do rot.*
Sequor, abeuntem subsequor. *To follow.*
Sermo, loquela. *Speech.*
Ser, populus Asiæ. *One of a certain people in* Asia, *called* Seres.
Sero, semino, planto. *To sow or plant, or to graft, & sometimes by translation, to beget. Also we say.*
Serere bella, serere certamina, id est, movere lites & pugnas.
Serpens, anguis. *A dragon, a serpent, or a snake.*
Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritus emissionem, inter dentes ferè. *An hissing.*
Sido, descendo ad sedendum. *To pitch, or to ly down.*
Siler, arbor quam vulgò salicem vocant. *An Osier, with this difference,* Montanum, *it signifieth a simple that the Apothecaries do use, in Latine called* Seceli Massiliense.
Silex, lapis durissimus unde ignis excutitur. *A flint stone.*
Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens; tantâ acrimoniâ ut lachrymas cieat comedenti. *Seeny, Mustard.*

Sindón, velum ſubtiliſſimum. *Fine linnen-cloth, lawn.*

Singultio, graviter tuſſio & ſingultum emitto. *To ſob.*

Sino, permitto. *To ſuffer.*

Sinus, & ſinum, genus vaſis ſinuoſi. *A bowl, or a diſh to drink wine or milk in.*

Sirē, monſtrū maris. *a Mearmaid.*

Siſer, herba cujus radix præcipuè eſt in uſu. *A Parſnip.* (*ſore.*

Siſto, ſtare facio. *to ſet, or ſtand be-*

Siris, deſiderium potionis. *Thirſt.*

Soboles, ſucceſſio. *An offſpring.*

Socrus, uxoris, vel mariti mater. *A mother in law.*

Sodalis, ejuſdem ſortis ſocius. *A fellow.*

Sol, qui Phœbus dicitur. *The Sun.*

Solco, ſuetus ſum. *To be wont.*

Solium, ſella regia, in qua reges jus dicentes ſedebant. *A throne, or chair of eſtate.*

Solvo, quod ligatum erat diſſolvo, ac enodo. *To looſe.*

Somnus, ſopor, quies. *Sleep.*

Sono, ſonum facio. *To ſound.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To ſup.*

Soror, notum eſt. *A ſiſter.*

Spargo, latè projicio ac paſſim jacto. *To ſparkle or ſprinkle.*

Species, effigies, aromata, genus, viſio. *A form, ſpice, the kind of a thing, or an appearance.*

Specio, video. *To ſee.*

Specus, ſpelunca, unde ſpectare licet. *A den to wait a prey in.*

Sperno, diſpicio, contemno. *To deſpiſe.*

Spinus, agreſtium prunorum arbor. *A ſloe-tree.*

Splen, lien, viſcus quoddam. *The milt.*

Spondeo, ſponte promitto. *To promiſe, and ſometime to betroth.*

Sponſalia, promiſſio ſive ſtipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing with conditions taken.*

Spōtis, naturæ & ingenii propriī. *Of nature, and own diſpoſition.*

Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to ſet up; ſometime to decree and appoint, ſometime to dedicate, and ſet before.*

Sterno, projicio in terram. *To throw down, or to ſpread.*

Sterto, dormio, ſomnum altum dormiendo capio. *To ſleep till we ſnort.*

Stipis, & ſtips, pecuniæ genus, quod per capita colligere ſolent. *A money gathered by the poll, for the uſe of the gods, or of the poor: & therefore it ſignifieth alſo a reward or a profit.*

Stirps, origo, progenies, ſoboles. *A ſtock, a tribe, a deſcent, and ſometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.

Sto, erectus ſum, vel maneo. *To ſtand.*

Strepo, ſonum facio. *To make a noiſe.*

Strido, ſtrepitum edo. *To make a noiſe, a whiſſing, or a croaking.*

Stridco, facio ſtridorem, ſonum violentum. *To make a great noiſe, or to gnaſh with teeth. It*

is applied alſo to wheels, to doorbooks, to ſerpents, to the ſea, and ſuch other things.

Stringo, premo, arcto. *To make ſtrait, to pull, ſometime to ſtrike.*

Struo. *To build, to pile up, & ſometime to endeavour, and to go about, or to ſet in aray.*

Stultitia, imprudentia, ſtoliditas. *Foolishneſs.*

Suadeo, hortor ad id quod intendo. *To counſel.*

Suber, genus ligni, quod nautis utile eſt, ut ſupernatent retia. *A cork-tree.*

Sublego, furto aliquid ſurripio. *Privily to ſteal away.*

Suboleo, leviter oleo, ſive odoratûs ſenſu leviter percipio. *To ſavour, or to ſmell a thing a little, and by tranſlation, to be eſpied, and to be ſmelled out.*

Sueſco, ſoleo. *To be accuſtomed.*

Suffero, ſuſtineo, patior. *To ſuſtain or abide.*

Sugo, ſpiritu attraho ſuccum. *to ſuck.*

Sulmo, oppidū in Brutiis. *A town.*

Sum. *To be.*

Sumo, multum & penè nimium mihi. *To take.*

Supellex, res domeſtica. *Houſehold-ſtuff.*

Suppetiæ, auxilium, ſubſidium. *Aid, help, ſuccour.*

Supplico, humiliter & cum reverentia precor. *To intreat.*

Surgo, erigo me. *To ariſe, ſometime to ſpring, or to grow, to increaſe. It is alſo ariſe by little & little, as things do in building.*

Sus, animal ſordidum. *A boar, ſow or hog.*

Synodus, conventus. *A council congregate.*

T.

TAceo, ſileo, non loquor. *To keep ſilence.*

Tædet, pertæſum eſt, diſplicet. *It irketh, or wearieth.*

Tænarus, locus umbroſus in radice Maleæ promontorii Laconiæ juxta Spartam civitatem, in quo quia hiatus magnus eſt, & ſtrepitus quaſi progredientium ſentitur, dixerunt veteres per hunc eſſe deſcenſum ad inferos. *A promontory in* Laconia, *wherein is an entrance to go down to hell.*

Lagus, fluvius Luſitaniæ habens arenas aureas. *A certain river in* Portugal.

Talio, vindicta, hoſtimentum. *Avengement, or like for like.*

Talpa, animal captum oculis, muri ſimile. *A mole, or want.*

Tango, percutio. *To touch.*

Tantundē, æquè tantū. *as much.*

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id eſt, panni depicti tegimen mirè pictum variis coloribus. *A carpet, or a cloth of Arras.*

Tartarus, demiſſior inferni locus *Hell.*

Taygetus, mons in Laconide Baccho ſacer, ſub quo Sparta & Amyclæ. *An hill in* Lacedæmonia, *where* Sparta & Amyclæ *the cities do ſtand.*

Teges, vile ſtragulum, matta ſeirpea. *A mat.*

Temno, ſperno. *To deſpiſe.*

Tempe,

Tempe, pulcherrimus ager in Theſſalia quem Penetus alluit. *A very fair field in Theſſalia, moſt pleaſant to behold, & therefore appellatively it may be uſed for a place of delight, as Paradiſe and Eliſium are: there is alſo* Tempe *in* Bœotia, *called* Temneſia Tempe: *another in* Sicily, *named for difference* Helorix: *the firſt is called* Theſſalia Tempe.

Tendo, expando. *to ſtretch or bend.*

Teneo, apprehendo. *to hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum ſum. *to be warm.*

Tepeſco, tepidus fio. *to wax hot.*

Ternio, numerus ternarius. *the number of three.*

Tero, comminuo, conſumo, tundo. *to wear by diminiſhing.*

Teſqua, loca edita, aſpera. *Rough places.*

Teſtis, qui vel quæ teſtimonium profert. *A witneſſman or woman.*

Teucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum regis. *A name of a certain King of Troy.*

Texo, telam ſtruo ac paro. *to weave.*

Thebæ, nomen quarundam urbium. *the name of a city in Egypt, & of another in* Bœotia, *you ſhall alſo find in authors* Thebe *and* Theba.

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ ſponte calentes, aut fornace caleſactas, fundendi lavādive uſibus ſervata. *hot bathes.*

Thorax, pectus & pectoris munimentū. *the breaſt, & breaſt-plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incenſum, libamen quo Deum veneramur, aliquando ipſa arbor. *Frankincenſe, and the tree.*

Tignus, tignum, trabs quâ variè diſpoſita domus extruitur. *A rafter.*

Tigris, animal velociſſimum & truculentum. *A Tigre.*

Timeo, metuo. *to fear.*

Timeor, metuor. *to be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *to ſtumble or ſtammer.*

Tollo, elevo, ſublevo. *to liſt up, to bring up, as children are by nurſing, or alſo to ſtay or take away.*

Tondeo, crines vel lanam ſeco forcipe. *to clip or ſhear.*

Tonitrus, & tōitru, nubis ictæ ſeu potiùs diruptæ Sonus. *Thunder.*

Tono, valdè ſono, ac facio tonitrum. *to thunder.*

Torpeo, languidus ſum & remiſſus. *to be ſluggiſh and weak.*

Torqueo. *to wreath, to wreſt, to wind or turn about, to govern, to ſpin, to vex & trouble, to whirl.* &c.

Torquis, circulus aureus collique ornamentum. *A chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without ſpring, begun by rain.*

Torreo, uro, aſſo. *to roſt.*

Torris, lignum ardens vel aduſtum. *A fire brand.*

Tot. *So many, or many.*

Tracto, traho, vel ſurſum traho. *to pull and draw up, or to handle*

handle by fair or foul means.

Trado, in poteſtatē alterius transfero. *to deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *to draw.*

Tranſlego, legendo tranſcurro ac perlego. *to read over.*

Tremo, commoveor, agitor. *to tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kindred.*

Tricæ, capilli pedibus pullorum gallinaceorum involuti. *Hairs or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons: alſo vain trifles.*

Triptôton, nomen quod tribus quibuſcunq; cāſibus inflectitur. *A noun declined with three caſes.*

Tros, nomen viri. *A Trojan.*

Trudo, manibus pedibuſve impello. *to thruſt.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum à tumendo, &, priore longâ, terræ callus. *A ſwelling in any thing, a mushroom, or that whereof the puſh is.*

Tueor, defendo. *to defend.*

Tuor, video. *to ſee.*

Tundo, decutio, pulſo. *to beat or to knock.*

Tuſſis, vehemēs ſpiritûs eruptio, ex qua meatum ſuum obſtruunt excutere conantes. *the cough.*

Tybris, fluvius Italiæ. *Tyber.*

Tybur, oppidum Italiæ.

V.

VAdo, eo. *To go.*

Valeo, poſſum, validus ac ſanus ſum. *to be in good health, or to be able.*

Valvæ, ſunt fores geminas habentes partes in ſe coëuntes. *A twoleaved door.*

Vannus. *A van to winnow corn with.*

Vas, vadis, vadimonium. *A ſurety in a matter of debt.*

Vas, vaſis, inſtrumentū ad aliquid capiendum idoneum. *A veſſel.*

Vates, poëta, & qui futura prædicit. *A prophet, or a Propheteſs.*

Uber, *the adjective ſignifieth plentiful, abundant, copious: the ſubſtantive ſignifieth a pap, or a dug, or an udder: & ſometime it is found for plenteouſneſs: as*, Uber agri, *for* Fertilitas agri.

Vectis, inſtrumentum quo clauditur oſtium. *A door-bar.*

Veho, navi, plauſtro, quadrupede porto. *to carry.*

Vello, traho, extirpo. *to pull, or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *to ſell.*

Veneo, vendor. *to be ſold.*

Venio, ad aliquē accedo. *to come.*

Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venuſtatis. *the goldeſs of love & beauty.*

Ver, anni pars temperatior. *the ſpring-time.*

Verber, inſtrumentum longum verberandi. *any thing that we beat withall, as a rod, whip, wand, or other. It ſignifieth alſo the ſtripe.*

Verberis, hoc non videtur deficere ullo caſu. Vide Verber.

Vergo, tendo, declino. *to bend, to go, to incline ſome way.*

Ver-

Vermis, à vertendo, quia seſe torquendo repit. *A worm.*

Verna, ex ancilla domi natus ſervus. *A bond-man, born of a bond-woman at home. It is uſed adjectively for that that is domeſtical, or not ſtrange: as,* Vinum verna.

Verres, porcus non caſtratus. *An hog.*

Verro, purgo, traho. *To ſweep.*

Verto, muto, volvo. *To turn, or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui adempti ſunt teſticuli. *A weather.*

Veſcor, utor cibo, & paſco. *to eat.*

Veſper, idem quod Heſperus. *It is called alſo* Veſperugo, *and it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo. *To forbid.*

Vicem, viciſſitudinem. *An interchange when turns be.*

Video, oculis intueor. *To ſee.*

Vieo, ligo, ſeu inflecto. *To bind or to bow: thereof* Vietores *be called Coopers,* qui vaſa vinaria religãt.

Vigil, qui vel quæ vigilat. *A watcher, man or woman.*

Vincio, ligo. *To bind.*

Vinco, ſupero. *To overcome.*

Vindex, qui vel quæ vindicat. *An avenger, man or woman.*

Vir, notum eſt. *A man.*

Virgilius, Poëta. *A Poets name.*

Virgo, quæ non eſt paſſa virum. *A virgin.*

Virtus, ars benè rectéque vivendi. *Vertue, or great power.*

Virus, venenum, & gravis odor. *Poyſon, or ſtench.*

Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*

Viſcum, vel viſcus, id eſt, glutinum ad aucupium. *Bird-lime.*

Viſo, eo ad videndum. *To go to ſee.*

Vitrum, materia translucida, quę ex arena & cinere fit. *Glaſs.*

Vivo, vitam ago. *To live.*

Ulciſcor, vindico. *To avenge.*

Unguis, durities digitorum, tam in avibus cæteriſque beſtiis, quam in homine. *A nail, a hoof, and a talon.*

Vocito, frequenter voco. *Often to call.*

Volo, as. *To fly, or to go apace: as,* Navis volat: Fama volat. *But,* Volo, vis, *Is to wil, or be willing.*

Volvo, verto. *To rowl.*

Vomis, vel vomer, nomen habet, quòd terram vomat. *The plough-ſhare.*

Vomo, per os ejicio. *To vomit, or to par-break.*

Urgeo, premo, compello. *To thruſt.*

Uro, ardore aut frigore, ponnunquam aliâ vi lædo. *To burn, & by tranſlatiõ, to hurt, or to grieve.*

Utor, uſum rei habeo. *To uſe.*

Vulgus, multitudo ignobilis. *the baſe and common people.*

Vulpes, animal aſtutum. *A Fox, or a Fixon.*

Uxor, viri conjux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices REGIÆ.

Magiſter diſcipulos ad ſtudium literarum cohortans.

VOs ad ſe, pueri, primis invitat ab annis,
Atque ſuâ, Chriſtus, voce venire jubet:
Præmiáque oſtendit vobis venientibus ampla;
Sic vos, ô pueri, curat, amatque Deus.
Vos igitur læti properate, occurrite Chriſto:
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
Sed tamen, ut Dominum poſſis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito, parve puer.
Hoc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite:
Ad Chriſtum monſtrat nam Schola noſtra viam.

Puer ante lectionem.

ÆTerno ſobolem amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
Audirique, coliique, Chriſte, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da ſanctum mihi Spiritum, Magiſtro
Ut monſtrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire, poſſim;
Da cum moribus artibúſque honeſtis,
Sacri dogmata puriora verbi
Addiſcam; ſapientiáque & annis
Ut creſcens, tibi plurimos & ipſe
Olim adducere, quæ facis beatos
Doctrinámque alios docere poſſim.
Hæc eſt ſumma mei capútque voti;
Quod ratum jubeas ut eſſe, per te
Ipſum, Chriſte, rogo; tuumque nomen,
Æterno ſobolem amata Patri.

Puer orans ante cibum.

COnditor & Rector magni, Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis;
Nate Deo, noſtræ reparator, Chriſte, ſalutis,
Ut cibus, ut poſitus ſic bene potus alat.
Et tu ſancte comes, dux, ſolatorque piorum
Spiritus, huic menſæ mitis adeſſe velis.
Corpora ſic rectè paſcentur noſtra, nihilque
Languida ſic poterit lædere membra mali.

Poſt cibum.

COrpora qui ſolito ſatiâſti noſtra cibatu,
Qui ſatias toto quicquid in orbe manet;
Paſce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo;
Noſtráque cæleſti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mentes refellis,
Uſque tuâ liceat vos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos ſuper æthera curſu,
Inter felices aſtra tenere choros.

Oratio Matutina.

Chriſte, Dei æterni ſobolem æterna parentis,
Ex illibata virgine natus homo;
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo ſanguine noſtra lavas;
Ah! vitam largire piis fine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt:
O! da peccati tangat mea pectora ſenſus
Delicti ut pigeat panitéatque mei
Utq; petens veniam credam tibi vera profeſſo,
Et ſtudium de te pendeat omne meum.
Te ſolum venerer, tibi diſcam fidere ſoli,
Unicum & agnoſcam te Dominum æquè Deum:
Nève tuo à cultu te ſanâ mente recedam,
Réſque prior mihi ſit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece ſeparet abs te,
Sed ſemper famulus ſim manéámque puer.

AMEN.

FINIS.

BB